



Iturria: *Baserritar nekezaleentzako eskolia, edo icasbidia guraso justu ta jaquitun familia ondo aزي ebeenen exemplu ta eracutsijetan*, Juan Jose Mogel. Apraiz, 1816.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/M/MogelJJEskolia.htm>

BASEERRITAAR NEKEZALEENTZAKO ESKOLIA

Juan Jose Mogel

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabetgo Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

BASEERRITAAR NEKEZALEENTZAKO ESKOLIA

Juan ta Franziska Baseerriko Nekezale,
ta eureen familijaren jazoera irudituban

Baseerritaar nekezaleentzako eskolia, edo ikasbidiak, guraso justu, ta
jakitun familia ondo azi ebeeneen exenplu, ta eragutsijetan

Emoten dau argitara Bizkaiko euskeraan

Biar dan bai-emonagaz

Bilboon. D, Pedro Antonio Apraizen molde azkijan 1816garren urtian



BERBA AURREKUA

Neure Baserrietako nekezale maitiak: Jangoikuak sorreratik legez zubez ganako iratsi eustan berarizko etsigitasunak txiki txikitatik zaletu ninduban zubez artu emon estubak eukitera. Izan dedilla zuben ta nire onerako. Urterik urtera sendatuten da nire Biotza leleengo asmuetan, ta gozatu ainbeste ezagutu, ta maite dituban abarkadunetan. Amodijua ber-balduna da, ta ez errazto ixillik euki deitekiana; barriz aillagina biztu oi da nosbait, zein da azkortuten dau gizonik txaldaneena senduagantzat obato letorkezan gauzei esestera. Ara emen, zegaitik ontzat eruan leitekian nire azartutasun laarregija. Euskal Errijak, ta Baseerrijak eurak emon deutseez jakitun andiak Mundubari; baña batsuk zabaldurij eureen argijak baster andi, ta ugarijetara, esan lei, bakarrik aaztu zirala eureen jaiterri, ta ber-beetakuakaz; beste batsuk, ez dakit zegaitik; baña dakustana da, batez bere Bizkaitaarreen artian, banakareen bat ez izanik, osteruntzeko jakitunak ez dirala dendatu amaren ugatzeti ikasi ebeen berbeeta eder, ta gozatsuban jatorrizko anaerik urkuenei liburubeen bidez eureen adin aberatseen ondasunak zabaltzen. Barriz bat bakarrik ez dot aurkituten beraariz baserrietako nekezaleetara zuzen duten danik. Amodijo bizijarentzat nais bage andiko gomuntia. Alperrik bada eukiko nabee arro, ta lotsabagetzat, nuatsu eskintzera liburu txiki au. Norbaitek asi biar dau. Ezin ukatuko dabee nasala leleengua zubei bakarrik, ta beraariz liburuban berba egiten. Ez al nas azkeneengua izango. Igituko al dira jakitunaguen biotzak eureen argitasun andijaguak zubei eskintzen. Au jaristen badot, ontzat eruango ditut egin leideez burla gustijak. Baña arrietan artu egizuz ontzat neure jakiturija labur, baña borondaterik zintzo, ta eraatsijenak eskintzen deutsuzan ikasbide labur batsuk. Ezagaturik ondo etxeko eskola ona, edo txaarra oi dala geijeen iraaften dana, ta emendik urten oi dabeela ikasten diran ekandu zuzen, edo okerrak, uste izan dot txito ondo dala imiñtia begijeen aurrian jazoera iruditu bat, zeñetan ikusten diran Baseerriko guraso jakitunak Jangoikuaren bildur santuban, ta jakiturija egijazkuan eureen seme alaba, ta mendekuak azten, ta bide okerren kalte, ta arriskuba, agerturik zuzen garbi ta egijazkuak maitetu eragiten. Irudi onetara deituten ditut bada, Baxeerrietako guraso ta osteruntzeko nekezale gustijak. Zaarrak, ta gaztiak, gustijak aurkituko ditubee eurei jagokeezan ikasbi-diak. Ez diñot Baseerritaarrak ez diranak ez dabeela izango emen zer ika-sirik, ezipada ez dodala berariz eureentzako berbo egiten, zerren kaleeta-

ko bizimodu, ta arrisku, edo labanarri gustijak azaldeetan asi ezkerro, liburu andi asko baltzitu biarko litzaatez txikin onen lekuban. Onez ostian nagijak ezpadira kaletaarrak, dauke era obia Jangoikuaren berba santuba sarrijago entzuteko bere ministrueen aotik, ta nagijak badira, zetarako izango litzaate nire liburuba? Orregaitik berba egin arren nik Baseerritaarrakaz, osteruntzekuak bere artu biar dabee eurei jagokeena, ezagaturik, iñok ukatu ezin daikiana, Baseerriko gurasuak ardura andija artu biar bada-bee eureen seme alaba, ta mendekuak ondo azten, ta pekatuko lakijueta-tik alde eragiten, ainbat andijagua artu biar dabeela Kalekuak, zeinbat ugarijago diran eureen artian arimako arrisku, ta galdu-bide negargarrijak. Jangoikuak daki ondo nire asmo, ta guraarijen barri. Entzungo al ditu nire erregu otzak. Iraatsiko al deutsee indarra nire berba epelei; biztuko al da gure fedia. Barristau antxiñako Eremu, ta baso arteko gizoneen ostura zorijonekuak. Erbestetu betiko mundubaren labankerijak, aragijaren argaltasunak, ta Luziferren malmutzkerijak bazter, ta zurkulu gustietara agino zabaldu dituban ekandu Zorigaistokuak. Zuzendurik geure egitadak Jangoiko andijak imiñi euskuzan bide, ta neurrietarik, jaubetu gaitian bere amodijuak guretzat pretaurik daukazan, neke laster igaroko diraneen, sari amaibagaakaz.

ENTZUN

Euskaldun askori miñberatuko deutseez belaerrijak Liburu onetan irakurriko ditubeen berba arrotz ta naasaekuak. Dudatzaka esango dabee izanik euskeeria berez aiñ aberatsa ez dabela biar erbesteko berbeeta ezañaguen jantzirik. Zetarako esan entendimentuba adiña gaitik, ta alan beste erdal berba asko euskeera garbikuak itxita? Egijaz, noren biotza miñdu, zamiñdu, edo oñaztuko ez da ikusirik euskeeriaren ugaritasunetik apaiñdu dirala beste berbeeta asko, ta euskaldunak eurak, beste aldetik, naasteetan ditubeela berba arrotz, ta burutazinoe utsekuak eureen jakiturija ta argitasunez betiakaz. Euskeeriaren zaletasun, ta eraaspen puskabat daukeenak negar egiten dabee gaurko egunian ikusirik eri gitxi batzube-tan bakarrik aurkituten dala berbeeta eder, ta munduko jakitun gustijak zurtu biar dituban au, bere billostasun, ta soilltasun garbi, argi ta miragarrijan. Beste erri askotan, ez dago belaerririk entzuteko zelako erdeera mordolluakaz ezañduten dabeen euskal berbeetia. Parkatu daideela Bizkaiko Kura Jaun askok bada eurei ezarten deutseet onetan erru andija.



Erdeera, Latin, ta beste berbeeta asko ikasten ditubee txito ondo ta gar-biro; ta neke gitxi bat artu eza gaitik dagoz atzeratubak euskeeraan. Alan gero eureen Sermoe, ta berbakuntzeetan erakusten ditubee esakune erdaldundubak. Eskoleetan erdeeria ikasteko leluak bere ez dau onetan kalterik gitxieen ekarri. Euskeeria naastau, ta erdeerarik ikasi ez; au da eskolako umeetan beti ikusi dodana. Baña ez da nire asmua orain onetan luzatutia; esan danetik ezagutuko da, zegaitik liburu onek urteten ez daben euskeera garbijaguan. Arimako ondasun, ta mesediak billatzen ditut; Orretarako nai dot gustiak aitu naijeen. Jangoikuari eskerrak egu-noro urtengo dabee orain euskeerara zaletu, ta ondo ikasteko gei ugarijak. Ill ziran Larramendijak, Astarloaak, Mogelak baña ez eureen liburubak; oraindik gustijak argitara urten ez badabee bere. Bizi da oraindik zorijo-nez Erro, ta zaletuten bagara ondo euskeerara, erro zabalak botako ditu bazter gustijetara, ta orduban urtengo dabee liburu barri euskeriaren Lora, ta ondasunez betiak.

ISTORIJAREN ASIERA TA ERAKUSTEALDI I

Juan Baserriko seme bertan jaijo ta azija, Etxaguntza andi baten jau-bia biz izan zan txikitatik Jangoikuaren billdur Santuban. Ai-llagiña zale-tu zan liburubetara, zeñda biar arte, ta jaijegunetan euretan billatuten eban bere atsegiñ gustija. Eukan Osaba, Sazerdote txito jakitun bat, zeñek, ezaguturik bere lobiaren entendimentu iratzarri, ta ikasi naija, lagunduten eutsan asko liburubak ondo aitutera, ta bere guraarijetan aurreratutera. Alan Juanek estaduba artu orduko, irabazi eban bere birtu-te, ta jakiturijaren entzute, edo fama andija. Jangoikuak alan nairik, ezkon-du zan Franziska eritxon Neskatilla honesta, garbi, ta doktrina onian azi-riko bategaz, ta beriala asi zan emoten bere jakiturijaren, irakurriko ditu-zun, lekzinoiak.

SENARRAK: Ez dago neure Emaztia guretzat beste azkenik, betiko salbazinoe, edo kondenzinoia baño. Munduko bizitza laburrian irabaz-ten doguna izango dogu geroke amaibagaan. Bada gure ardurarik andi-jeenak izan biar dau, alkarri lagunduta, geu, ta Jangoikuak emoten deus-kun familija bere betiko Erreinura zuzendutia. Estadu gustietan egiñ biar da indarra Zeruba irabazteko, ta dirianeentzat da zabala Infernurako bidia. Jangoikuak gizon gustijei imini eutseezan bere mandamentu Santu-bak gorde egijeezan salbau nai beebeen, baña gure estadubari iratsi eutsazan beraarizko beste obligazinoe asko, ta astunak. Alkarreganako lei-jaltasun, amodijo garbi ta bake andi bat, familijaganako exenplu, doktriña ona, ta eureen bizimodubaren ardura edo kuidadua dira guri eskatuko jakun kontu ziatz, ta estubaren zimendubak. Jangoiko justu, zuzen, gustia dakusana, ta ezer aaztuko ez jakona da estadubak gizonen artian itxi zitu-bana, ta imiñi eutseezana bakotxari bere bizi modurako legiak. Izanik bera gauza gustieen egillia, da gustieen jaubia. Ezin esan lei bestek ezer gaitik, au edo beste gauzia neuria dot, nai dodana egiteko, zerren gustija dan berak emona kontu, ta errazoioa eskatuteko. Familija da Jangoikuak gura-sueei emoten deutseen luurreko ondasunik andijeena bere lege Santuban azteko obligazinoerik estubenagaz. Gurasueen erruz, dala doktriñarik ez erakutsija gaitik, dala exenplu ona ez emonagaitik, dala eureen bizi modu-baren ardura zuzen bat ez eukija gaitik, dala peligruzko lagun, ta Okasi-noietatik aleginez ez alde eragiña gaitik, galduten bada familijako bat edo baten arimia, gurasueen gañian izango da aren erru ta kontuba. Ah! gura-



so zorigaistoko JesuKristoen odola desprezijeetan dabeenak! Esan gura dot. Jesusek emonik bere odol, ta bizitzia arima gustijak, ta bakotxa gaitik, inor kondena ez zedin gustijak salbau zitian, ta erbestetu zedin pekatuba mundutik, negargarrizkuak dirala guraso errukarri, pensau baga ondo, zenbat balijo dabeen eureen mendekuen arimaak, zenbat kosta jakozan Jesusi, ta zer injuriya emoten jakon pekatu-bagaz, azten ditubeenak Mundubaren, ta pekatubaren legian. Zer erantzungo ete deutsee Jesusi erakusten deutseezarian bere buru arantzaz inguratuba, esku ta oiñ ultzez josijak, espalda azotez edegijak azurrak agertu artian, bere biotz Lantziagaz edegija, gustija arimaak gaitik?

EMAZTIAK: Ori gustijori egüja da, baña egiñ arren gurasuak alegiña urten lejee deunguak seme alaba, ta mendekuak.

SENARRAK: Alan da, baña Jangoikuak ez deutsee gurasuei artuko urteten dabenaren konturik, eurak gaitik urteten ezpadau. Guraso ardura baakuetatik urten lei seme on batek, ez eskerrik gurasuari, ta orregaitik kastigaua izango da eureen ardurarik eza, Santa Barbara ta beste asko dagoz Zeruban, ta eureen gurasuak Infernuban. Guraso onetatik bere urten lei seme deungiak, baña eureen aldetik dan gustija egiñ ezkerro, ez jakee errura ezarriko, ta bai sarija emon eureen alegiñak gaitik ondo urten balebee legez. Dabid errege Santubak ez eban ezer galdu Absalon bere semiak deungiak urten ebalako, ta daukaz gloriya andijak Zeruban bere aldetik emon eutsazan doktrina, ta xenplu onak gaitik. Es zan aprobe-txau Absalon, iges eban bide okerretara, ta bera kondenau zan. Baña baldin ondo azita bere urteten badabee seme alaba deungaren batsuk; zer izango da, ondo azten ezpadira? Zer eureen libertadian isten badira, lagun deunga pekatuko bide, okasinoe ta peligrubak galerazoten ezpajakeez?

EMAZTIAK: Eta zer egiñ biar dabee gurasuak familijakoren batek edo geijagok deunguak urteten badeutsee?

SENARRAK: Otsein, edo serbitzarijak badira, ta onian ez emendau, bota etxetik, eureen gurasuei esanda. Seme alabak badira, genijo, edade, ta zirkunstanziya gustici begiratuta, edo ondo esanda, edo zigorra erabillita, zematuta, zuzendu eragiñ. Baña, gitxitan jazoten dana gurasuak errespetua daukeen Etxian, lotsia galduko baleutsee eureen kastigubetara, ez itxi nairik pausu okerrak, justizijari parte emon, bada oneek daukee obligazioia gurasuei lagun egiteko, ta seme alaba lotsa bagaak eureen obediencia-jara erakarteko. Ez da bada asko gurasueentzat ikusten ditubeenian etxekuen okertasunak, agiraka uts batzuk egitia. Heli esaten jakon gizon andi ta txito on batek eukazan seme bi zeintzuk artu zitubeen bide geistuak; jakiñik guraso onek esan eutseen ez alako gauzarik egiteko, bada Jangoi-

kuari aserratu eragiten eutseela; onenbestegaz gelditu zan kastigau baga, ez zan ikusi obaasunik semeetan, ta Jangoikuak agertu eban bere aserria bialdubagaz, irurei beingo baten, eriotzarik tristeena. Orazinoe, ta Jangoikuari ondo eskatutiak bere dauka indar andija semiak ondo azi, ta okerrak zuzenduteko. Santa Monikak eban senarra Jentilla, ta deungia. Izan ebeen seme bat Agustin esaten jakona. Erakusten eutsazan txikitatik doktriña ona, Jangoikuaren amodijo, ta mudubaren gorrotoko gauzaak. Baña Agustiñek, Aitaren xenplu ta konseju geistuakaz arrotuta, lagun deunga ta luurreko labankerijaakaz poztuta, artu eban bizi modu nasai, ta libertade andiko bat. Ez eukan ama onak nai eban eskubiderik Agustiñegaz, Aita zalako bere anparuba. Begijak malkoz beterik, egiten deutzaz sarri erregu bizijak seme galdubari, zuzendu zedin bere bide geistuetatik, baña Agustinek ez deutsa jaramonik egiten, ta estudijeetako asmuagaz iges egiten dau erri urrinetara libertade andijaguan bizi izatera. Ama tristiak jarraituten deutsa negarrez. Gau, ta egun zuzenduten ditu orazinoe samurrak Zerura seme maitiaren arimia gaitik. Konsejeetan da Obispo Beneragarri bategaz, ta dirautsa onek; Monika, artu indar, ta animua; ez da galduko ainbeste negar ta orazinoeren semia. Esan ta egiñ: Agustin bere itxutasun, ta zorakeriya gustieen artian ezin aaztu zan bere amaren konsejubakaz, ezin kendu zituban gogotik ainbeste amodijoren negarrak, ta Jangoiko errukiorrak, bigundurik ama santiaren erregubakaz, batu eban beragana pekatari andi au, Santu andijagua izateko.

EMAZTIAK: Gurasuak maite izanik asko eureen semiak gusto emon gura oi deutsee, ta errukijak atzeratuten ditu kastigeetatik.

SENARRAK: Espiritu Santubak diño guraso, bere semia maite dabeenak, sarri kastigeetan dabela. Au da benetako amodijua. Guraso batek maite dabela bere semia, ta ez nekerik emote arren, dauka biarrik eragin, ta ofizijorik erakutsi baga; alperreriya gaitik ez dau kastigeetan; errukiz isten deutsa eskolara bialdu baga. Beste batek erakusten deutsa ofizijua, eragin biarra, kastigeetan dau alperreriya gaitik; bialduten dau eskolara, nai negar, nai barre. Nok maite ete dau benetan bere semia? Alan bada arimako gauzeetan bere; amodijo egijazkua dago kastigeetan merezi darian, ta alan ez egitia da benetan ez maite izatia. Gusto emotia Gurasuak seme alabeei gauza batzuketan ondo da, baña ez jakee inundik gustorik emon biar arimako kaltian, ta azaiera onaren kontrako gauzeetan. Guraso askok, enredo puskabat egiten badabee umiak, Katillu bat deskuiduan ausi, edo erropareen bat urratu, bulla andija atera oi dau, ta kastigau laarreegi; ta biarra daukeenian, dala eureen arteko aserre, burruka, birao, lapurretatxu, ta beste okertasunak gaitik, kastigau biarrian gauza andijaguak ikasi ez



daijeezan, biar bada ez deutsee jaramonik egiten; au jazoten da umiakaz, ta azita asko deungaago dana; mutill batek eukiko dau afizione puskabat Pelota, Kaza, peska, edo dibersinoe inozente batera, ta izan arren beste aldetik biargiña, ateraten dau amak diadarra, ta diño, au dabill osasuna galduten, ezin aguantau leijo abarka, ta soñekotan, ta ikusi arren semia fiestarik fiesta, erromerijarik erromerija, neska arterik neska arte, bere arimia, ta beste askorenak galduten; ta alabia bardin, Banidadez arroturik, pausu geisto alakuetan, orregaitik ez da estutuko guraso errukarrija. Au gustijau dator luurreko interes, ta gorputzeko gauzei laarregi begiratu, ta arimakuei jaramonik ez egitetik. Ahi! Guraso zorigaistokuak; mundutaar, ta Jesusen legiaren arerijauak!

EMAZTIAK: Sarritan jazoten da, neure ustez, gurasuak arpegirik ez eukitia seme alabaak kastigeetako, edo eureen exenpluba ona ez dalako, edo leenago eurak bere obaak izan ez ziralako.

SENARRAK: Egijaz egijaz, badira gurasuak, eurak aurrerengo murreetan, birao andijak botaten, bengantzako gauzaak projimuak gaitik esaten, ta exenplu txarra emoten deutseenak familijakuei. Beste batzuk, erdi edo osoz moskortuta sarri belu etxera oi duazanak. Asko eureen gazzetako panparrerija, okasinoe, ta ibillera deunga negar eragin biar leuski-juenak, pozik konteetan ditubeenak. Errukarrijak, onelakueen seme alabaak, baldin gurasueen exenplu deungiagaz lotsatuta, Jangoiko gustioen guraso onari laguntasuna eskatuta, sendatuten ezpadira eskandalu aini urrekuan jausi ez ditian. Bada alako gurasuak, edo ez daukee arpegirik kontu artuteko biar dan gauzeetan, edo aintzat bere artuten ez ditube, edo esan arren, zer balijoko dau eureen esanak, egitada txarrak agirijan badagoz. Baña baldin gurasua leenago argala, ta mundutaarra izan arren, aurkituten bada ondo damututa, emendauta, orduban ondo eskarmen-tauta daguanak legez, imini biar dau ardurarik andijeena bere seme alaba, ta mendekuakaz. Azeri batek, Txakurrak nosbait estu erabilli badabee, edo laz u baten jausi ta iges egiten badau, erakusten deutsee bere umetxubei Txakur saunkia urriñetik entzun orduko iges egiten, ta lazuban bera jausi zan lekura ez urreratuten. Alan bada guraso eskarmen-taubak aterarik ondo kontuba, nun, zelan, ze lagun, okasinoie, ta ibilleratan jausi zan bera pekatuko laz u, ta zuluetan, iges eragiñ biar deutsee euretatik seme, ta bere kargukuei. Zer gauza argijagorik au baño? Ezpada esango deutsee Jangoikuak: ezaguturik zeubek gurasuak, ainbeste bidar neu ofendiuta, ze laz u, ta peligr u andijak egozan arimaak galduteko onelako edo alako okasinoietan, zegaitik librau ez dituzu euretatik zeuben Familijakuak? Zegaitik itxi juaten ondatuko diran pekatuko lezeetara? Eta zer erantzungo ete

dau askok? Oh! ze itxutasun andija guraso askorena azten ditubeenian seme alabaak mundubaren libertadian esanagaz, geu bere alan oi giñan! Albait deungaago, guraso tristia, alan izan bazifian. Zeuben gurasuak obato begiratu baleutsubee, ez zenduban ainbeste pekatu arimeetan eukiko. Egizubee ondo denpora areetako examiña, aztertu orduko berba, pausu, ta egitadaak; ta oraiñ negar egiñ biarrian zeuben, ta gurasueen utsegite, ta pekatubak, ez dituzu erremedijauko zeuben seme alabeetan? Ala zeubek deungaak izan zarialako, ez dozu gura ondorenguk onak izatia? Diabrubaren lana da, bera kondenu zalako bestiak kondenu gura izatia.

EMAZTIAK: Guraso askok esan oi dau; bestiak bere gure moduban azten dabee Familija, ta alan ez dabee kezkarik artuten Predikadore, ta jakitun askok deungatzat emoten ditubeen okasinoietan ikusi arren eureen mendekuak.

SENARRAK: Jangoikuak ez deusku guri bestiak zer egiten dabeen kargurik artuko, geuk zer egiten dogun baño. Ez gaitu gitxiago kastigauko, bestiak geure modukuak diralako. Jangoikuak imiñiriko obligazinoiak ezin kendu leijeez gizon guztjak alkar artu arren. Leenago Zerubak, ta luurrak faltauko dabee berba oneek baño; onak izango dabeela betiko gloriya, deungaak betiko Infernuba. Guztijok izaten bagara deungaak, guztijok kondenuko gara. Zenbat millinoe Aingeru jausi ziran aldate-rra Infernura, guztijak pekatu egiñ ebeelako? Noeren denporaan Mundu guztijan ez zan aurkituten zortzi justu baño persona nagusijeen artian; beste guztijak bizi ziran nasaitasunian. Asko ziralako ez eutseen parkatu Jangoikuak, ezpada geijago aserraturik, bialdu eban ujol ikaragarri bat mundu gustira, igon ebeen urak mendijak baño goraago, ta ito ziran gizon guztijak, libaurik bakarrik zortzi justubak ontzi baten. Loten denporaan, ez zan bera, ta bere familija baño beste garbirik Pentapolisko bost erri ederreen artian; botarik Jangoikuak Zerutik suba, erre zituban erri, ta erri-jetako guztijak, Lot, ta bere familija ona kanpora aterata. Tontakerija andija da bada esatia, bestiak bere egiten dabeela, gauza txarra ontzat emoteko. Besteen pekatubak ez dau guria kenduko. Infernuban ez da iñor bakarrik izango. Artu bear da besteen exenplu ona, baña ez deungia, mundubak ontzat daukazaneena izan arren.

EMAZTIAK: Badakit zure errazoiak ziurak dirana, gusto andija daukat entzuten zelan erantzuten deutseezun askoren atxakijei; baña sarri entzun deusedan ezker o, errazago dala esaten egiten baño, uste dot laster aurkituko gariala okasinoian erakusteko egitadaakaz berbaz esan dozuna. Espera dot laster argitara emotia gure Matrimonioko frutuba, ta Jangoi-



kuak bizitza emoten badeutsa, gure gañian izango dira, esan dituzun karga astunak.

SENARRAK: Edozeñek daki errazago dala gauzia esaten, ekiten baño. Errazago esaten da zelan gijau biar diran soluak, gijeetan diran baño. Onetarako atera biar da izerdija, ta artu neke andija, orregaitik nekezale onak guztija egiten dau laboria artuteko pozagaz; nekatu, ta erein baga, ez dabelako luurrak emoten arto, ez garirik, saxi, ta laarrak baño. Alan bada artu biar dira nekiak Familia ondo azteko, Zeruko frutubak artuko badi-ra ta Infernuko saxi, eta laarrak nai ezpaditugu. Pensau modu baten, ta bestera egiñ, errazoiaren kontrako gauzia da. Ez neuke erakutsi gura, egiteko ustia ez dodan gauzarik. Barriz aurkituten zarian ezkerro seña sabelian dozula, esango deusut zer egin biar dan denpora orretan, ta zetan askok uts egiñ daruan. Seiñtxubak, sabelian daguanetik, dauka arima bat iños illgo ez dana, ta Jesu Kristok bere odolagaz erosija; baño ezin salbau leite, batiatuten ezpada; eskatu biar deusagu sendaro Jangoikuari, izan dediñ seiñ ori bautismo santurako. Onez ostian, daukagun ezkerro zegaz, aterako ditugu Meza batzuk San Ramon Nonatoren bitaartetasunaren honraan, zein dan atarako Abogau andija. Egiñgo ditugu limosna batzuk, pobrei egiten jakon karidadiak edegiten ditubalako zeruko miserikordijeen atiak. Oh! ze kontu andija Jangoikuaren aurrerako gurasuen erruz seña galdu, ta bautismo baga gelditutia! Zeruko betiko maiorazkuak galezazoten jakoz. Orregaitik, Ahi, zenbat bidar jazo oi dan! Batian senarraren gogortasuna gaitik, bestian bere kodizija gaitik, egiten ditubee biar neke andikuak, karga astunegijak artu, bideetan ariñegi ibilli, dantza, salto ta panparrenijaak egin, ta seintxubaren bizitziak pagau. Ernegazinoe, ta asarre estubak gaitik bere, galdu oi da seiñ asko. Emakume batzuk errazago galdu oi dabee beste batzuk baño. Segurutik ibilltera prokurau biar da onetan, dalako gauza aiñ astuna, arima baten bizitza, ta salbazinoia.

EMAZTIAK: Ta zer egiñ, erruz edo erru baga seña galduten danian?

SENARRAK: Batzuk galduten dira sortuta laster, ta beste batzuk gero azitxu eginda, gorputz gustija formau ezkerro. Ez dakigu ziur nostik Jangoikuak iraaften deusan arimia gorputzari. Batzuk diñuee sortu ta irugarren egunian, beste batzuk amargarrenian, ta beste batzuk gerotxubago. Dan moduban dala, erdi formau, ta prinzipijo bat baño ez euki arren gorputzak, aartxu baten itxuria euki arren oraindik, batiatu biar da, bada ezpadako kondizinoiagaz. Ez dago andi txikarrian arimia eukitia. Ez ibilli luzatuten, esturasunetan, ur bedeinkatubaren billa; egin laster edozein uregaz. Ez bota seintxuba uretara, batzuk egin oi dabeen legez, ikusteko bizi dan edo ez. Ori da itotia, bizi bazan. Sein azitxubak bere jaijoten dira

nosbait illda balegoz legez, ez dabee mobimenturik egiten baño guk uste izan ez arren, sarri egoten dira bizirik, akzidente bat daukana legez, orregaitik bada batiatu biar dira, bada ezpada, esanagaz ura botaten jakonian: Bizi bazara, nik batiatuten zaitut Aitiaren, da Semiaren, da Espiritu Santubaren izenian.



HISTORIJAREN JARRAIPEN, TA ERAKUSTE ALDI II

Jaio jakeen senar emazte onei seme bat, ta ez da erraz aituten emoten eureen poza, ta Jangoikuari emoten eutseezan eskerrak. Beriala pres-tau ziran bautismorako billaturik exenplu, ta doktriña oneko Aita-besue-takuak. Imiñi euseen Luis Gonzagaren izena, ta eleisatik etxera ekarri ebeenian daruako Senarrak Emaztiari, ta dirautso:

SENARRAK: Neure emaztia, ara nun daukazun Zeruko Aingerubeen irudirik bizijeena. Nok konsidera daike, zurtu baga, zer dan arima bat bautismo santuba artu ezkeru? Konsagreetan dau espiritu Santubak Tri-nidade txito Santiaren tenplutzat; Jesusek artuten dau bere pasinoe ta eriotza odolsubaren seme barritzat. Ara bai emen, nun daukagun geure mendian Zeruko zorijontasun amai bageen herederu egiazkua; Jangoi-kuak maite daben bere irudiko Kriatura, ta pekatubaren loi, edo norban baga aurkituten dan arima, Zerubak ta luurrak baño milla bidar ederrago dana. Besuetan daukazun seiñtxu ori da Santu bizija. Illtia baño falta ez dabena Jangoikuaren arpegi ederra ikusteko. Bere arimia ikusi al bagiñai Eguzkijaren onduan ifinita, onen argitasuna begitanduko litxakegu ilunta-suna, beriagazko. Oh! ze tesoru andija geldituten dan gure kargura!

AMAK: Laztandurik seintxuba, ta pozezko malkuakaz bere matrallaak bustiten eutsazala, diño: Ondo dakit neure semia, entzun ditudan gauza guztijak utsak dirala, aituten emoteko zure arimako edertasun miragarri-ja. Jangoikuaren itxuria zara, ta ez daukat zer esan geijago. Baña geure erruz, ta ardurarik ezaz, galduko bazenduz edertasun, graziazko doe, ta miserikordija orrek; ze arpegigaz agertuko giñaindez Jangoikuaren aurrian, zure kontuba emotera? Oh! juizio zuzena! Juizio ziatza, ta aïñ ondasun andijei jaokeena! Juizijo, ezin esan beste guraso kondenaarik daukazana.

Andik egun batzuketara, osatuta laster, juan zan eleisaan sartutera, ta emonik eskerrak Jangoikuari, esan eutsan orazinoe au: Jaun gustieen Jauna ta Jangoiko bakarra, ara emen zure kriatura maite, ta nire errajeta-ko frutuba. Zeuria da, ta artu egizu zeuretzat betiko. Ez arren itxi, Mundu, aragi, ta Demoniuaaren lazubetan jausten zeure odolagaz erosi, ta librau zenduban arima au. Ah! nire eska-bidiak, baleukee ainbeste indar zure aurrian, zeinda euki ebeen Doña Blanka Erregiña Franzijakuarenak, esan ebanian bere seme Luis gaitik: naijago zendukedaz, neure seme mai-

tia, illda ikusi, zeinda jakiñ zeure bizitza gustijan pekatu mortal bat egiñ-go dozula. Oh! berba biotzetik esan, ta ondo entzunak! Bada euren fru-tuba izan zan San Luis Franziaiko Errege inozente, ta andija. Nik bada barristau nai deusut eskabide a bera, ta entzun nagizu arren, zeure onta-sun, ta amodijua gaitik.

SENARRAK: Badakizu naturaleziak berak ameei emoten deutseena obligazinoe modu bat, al badabee, ta kalte andireen bat ezpajatorkee, azteko eureen ugatzagaz seiñtzubak.

EMAZTIAK: Bai, badakit, ta ezpaneki, animalijaak eurak exenplu bizi-jakaz arpegiñan emongo leuskedee neure uts egite, ta alperreriya. Neuk bada, Jangoikua lagun dodala, aziko dot neure seiña.

SENARRAK: Andraak oi ditubee uts egitiak, seiñak azteko denpo-raan; dala, eurakaz leleengotik oian eratzotiaz; sarri jazo da, ama luak artu Oian, ta giraren baten seiña azpijan itotia; orregaitik enkargeetan da bein-tzat leleengo urte betian, ez eratzoteko seiña nor beragaz oian. Dala, nun nai bakarrik seiñak istiaz, animalijeen batek galduteko arriskubagaz; dala, seiñaren osasunaren kalteko alimentubak eureen erruz emonagaz.



HISTORIJAREN JARRAIPEN TA ERAKUSTE ALDI III

Azten eban ama onak Luis amodijorik andijeengaz, ta ugatzagaz batera legez emoten eutsazan azaiera onaren zimendubak. Berba egiten asi zaneko erakutsi eutsazan Jesus, ta Mariaren izen ederrak, ta Luisek, baleki legez zek atsegin emoten eutseen gurasuei, esaten zituban txito sarri. Azitxubaz joiala erakusten eutseezan orazinoe, ta doktriñako gauzaak, ta dibersinoe edo olgeetan legez, neke gitxigaz, zazpi urte zitubaneko, ikasi zituban Luisek doktriñaren lau zati, edo partiak. Gitxitan jo, errespetua beti emon, temarik inos ez itxi, belauniko imini ta luurrari mun eragin, Cuarto baten zarratuta euki, parka eskatu eragin, ziran guraso oneen kastigubak Luisen umetako mañatxubak kenduteko; barriz saritxubak emon, ondo esan, zerbait eskiñi, ta pozgarriakaz zaletuten ebeen asko doktriña, eskola, ta gauza onak ikasteko.

Jangoikuak emon eutseezan guraso onei beste seme bat, ta iru alaba; semiari imini eutseen izena Xabier, ta alabei, batari Ines, bestiari Ageda, ta irugarrenari Sinforosa. Gustijak azten zitubeen amodijo, ta doktriña bardinian. Aitak erakusten eutseen Etxian Eskolia, jajegun, ta beste biar arteetan. Ez zan ikusten eureen artian enbidijarik. Gurasuak gustijak bardin maite izanik, eurak bere alkar maitetuten ebeen bake osuan. ezaguturik argitubaz joiazala eureen adinak, ta utsa zala doktriña buruz jakitia, aituten ezipazan, asi jakeen Erlijinoe Santuko ikasbidiak argiro emoten.

AITAK: Neure semiak; ikusten dituzubeez Zerubak, ta luurra, eureen ondasun gustijakaz! Zelan Eguzkijak zabalduten daben egunaz argitasuna, ta Illargiak gabaz? Zenbat Izar eder? Zenbat abere, egazti, arrain, ta pistija, arbola, lora ta bedar jenero? jakin egizu bada, oneek ta guk, gustijok daukagula egilla, ta jaube bakar bat. Au da arako Jangoiko amaibagia ontasun, jakiturija, zuzentasun, ta gauza gustietan. Asiera bagako eternidadian, ez eukan beste gauzak izaterik Jangoiko onek bakarrik baño. Ez zan Zerurik, Infernurik, Eguzkirik, Illargirik, Izarrik, Mundurik, Gizonik, ez Aingerurik. Jangoiko andija iru personatan, eguan bera beragan glorija, ta zoriontasunez beteta. Ez eukan inoren premiñarik ezetako, baño bere ontasuna agertu, ta glorija zabaldute arren, gura izan zituban egin Aingeru, ta gizonak. Jangoikuak gure leleengo guraso Adan, ta Eba egin zitubala, dira zazpi milla ta amabost urte. Eginik, nai ta beste baga, gauza gustijak ezerezetik, azkenik artu eban Jangoikuak bustiña luur puskabat,

ta beragaz egin eban Adanen gorputza, arnasa modu bategaz iraitsi eutsan arima bat grazijaz apainduba. Artu eban Adan lo gogor batek, ta irartzartu baga atera eutsan Jangoikuak saijets azur bat, ta beragaz egin eban Eba Adanen emaztetzat. Irartzartu zanian, imiñi eutsan Adani begijen aurrian, ta emon bere lagun, ta esposatzat. Bedeinkatu zituban, eureen ondorengo luurra beteetako. Emon eutseen eskubidia, egazti, abere, arrain, ta beste luurreko kriaturen gañian. Grazijaz ostian emon eutseen Jangoikuak Adan, ta Ebari jakiturija andi bat, ta librau zituban orain daukaguzan gatx, ta eriotzatik. Pekaturik egin ez balebee, biziko ziran eurak, ta eureen ondorengo gizon gustijak munduban bake, ta zoriontasun andi baten, ta Jangoikuak, nai ebanian, eruango zituban bizirik Zerura.

LUISEK: Zelan bada, Aita, galdu ziran gizonareentzat grazija, doe, ta zoriontasun aiñ andijak?

AITAK: Jangoikuaren borondatia zan, gizonak bere aldetik zerbait egitia, ainbeste zoriontasun Munduban, ta betiko Glorijaak Zeruban izango bazituban. Orretako emon eutseen libertadia onerako, ta txaar-rako, eskiñirik esan ditugun sarijak, onak izaten baziran, ta zematirik gorputzeko, ta arimako gatx andijakaz pekatu egiten beeben. Imini zituban Jangoikuak Adan ta Eba Ortu, edo jardin eder Paradisu atseginiekuan; an aurkituten ziran luurrari euki leizan era, ta kontentu errazozeko gustijak. Beste Arbola fruta gozozko askoren artian eguan bat *Onaren ta gatxaren jakiturijako Arbolia* esaten jakona, zeñetatik galerazo euseen Jangoikuak jaatia, baldin eureen ondorengo guztiakin jausi gura ezpeeben bere betiko aserrian. Au agindu erraz au zan, gizonak ezagutu, ta autortu egijeen Jangoikua zala gustieen jaube, ta agintarija. Baña gizonak ez ebeen gorde agindu bakar au. Ara zelan ausi eben. Aingeru, Jangoikuak gizona baño egun gitxi leenago egin zitubanak, geijeena iraun ebeen Jangoikuaren grazija, ta leialtasunian; baño ez guztijak. Txito askok, eureen edertasunagaz arroturik, galdu ebeen Jangoikuaren obediencia, ta bota zituban Zerutik Infernura, Luzifer arrua buru ebeela. Jakinik bada Luzifer Diabru nausijak Adan, ta Ebak irauten beeben Jangoikuaren obediencia, izango zirala eureen ondorengo guztijakaz, berak, ta bere lagunak galdu zitubeen glorija amai bageen jaube, enbidijaz beterik, artu eban asmua jan eragiteko Adan, ta Ebari, Jangoikuak galerazo eutseen Arbolako frutatik. Sartu zan Suge baten barruban, ta eguan Arboliaren onduan. Urreratu zan Eba, ta begiraturik frutiari, eretxi eutsan ederra itxuraan. Dirautsa orduban Sugiaren barruko Diabruak; Zegaitik deritxazu, galerazo deustula Jangoikuak jaatia Arbola onen frutatik? Dakijalako, bera baisen Jakitun izango ziñaindezala, jango bazendu. Pozturik Eba jakin naijagaz Jangoi-



kuak beste, sinistu eutsan guzurra, ta jan eban fruta atatik, ta jan eragiñ eutsan Adani. Ara emen gure leleengo gurasuen pekatuba, orijiñal, edo jatorrizkoa esaten deutsalaguna, ta jenerazinoe gustietara zabalduen dana, gustijok gatozalako sustrai galdu atatik, ta Jangoikuak alan erabagi ebalako, aginduba imiñi ebanian. Pekatu egiñ, ta laster, ezagutu ebeen Adan, ta Ebak Diabruaren engañuba. Atera zituban Jangoikuak Paradisu ederretik, ta ikusi zitubeen eureen burubak, leengo doe eder asko baga, diabruaren lazuban katigu. Galdu ebeen jakiturijarik geijeena; arrotu jakeezan eureen griña, edo pasinoiak; uzutu animalija otzan edo mansuak; luur, leenago oneraak aiñ emonnaia, asi zan berez laarrak eskintzen ondo izerditu eragiten eutsala gizonari, fruturik aterako beutsan. Azkenik gatx triste asko, ta eriotza gogorraren mendian gelditu ziran. Baña pekatu onen kalterik andijeena zan, galdurik Jangoikuaren amodijua, zarratutia Zeruko atiak, iñor sartu ez zedin.

LUISEK: Ta zer egin eban gero gizonak, Jangoikuari satisfazioia emoteko?

AITAK: Alperrak ta utsak ziran gizonaren aletin gustijak, Jangoikuari pekatubagaz egin eutsan injurija gaitik erantzuteko. Zer da gizona Jangoikuaren aurrian? Aingeru ederrak aurrez egozan Infernuban pekatu bakar bat gaitik. Pekatubaren malizija, ta zorra dira amaibagaak, izanik Jangoikuaren kontra. Beraz biar zan pagatzalle amaibagako bat, Jangoikuari zorra pagau, ta bake osua egiteko. Baña onetarako ezin egon zaatian Jangoikua bera baño besterik. beste aldetik, Jangoikuak Jangoikua dan alde, ezin ezer padezidu eukian. Zer egiten dau bada bere ontasanak, bere justizijari erantzun, ta gizona kondenu ez zedin? Erabagi eban Trinidadeko bigarren persona, zein dan semia, gizon egitia, ta artutia erioztarik gogorreena gizonen pekatubak gaitik.

LUISEK: Eta gizonak pekatu egiñ ta laster, egiñ ete zan gizon Jangoikua ta artu eriozia?

AITAK: Ez: bost milla eun ta larogeta emertzi urte igaro ziran gizonaren leleengo pekatuak Jesu Kristoren jaiotzara; baña bitarte onetako gizonen bere aurreratu jakeezan eriotza onen merezimentubak, kondenu ez zitian. Egijia da Zeruko atiak itxijak egozala, baña justubeen arimaak juaten ziran Abrahamen Seno edo Linbora, nun itxaro ebeen Jesusen etorreria, beragaz Zerura igaroteko.

LUISEK: Nai neuke zerbait entzun, Jesusen jaiotza, ta bere lege Santuba zabalduaren gañian.

AITAK: Trinidadeko bigarren persona egiñ zan gizon, Maria Santiximiaren errai garbijetan, Espiritu Santubaren Obraz, ta birtutez, Kartilliak

erakusten daben moduban, ta jaiorik bere amaren donzellatasunaren kalte baga, bizi izan zan munduban, ogeta amairu urtian, ta azkenik, galdu eban bere bizitzia Kurutze gogor baten gizonen amorez. Jesu Kristok etorri biar ebana Mundura padezietara, nos, zelan, ta zer modutan, antxiñatik aituten emon eban Jangoikuak Profeteen aoz. Judegubeen legeko Sakrifizijo, ta Zeremonijarik, geijenak ziran bere etorrera, ta pasinoiaren irudijak. Bere lege Santuba Predikau, ta zabaldueteko, autu, edo eskojitu zituban Jesusek amabi gizon, Mariñeru, ta beste jakiturija, ta entzute gitxikueen artetik; aituten emoteko, ez ebal berak biar, ez jakitunik, ez aberatsik, ez entzute, ta agintaritz andikorik, bere doktriña sinistu eragiteko; asko ebal bere eskubide amaibagia, egiteko gizon tonto batsubeen bidez, munduko jakitun, aberats, ta andi gustijak ezin eukeena. Imiñi eutseen Apostolubeen izena; artu ebeen Zerutik beingo baten miragarritzko jakiturija bat mundukuaz goitukua, baita millagruak egiteko doe, ta beste grazija asko. Alan Jesus, ta bere Apostolubak illak biztuten zitubeen, geisuk osatu, errenak zuzendu, itxubak argitu, berbeeta desbardiñetako jentei predikau, ta alde batera aituten emoten eutseen. Onan zabaldu zan beingo baten bazter gustijetara Jesusen doktriña, ta ebanjelijo santuba, Zerubak bere eguijaren testigantzia emoten ebal. Baña Luziferrek jaso eban laster gerra bizija doktriña onen, ta beroni jarraituten eutseeen kontra. Begitandu eragiñik luurreko errege, ta enperadore askori, Jesusen doktriña, ta erlijinoia zirala eureen eskubideen kontra, asi ziran onek Apostolu ta Kristinaubak billatuten, illteko tormenturik gogorreeneen azpijan, baldin Jesu Kristo ukatu, ta Jangoiko pusuak adoretan ezpazitubeen. Jangoiko gustija daijanarena izan ezpalitz doktriña au, amaituko ebeen ainbeste Enperadore gogorren artian; baña gustija bestera jazo zan. Tormentubeen artian geituten ziran milagruak. Kristinaubeen sendotasunak zurututen zituban Judegu, ta Jentillak. Ume, gazte, zaar, ta estadu gustietakuak, eukeen atsegin anditzat bizitzia emotia Jesusen amorez, ta Zerura juatearren. Zabalduen zan famia, geituten ziran Jesusen diszipulubak, nun nai urtetan ebeen Predikadore barrajak, mundukuen billdurra desprezijauta, egijia adierazoten ebeenak. Zabalduen ziran erri, probinzija, ta Erreiñubetara, ereitera bazter gustietan Zeruko doktriñiaren azija. Kristiñau bat illten ebanian arerijak, (diño Tertuliano jakintsubak), bere odol tanta bakotxa zala azi ugari bat legez, pilloka geituten zitubana Jesusen diszipulu barrajak.

LUISEK: Atsegiñez dantzuguz Kristandadiaren asiera, ta aurrerapeñak, baña aitu nai dogu ondo, nundik artu giñajian ziur Jesusen doktriña bera?



AITAK: Eleisa Ama santa Erromakua da Jesusen esposa maite, bere doktriña garbijaren jaube, ta depositarija egiñ ebana. Badakizu, eleisa dala, Kristinau gustijok alkar arturik egiten dogun batzaar, edo gorputz modu bat, zeñen buruba dan, leleengo Jesu Kristo, aragijaren begijakaz ikusten ez doguna, ta urreengo berak bere Bikarijo, edo ordiazkotzat iminiriko Erromako aita Santuba, geu legez gizona, ta geure artian bizi dana. Eleisaan, batzui emon eutseen Jesu Kristok erakutsi, ta aginduteko esku-bidia, beste gustijei ikasi, ta obedezieta obligazinoia. Apostolubak imiñi zituban leleengo, erakutsi, ta aginduten, baña San Pedro buru ebeela. Erromako Aita Santuba da San Pedroren oiñordia, Obispo Jaunak dira Apostolubeenak. Jesu Kristo dago Apostolubakaz legez, Aita Santu, ta Obispuak egiten dabeen gorputzian, agindu eban moduban egongo zala gizaaldi gustijak amaitu artian. Espiritu Santubak emoten deutsa, ta emongo deutsa fede, ta doktriñako gauzeetan jakiturijako argitasuna gorputz oni, emon eutsan legez Apostolubeenai. Jangoikuaren berba, ta bere eskiniya alan da. Beraz eleisa erakusla onetan aurkituko dogu beti Doktrina ziur ziurra. Bada ezin engaña deiteke Jangoikuaren jakiturija. Beraz gustijok sinistu, ta jarraitu biar deutsagu doktriña oni, uts egiteko billdur baga. Bai; aiñ ziurra da eleisiak utsik ezin leijala fedeko gauzeetan, zeinda Jangoikua eziñ engañau leitiala, ta eziñ iñor engañau leijala. Orregaitik eleisa onek beti erakusten dau, Jesu Kristok erakutsi eban Dotrinia berbera, ta alan erakutsiko dau Mundubak dirauban artian.

LUISEK: Orain aituten dot, Kartillaan ikasi nebana, fedia dala ikusi ez doguna sinistutia, Jangoikuak eleisiari erakusten deusalako, ta eleisiak guri; bada jakiñik ziur Jangoikuak berba egiten deuskula eleisiaren aoz, errazto sinistu daikegu edozer gauza, geuk ikusi, ta aitu ez arren.

AITAK: Bai neure semiak. Ezin euki giñai testigantza ziurragorik, zerbait sinistuteko, Jangoikuarena baño. Gure begi, ta zenzunak sarri engañeetan dira, baña ez Jangoikua. Fediagaz emoten deuskun jakiturija da gure errazoiaz gañetikua. Fediak erakutsi ezpaleusku, zelan jakin gendukian Jangoiko bategan egozala iru Persona, ta beste onelako misterijo dakiguzanak? Oh! zorijoneko fedia gizonarentzat!

LUISEK: Aitu gura genduke orain ondo, nos egiten garian eleisako Seme, nos artuten dogun fedia, ta zer biar dan salbeetako.

AITAK: Kristinau, ta eleisako seme egiten gara, batiatuten garianian, ta orduban artuten dogu sustraiz fedia; baña gero, adiñ, edo uso errazozkora elduta, Kredo, edo Artikulu fedekuak ondo ikasita, orduban egitadaz autortu, ta sinistu biar ditugu. Fede baga ezin iñor salbau leite, baña Fedia bakarrik ez da asko salbeetako, gorde biar da Jesusen doktriña.

Eleisako Semiak ez diraneentzat bere, ez dago Salbazinoerik, baña ez da asko eleisako seme izatia salbeetako. Arbola batek daukaz adar eziak, ta igarrak; gustijak dira Arboliaren zatijak, baña igarrak ez dira gauza erreetao ezpada, eziak bakarrik emoten ditubee lora, ta frutubak; alan Kristinau pekatu mortalagaz igartubak ez dira bestetarako izango, betiko sutarako baño, baldin penitenzijagaz ezetuten ezpadira; baña grazijaan bizi, ta irauten dabeenak emongo ditubee frutubak luurrian, ta sari betikuak artu Zeruban. Eleisa bat baño ez eban imiñi Jesu Kristok Munduban, ta au da gizonen arteko batzaar leen esan dodana. Orregaitik arrizko Tenplubei bere esaten jakee eleisaak, diralako Kristinaubak orazinoe, ta gauza Santubetara batuteko lekubak; baña leen aitatu dodanian eleisia, ez dot arrizko eleisiaren gañian berba egin. Oneek dira gizonen obraak, ta eleisa leen esan dodana, Jesu Kristorena; desbardiñak gustijan, izen bat euki arren. Orregaitik oneen gañian bere nai neuke zerbait esan.



HISTORIJAREN JARRAIPEN TA ERAKUSTE ALDI IV

Eruan zituban Aitak seme alabaak eleisara, ta dirautsee: neure semiak, leku gustijak dira Jangoikua bedeinkatu, alabau, ta adoretako; gure orazioiak entzuten ditu edozein bazter, solo, nai basotan egin arren, orregaitik badagoz berak izentauriko Etxe, edo Tenplubak, egokijaguak atarako, eurretan emon, ta zabalduten ditubalako ugerijago bere miseri-kordijeen aberastasunak. Onei esaten deutseegu eleisaak, ta Jesu Kristok deituten deutsee bere orazinoeko Etxia. Eurretara batu biar dogu sarri Kristinaubak, alkar arturik Jangoikuari mesediak eskatutera, Sazerdote jaunak erakusten dabeen Jesusen Dotrinia ikasi, ta Mezako Sakrifizijo Santu, ta Sakramentubeen grazijaakaz geure arimaak garbitu, ta sendatutera. Zeruban: alkarren leijan legez, Aingeru, Santu, ta zorijoneko gustijak adoretan dabee Jangoikua, bada geuk bere areen irudijan alkarturik, adoraui biar dogu eleisa oneetan. Alan luurreko Zerutzat euki giñaz eleisa oneek, ta artu biar deutseegu errespeto, ta lotsa andija. Munduko Erregeen Palazijo, edo Jauregijei zor bajakee itzal, ta errespetua, zelakua zorko ez deusagu Zeru, mundu, ta gauza gustieen Erregeren etxe Santubari? Orduban sartu ziran eleisa barrura, ta dirautsee.

AITAK: Ikusi biar ditugu gaur banaan, ta astiro eleisa onetako gauzaak, aituteko obato Jangoikuak emen zabalduten dituban ondasunak. Erdu bazter onetara; begira arrizko aska oni; au da bautismoko Pondia. Ahi, ta zenbat mesede egin euskuzan emen geure Salbagille maitiak! Ze ondasun ugarijak zabaldu zituban gure arimeetara! Emen artu genduban bautismo Santuba. Orduban parkatu jakun Sakramentu onen indarrez pekatu orijinal, edo jatorrizkoa; biurtu giñan geure Jangoikuaren grazija, ta amodijora; Diabrubaren mendetik urten genduban, Jesusen seme izaterra. Jatsi ziran gure arimeetara Espiritu Santubaren doe, ta frutu ugarijak. Egin giñan Kristinau, ta Zeruko herederu, edo jaubegei; baldin pekatu andiren bategaz galduten ezpaditugu, geuriak izango dira ziur betiko glorijak. Baña jakin daizubeen ondo, zer dan Kristinau izatia, ta zelako obligazioiak artu genduzan Kristinau egin giñanian, esplikauko deusubedaz bautismoko Zeremonijaak. Bautismo Santuba emoten jakee, edo persona nagusijei, leenago batiatu baga balegoz, edo seiñtxubeei. Persona nagusijak diranian, eurak erantzun biar dabee Sazerdotiak egiten deutseezan itauneetara, ta emon eskatuten deutseezan berbaak. Seintxubak dira-

nian, eureen ordez erantzuten dau Aita-besuetakok, edo Sakristaubak, baña obligazioia geldituten da seintxubarentzat, denporia daneko, ta bautismua ontzat emoten dabeneko. Leleengo itanduten deutsa Sazerdotiak batiatutera doianari. Urlija: Zer eskatuten dozu Jangoikuaren eleisatik? Erantzuten da; fedia. Sazerdotiak dirautso: Fediak zer emoten deutsu? Erantzuten da: betiko bizitzia. Orduban dirautso Sazerdotiak: bada, baldin nai badozu sartu betiko bizitzara, gorde egizuz Jangoikuaren agindubak; maite izango dozu zeure Jaun ta Jaungoikua biotz gustijagaz, arima, ta gogo osuagaz, ta projimua zeure buruba legez. Gero arnasa modu bat egiten deutsa arpegira, agindubagaz Diabrubari: Espiritu zikiña, urten egizu oneganik, ta itxi egizu leku ori Espiritu Santubarentzat. Oste-ra egiten deutsaz kurutze asko, Diabrubak euki ez daijan jaubetasunik arima agan; imiñten deutsa ezpanetan gatza, galdu ez dedin pekatubaren usteltasunagaz, ta gauza onak egin daizan debozinoiaren gustuagaz. Batiatuten danak, edo ordiazkuak, esaten ditu Kredua, ta Aita geuria, zeintzuetan dagozan sartuta akto fede, esperanza, ta karidadekuak. Eginik Sazerdotiak konjurubak Diabrubari, itanduten deutsa batiatu nai dabena-ri: Urlija, errenunzijaui, edo gustiz isten deusazu Diabrubari? Erantzuten dau: bai isten deusatz. Sazerdotiak irugarrenian: ta Diabrubaren ponpa, edo arrotasun gustijei? Ta erantzuten dau: bai isten deutseet. Ara, zelako berbaak emon biar diran, batiatu orduko. Josi egizubeez arren betiko zeuben gogo, ta biotzetan, ausi ez daikezubezan iños, Jangoiko andijari emoniko berbaak, zeintsubetatik juzgaubak izango garian. Batiatuta laster iminten deutsa Sazerdotiak burubaren gañian batiatu danari zapi zuri bat, aituten emoteko bere arimiak artu daben zuritasuna, ta dirautso, mantxa ta loi baga eruan daikiala Jesu Kristoren tribunal santura. Azkenik emoten deutsa Kandela isuia eskura, adierazoteko, diño San Gregoriok, bere obra onakaz zabaldu biarko dabela exenplu onaren argitasuna.

LUISEK: Alan izanik ori gustijori: zer gitxi penseetan dan Kristinautasunak eskatuten daben garbitasun, ta Santidadian!

AITAK (urreraturik orduban konfesonarijo batera, dirautsee): Ara emen, neure semiak, Zeruko miserkordija andijeen etxia; au da batiatu ezkeru eginiko pekatubeen parka, edo garbi-lekuba. Jangoikuari jaoka bakarrik berez, pekatubak parkatutia; baña Jesu Kristok itxi eban konfesoeko sakramentuba, izentaurik gizon batsuk, ta ordenaurik Ministrotzat, bere partez, ta berak emoniko eskubidiagaz, parkatuteko pekatubak, ondo prestatuak juazan pekatarijiei; alan, ondo prestatuta Sakramentu au artuten dabenari, parkatuten jakoz pekatu gustijak, dan andijeenak izan arren; baña ondo prestatuta ez doianari, bota arren milla absoluzinoe kon-



fesoriak, edo engañau dalako konfesoría bera ez jakiñez, edo ardurarik artu ezaz, ez jako pekatu bat bere parkatuten. Ez dauka konfesoría esku-bide geijago Jesu Kristok emon eutsan baño, ta Jesu Kristok bakarrik emon eutsan eskubidia parkatuteko pekatubak ondo damututa, bizitza barri, ta zuzen bat egiteko gogo, edo propositu senduagaz konfesetan zitubanari.

LUISEK: Baña zetara jua leite deungaro konfeseetara, jakinik Pekatubak ez dirala parkatuten, ta bai egiñ sakrilejio barri bat? Jangoikuak guztija daki, ikusten ditu biotzak, nok daukan damuba, nok propositu sendua, ta benetan erremedijau, edo emendeetako gogua, nor ziatz, ta zuzen akuseetan dan, pekatu, ta pekatuko okasinoiazak; eziñ inok engañau lei; nor bada izango da aiiñ tontua, zeiiñda, prestaera egijazko baga, juango dan konfesinoera Jangoikuari berba guzurrezkuak emotera?

AITAK: Pekatari asko, neure seme maitiak. Irakurri dot sarri, ezin esan leijala, zenbat millioe Kristinau agertuko diran kondenaubak jui-zioke egunian, konfesinoe txarrak gaitik. Batzuk, isten ditubeelako lotsaz konfesau baga pekatu, okasinoe, edo zirkunstanzia premiñazkoren bat, edo geijago. Oh! Zenbatek Infernuban diadarrez autortuten ditubeen, munduban gizon triste bati isillik esan gura ez eutseezan argaltasunak! Baña alperrik. Kondenauba kondenaub. Oh zorigaistoko lotsia konfeseetako, ta lotsabagakerija pekatu egiteko! Jangoiko leku gustietako testigubaren lotsarik ez, ta gizon argal baten bai. Ze itxutasuna! Beste askok, ta askok egiten ditube konfesinoe txarrak, damurik ezaz. Ez dabee eza-gutu, edo penseetan ondo, zelakua dan pekatubaren ezaintasuna, a Jangoikuak deitsan gorrotua. Oh Eron! Ainbeste urtian penitenzija, ta santidadian bizi izan, ta azkenik pekatu mortal baten jausi ziiñana, esan eigu-zu zuk, zer dan pekatu mortal bakar bat? Beragaz galdu zenduzan ainbeste urteko merezimentu gustijak, ta Zeru altubetan egon biar zendubana, jo zenduban Infernuko ondarretara. Eta esan egizu zuk Jesus lastana, pekatubak gaitik burutik biatsetara gustijori zauritu, ta bizitzia emon zendubana, esan egizu zer dan pekatuba? Artuteko, pekatu mortalak daukan ezaintasunaren irudiren bat, ara Exanplu ziuerra. Soldau bat jausi zan pekatu mortal baten, ta Jangoikuak gura izan eban agertu ekijola gorpuzera pekatubaren ezaintasuna, jua zan bere etxera, ta ikusi ebanian emaztiak, ikaratutik asi zan garraasi, ta diadarrez; batu ziran etxeko gustijak, ta bardin billdurtutik, atera ebeen ospe andija. Ezagututik soldadubak Jangoikuaren kastiguba, asi zan aringa eleisaruntz konfeseetara; billatu zituban bidian ganadu, ta artzain batzuk, ta gustijak asi ziran igesi, oiñz-tarri bat euren artian jausi balitz legez; eleisako Portikuban ebillen erre-

zeetan Sazerdote bat, ta urreratu jakonian, asi jakon Kurutziak egiten Demonioeren bat zalakuan; baña ikusirik beragana juakola, sartu zan laster eleisaan, ta itxi zituban atiak. Soldadu tristia, atian etzunda, negarrez asi jakon esaten: Aita errukitu bedi arren pekatari geiso onegaz; bada pekatubak ekarri banau bere Demoniuaren itxurara, nas gizona. Entzun nagi konfesinoian; prest nago agintzen deustazan penitenziarik gogorre-nak egiteko. Orduban, edegirik atiak, egin eban konfesinoe negar, ta damu andiko bat, ta biurtu zan gizon itxurara. Ahi! pensauko balitz zetara biur-tuten dabean pekatubak gure arima ederra! Barriz propositurik ezaz, zenbat konfesinoe deunga? Konfesau; baña aurrera leen legez pekatu, ta pekatuko okasinoe, ta bidiak. Lapurrak, biurtu ez ostuba; igez lujuriosua, aurten bere bai; igez aserrakorra, aurten bere bakerik ez; igez ordija, aurten bere bai, eria dabeanian; alan beste pekatubetan. Nun da emiendia? Nun proposituba? Oh! Zenbat guzurrezko berba emoten jakon Jangoikuari! Pekatari geisua! bada bere berbaak kontauta dagoz, bera juzgeeta-ko.

LUISEK: Izanik aiiñ premiña andikua konfesinoeko Sakramentuba, ta jakin arren guk buruz Kartilliak dakarrena bere gañian, nai genduke zerbait entzun, obato aituteko.

AITAK: Ez dau Jangoikuak nola nai parkatu gura pekatutik, gizonak euren aldetik ardura andija imiñi baga. Bere seme bakar, pekatarijei parkatuteko bitaarteko jarri zanari, eriotzarik gogorrena kosta izan jakon. Errazoe andijagaz bada, kosta biar jako ondo pekatarijari bere pekatubean parkazinoia. Leleengo egin biar doguna bada, konfesau gura dogunian da, Jangoikuari argitasuna, ta laguntasuna eskatu, ta examiña ziatz bat egitia, Liburu askok erakusten deuskun legez, astiro examiñauta mandamentu bakotxian, ta geure estadu, ofizijo, edo bizi moduko obligazi-noietan. Pausu, lagun, ta euki dituban okasinoietatik asko aterako da. Ugazaba, etxeko barri ondo dakijanari kontubak emoteko ondo examinau biar dau Krijaubak, ezin engañau leijalako alako ugazaba, ta guzurrian artuten badau bere kaltian izango dabelako. Nor bada Ugazaba gure barri obato dakijanik Jangoikua baño, zeñi emoten deusagun konfesinoian geure arimako kontuba? Zer izango da guzurrian artuten bagaitu? Bigarren, ta irugarren eskatuten jakuzanak dira damu egiazko, ta propositu sendua. Oneek bere Jangoikuak emon biar ditu, ta ez dira asko geure indar utsekuak. Eskatu biar deusaguz bada Espiritu Santubari, ta prestau ondo geure biotzak, bere emokai oneek artuteko. Bularrari ots batsuk emon, buruba makurtu, ta azaleko zizpuru batsuk egitia ez da asko damu, ta propositu sendua artuteko. Biotzaren barrutik urten biar dabee oneek.



Orretarako pensau biar da entzun dituzun pekatubaren ondorengo negargarrietan; ta izanik ginaizan andijeena, emon biar deusku pekatubak, beste gauza gustiak galdutiak baño, pena, ta dolore geijago, aurre-runtzerako najjago ditugula gauza gustijak, ta bizitza bera galdu, arimia pekatubagaz baño. Oh pekatubaren eternidadeko kaltiak! Zer daukee zer ikusi zubekaz luurreko gauzaak, ta bizitza labor, laster galdu biar dogunak? Zorijonekuak zubek Zeruko milliño Martirijak, galdu zendubezalako bizitza lurrekuak, pekatu ez egite arren, ta irabazi betiko Zerukuak. Zorijonekuak Daniel Leoe artera botaak, Babilonijako mutill gazte Laba gorijan sartubak, Jose kalabozuan grilluz kargaubak, Susana garbi falso testimonioz betiak, Atanasio, ta Krisostomo erbestetubak; gustijok pekatu ez egite arren, ezagutu zendubeen zer zan pekatuba, iges egin zeuntseen zeuben ondasun, honra, edo bizitziaren kostura; gozatu zaite orain eternidadeko glorijsan, negarrez dagozan artian arima argalak betiko Infernuban. Ez dago dugaan betiko Zerurik. Gero konfesau biar dira zuzen pekatu mortal gustijak, pekatuko okasinoe urrekuak, ta konsienzija ondo ezagutu, ta arimia osatuteko konfesorjak jakin biar dituban gauzaak. Azkenik, imiñi biar dogu ardura andija, zuzen, ta ondo kunplietan emon deuskuzan penitenzija, ta pekatuban ostera ez jausteko erremedijak. Antxiña, Kristinaubeen artian, banakaago ziranian pekatubak, ta fedia senduago, emoten ziran urte askotarako penitenzija ikaragarrijak, onelako, edo alako pekatu mortala gaitik. Ur ta ogizko barubak, zilizijo gogorak, ta lotsaari andijak; orregaitik pozik kunpliduten zitubeen, Jangoikuagaz baketu, ta bere justizijari nolabait erantzute arren.

LUISEK: Ez da gitxiagotarako. Bada zer mesede andijagorik, munduban pagau al izatia baño pekatubaren zorra? Baña zurtuten nas neure Aita entzunik, aiñ sarri aitatuten dozula pekatu mortala, sarri egiten dan gauza bat balitz legez. Zer! Kristinau fede puskabat daukeenak, azartu leitez pekatu mortalik egiten? Izango da iñor, aiñ bere buru kaltekoa? Pekatu mortalagaz egiten da gizona Demoniuaren esklabo, Jangoikuaren arerijo, galduten ditu arimako grazija, ta betiko Zeruko glorijsak, irabazi eternidadeko Infernubak; ta oneek egija ziurak izanik, nor itxutu leite pekatu mortala egitaraño?

AITAK: Ahi, neure semiak! Ez dakizubee oraindik munduko barririk, ta oba dozu ez jakin. Aspertuko nas bada esanagaz, zorakerija, ta itxutasunik andijeena izan arren pekatu mortala egitia, orregaitik egiten dirala asko, asko, ta milla bidar asko. Ondatuta legez dago mundu gustija, diño Jeremias profeta santubak, ez dalako biotzetik penseetan. Ahi! pensauko balitz zer dan pekatuba! Begira neure semiak, jausi ez zaitekezan pekatu-

baren lakijo tristian! Zein billdur nasan! Ez jat egunik igaroten eskutu baga Jangoikuari, gorde zaizala bautismo Santuban emon eutsun arimako garbitasunian.

LUISEK: Malkoz beterik bere begijak, inozenzijaren zintzotasunagaz dirautso: Ez dot neure Aita entzun iños zure aotik pena geijago emon deustan berbarik. Dakustaz bardin tristeturik neure anae, ta arreatxu gaztiak. Bada zer da dirauskuzuna? Aiñ zariala billdur, jausiko ete garian pekatu andireen baten? Badakigu Jangoikuaren laguntasun baga ezin irauin ginaijana grazija; baña ziur ziurra da, ez deuskula ukatuko irauteko grazija, geure erruz galduten ezpadogu. Geure eskuban egongo da bada jaustia, edo ez jaustia, konsentietia, edo ez konsentietia pekatuba. Jangoikuak nai dau onian irautia, geuk benetan gura izatia da asko, irauteko. Zer dirautazu zubek anae, ta arreatxu maitiak? Ze luurreko atsegiñ gaitik galdu, ta saldu daikeguz, Jesus gu gaitik Kurutzian josita, ta gure arima bere odolagaz erosijak? Ez geure aita; imiñirik konfanzia Jangoikuagan, dirautsut gustioen alde: ez eriotziak, ez atsegiñak, ez billdurak, ez ondasunak, ez lotsaarijak, ez Diabrubaren lazubak, ez mundubaren labankerijak aldenduko gaitubala geure Jesus maitiaren amodijotik.

AITAK: Bedeinkatu daizala Jangoikuak zuben berba, ta guraarijak. Urreratu zituban orduban Komuniñoeko altara Sagrarijua eguanera; austerurik adorau eban Jesus Sakramentaduba, ta jagita dirautsee: Oh neure semiak! Aingerubak ikaraz dagozan leku onetan, zer egiñ biar ez genduke pekatarijak? Aita eternuaren seme bakar, Aita legez, betiko Jangoikua, egiñ zan gizon donzellarik garbi, ta santeenaren erraijetan, Espiritu Santubaren obraz, ta birtutez, ta jaijorik miragarrijako moduban bere Amaren donzellatasunaren kalte baga, bizi izan zan munduban ogeta amairu urtian, bere amodijua zabalduten; baña eldu zanian gizonak gaitik bere bizitzia emoteko denporia, itxi gura izan euskuzan bere amodijuaren azkenak. Baturik bere Diszipulubakin, Eguben Santu arratsaldian, afaldu ebeen alkarregaz; afari onen azkenian, artu zituban Jesusek ogija, ta ardaa, ta biurturik bere gorputz, ta odol egijazkuan, emon eutseen jan, ta edaaten. Baña ez eban gura izan, bakarrik izatia bere leleengo diszipulubeentzat mesede aiñ andi au, ezpada, gizon gustijak egin bere amodijo andijaren herederu. Orretarako emon eutseen eskubidia Apostolubei, eureentzat, ta ondorengo Sazerdote gusticentzat, biurtuteko ogija, ta ardaa, berak egiñ eban moduban, bere gorputz, ta odol egiazkuan, ta emoteko jaaten, ta edaaten errazoez eskatuten ebeen Kristinau gustijei. Ez dago bada dudarik, Sazerdotiaren konsagrazinoeko berbei Jesu Kristok emon eutseela indarra, ogija, ta ardaa biurtuteko, bere gorputz, ta



odol egiazkuan, geldituten ez dala ogi, ez arduaren izatiaren izpirik. Ostrija konsagrauban dago Jesusen gorputz bizija odol ta gusti, ta Kalizaan odola, gorputz ta gusti; alan bakarrik komulgau arren ostrija konsagraubagaz, artuten da Jesu Kristo oso osorik bere gorputz, odol, arima, Jangoikotasun ta gusti. Sagrarijo onetan dago bada gordeta tesoru neurri bagako au. Zeru gustijak lagun egiten deutsa emen, guk ikusi ez arren. Emendik deituten gaitu, bere gorputz, ta odolagaz konbidaturik, ainbat sarri, ta onduen pretauta beragaz komulgeetara. Oh amodijo Aingerubak zurtutekua! Sakramentu onetara eldu biar dogu, gorputzaren aldetik baru naturalian, ta albait dezenzizarik andijeengaz, barriz arimiaren aldetik birtute, garbitasun, ta grazijaz albait apaiñdubeen egiñda; konsiderazinoe Santubakaz pretauta, humilldidez beterik. Zorigaistokuak Judasen lagun pekatu mortalian komulgeetan diranak. Eguan bein San Piamon meza esaten, ta ikusi eban Aingeru txito eder bat Altariaren onduan, eskuban eukala erre gorritzua zirudijan liburu bat, zeñetan eskribietan zituban komulgeetan ziran Monjeeen izenak, baña ez batzubeenak. Mezia amaituta, deitu zituban Monje, zeintsubeen izenak ez zituban eskribiu Aingerubak, azterturik euren konszienzijak, arkitu zituban pekatu astunian; era-giñ eutseen konfesinoe zintzo, ta egiazko konbersinoekua, ta urrengo komunioian ikusi eban Aingeruba, euren izenak eskribietan Zeruko liburu ederrian.

LUISEK: Zer! Azartuten dira gizonak pekatu mortalian komulgeetan?

AITAK: Bai, eta asko. Jan, ta edaaten dabee euren kondenazinoeko sentenzija. Argalduten jakee fedia; gogortu biotzak; ta dira pekatari nekez Jangoikuagana biurtu oi diranak. Nok adierazo daike pekatu onen anditasuna? Jangoikuak maite gizona, bera gizon egiñik janaari ta edaritzat emotera agiño; Aingerubei euri, iños emon ez deutseen konbita! ta gizona atrebiu artuten pekatubagaz atsituriko biotzian, Zerubak beretzat garbi asko ez diran, Aingeruben Erregia! Oh zein ikaragarrija izango dan euren juizijo, ta Infernuba!

LUISEK: Zurtuten gara entzunik gizonen eskergabetasuna Jangoikuaganako; kendu daigun gogotik pensamentu triste au, ta dakuskuzan obato eleisa onetako gauzaak.

AITAK: Begira bada Altara onetara: ikusi egizubeez Santubeen Imajinaak; onek iruditen deuskubeez Zeruban Jangoikuaren glorijsan dagozan arima zorionekuak, zeintzuk diran bitaarteko andijak, Jangoikua ganik alkanzeetako grazija, ta mesediak. Orregaitik bada zor deutseegu Imajina onei honra, ta benerazinoe andija. Baña gustien artian leleengo lekuba euki biar dabee Maria Santisimiaren Imajinaak; bere birtute, santidade, ta

bitaartetasuna bakarrik andijago diralako, beste Santu, Santa ta Aingeru gustieenak bat egiñda baño. Zelako errespetua zor ez jako Aingerubeen Erregiñari? Ze benerazinoe Espiritu Santubaren Esposa, ta Jesusen Ama egiazkuari? Nok ikusi daikez bere Imajinaak, ta auzpaturik adorauko ez ditu? Alegria bitez justubak beragan, dalako grazija gustien iturrija. Konsola bitez pekatarijak, dalako errukiz beteriko Ama; billatu bejee ainbat lasterren; penitenzija egiteko grazija alkanzaurik, biurtu daizan bere seme Jesusen amodijora.

LUISEK: Neure anae ta arrebaak, eskini gakijozan Ama maite oni bere seme, ta alabatza, ta izan daijogun beti debozinoerik garbijeena.

AITAK: Badago oraindik zer ikusi eleisa onetan. Jatsi zaite ikustera sepultura onek. Emen dagoz gure Aasaba, senide, adiskide, ta projimuen gorputz illak. Azur triste batzuk, ta auts puska bat, dira euretatik gelditu jakuzan erlikijaak. Usteltasunak, ta aarrak jan dabee beste gustija. Oh jakiturijako eskola andija! Orra zetan geldituten diran gorputzaren edertasun, sendotasun, ta beste doe, ezagututen ez ditubeen buru ariñak, ainbeste maituten ditubeenak. Zube, maitetu egizubeez beti arimako edertasun, apaiñdurija, ta doe, eriotziak ezainduko ez ditubanak, ta bai biurtu betiko glorijsara. Ez aaztu, bijar edo etzi, sepultura onek izango dirala gure azkeneengo Etxiak; ta esan sarri Job Santubagaz: Usteltasuna, zu zara nire gorputzaren ama; aarrak, zube, bere arrebaak. Alan errazto desprezijauko dituzubee gorputzaren banidade, atsegiñ arro, ta luurreko erokerijaak. Onez ostian, sepulturaak ikusirik, gomutau biar dogu purgatorijoko arima tristiakaz, eurak gaitik Jangoikuari erregututeko, limosna, orazinoe, Komuniño, Induljenzija, ta bakotxak aldituban obra on gustijak eurak gaitik eskiñirik, ainbat lasterren aterarik susko Leza ikaragarri atatik, eruan daizan Jangoikuak bere betiko glorijsara. Ez dogu bada aaztu biar eurakaz. Ezin andijagua da daukeen premiña. Zer gurako genduke geuk an bagengoz? Izan gaitian errukiorrak eurakaz, ta Jangoikuak mobiuko ditu gure ondorenguen biotzak, gomutau, ta errukitu ditian geugaz. Asko da oraingo. Adorau daigun Jangoikua, ta guazan etxera.



HISTORIJAREN JARRAIPEN TA ERAKUSTE ALDI V

Ezin esan lei, zelako pozagaz, biurtu ziranian etxera neba arreba oneek, konteetan eutseezan Amari, eleisaan ikusi zitubeen gauzaak, ta Aitaren lekzinoiak. Ahi! ziñuen: eta eleisara juan arren, zeñ gitxi pensau oi dan, an aurkituten diran ondasunetan! Alabauk izan ditiala Jangoikuaren miserikordijaak. Iraatsirik eureen biotzetan Aitaren berbaak, artu zitubeen gurari bizijak konfesau, ta Komulgeetako. Orduko sarri egiñda egozan nausijaguak, baña ez gazteena, bada ez eukazan zazpi urte baño. Agiñdu eutsan Aitak gazteen oni bijaramonian konfeseetako, ta besteei urrengo egunetarako. Ikustiak orduban, zelan presteetan zan ume aiñ gaztia, zurtu eukian personarik Santeena. Santo Kristo baten aurrian belauniko jarrita, Jangoikuari argitasuna eskatuta, Maria Santixima bitaarteko imiñita, egiñ eban examiña ziatz bat, ta negarrez eskaturik Jesus Kurutzian josijari, bere utsegite txikarren parkazinoia, akto fede, esperantza, ta karidadekuak egiñda, Aitak erakutsi eutsazan moduban, pretaera osuagaz juan zan konfeseetara. Konfesorik, ikusirik bere argitasuna, agindu eutsan komulgeetako. Biurturik pozez zoraturik etxera, mun egiñ eutseen eskubetan gurasuei, ta dirautsee. Oh! zeñ andija dan nire gaurko biotzaren atsegiña! Konfesau nas kura zaarragaz, ta aiñ artu nau bigun, zeñda kenduko eustan lotsa gustija, euki banitu pekatu rik andijeenak, konfeseetako. Konseju on asko emonda, azkenik esan deust, maite izateko arren bizitza gustijan arimako inozenzija. Zein biotzetik esan deustan: Oh zeñ andija dan, iños bautismoko grazija galdu baga, eriotzako instantian Jangoikuari arima garbija entregeetan deutseeneen zorijontasuna! Euki bada ardura andi bat, pekatubak ostu, ta desegiñ ez deizun Jangoikuak emoniko arimako edertasuna. Komulgau, ta beriala, eskini zakijuez Jesus, ta Mariari eureen alabatzat, artuten dituzula pozik zeure Jaube, ta Gurasotzat; entregau eijeezuz zeure arima, ta biotzeko giltzak, zarratu daijeezan atiak betiko, pekatubak iños edegiko ezin dituban moduban; ta barristau egizuz eskintsari oneek, gitxienez egunian bein, bizitza gustijan, ta batez bere komulgautako denporaan. Alan egiñ dot gaur, ta sentiu dot neure biotzian, miiñagaz adierazo ezin neijan gozotasun moduba. Ez jat iños igaro ordu bete, aiñ laster, ta atsegin geijagogaz, gaur komuninoe ostian baño. Ez zan txikarragua beste neba arrebeen debozinoia, ta inozenzija.

AITAK: Alegreetan nas Jesusek leleengo Komuniñoian egiñ deutsuzan mesede andijakaz; begira leijala izatian bere amodijuari. Ez aaztu iños gaurko egunagaz, ta egiñ dituzun propositu, ta eskintsarijakaz. Asiera ona ondo da, jarraitutia gustiz ona, baña azkenik ondo amaitutia, edo irautia Jangoikuaren grazijaan, biar biarra, salbauko bagara. Saul izan zan ona denpora zati baten; bardin Ozias, Joas, ta Roboan Erregiak, baña ez eben iraun, ta galdu ziran. Onelako exenplu triste asko daukaguz eleisako Istoriijaan; Pelajio, Pelaio, Saprizio, ta beste askoren artian, ara zer dirauskun Kasianok leen nosbait aitatu eutsun Eron gaitik; Monje au bizi izan zan bakartadian berrogeta amar urtian penitenzijarik gogorreenak egiten; aiñ zan gogorra bere gorputzaren kontra, zeñda egiten eban eskrupulu, Pazkua egunian bertan, katillu bat Indidaar jaaten. Orregaitik Diabrubak engañau eban gizon mortifikazinoe, ta orazinoez beteriko au. Sartu eban arrotasun andi baten, galdu eban obedienezija, ta ill zan penitenzijaren seña le baga. Zer balijo deutsee oraiñ Infernuban berrogeta amar urteko baru gogor, azote, zilizijo, luurraren gañian lo egite, ta Mundutik alde egiñda basamortuban bizi izatiak? Baldin iraun baleu, zelako glorijsak eukiko ez zituban orain Zeruban? Baña irauten ez dabenarentzat, ez dago zerurik, leenago Santidadezko millagruak egiñ arren. Orregaitik, ondo asten danak, asko dauka aurreratuta, ondo jarraitu, ta amaituteko. Asieria, diño jakitun batek, dala egin biar dan gauziaren erdija. Alan geijeñian ikusten da, ondo asija ondo amaituten; ta txarto asija deungaro. Agaitik diño Espiritu Santubak, gaztiak gaztetan artuten daben bidiari, zaartuta bere ez deutsalala itxiko. Oraiñtxe bada gaztetatik bota birtuten zimendu onak, ta despezijau, mundu, ta aragijaren engañubak. Gizonaren biotza ezin legoke zerbait maitetu baga; bere egilliak emon eutsan amodijorako indar andija; baña emonik indar au Jangoikuak, bera, ta bere gauzaak maitetu daiguzan, alan ez egiñik, arrastaka eruaten ditu luurreko amodijo argaletara. Oh itxutasuna! Ikusiko dabee eguneen baten, artuko dabeen paguba. Zuk itandu egjjozu zeure biotzari, norena dan, ta zeñegan aurkituko dituban betiko atsegiñak; emon eijozu leku Jangoikuaren amodijo garbijari; ezipada, laster egiñgo da munduba zure biotzaren jaube.

INESEK: Jangoikua serbidu, ta bizitza onian irauteko, laguntasun andija izango da konfessore on bat eukitia.

AITAK: Bai, diño San Basiliok: ardurarik andijeena imiñi egizu billatuten konfessore, zeure arimia salbazinoeko bidetik ondo zuzenduko deutsun bat betiko Zeruko Portura. Ez dago gauza biarragorik salbazinoia baño. Zer balijoko deuskubee munduko estimazinoe, atsegiñ, ondasun, ta bizitzarik luze, ta gozatsubeenak, baldin azkenik galduten bagara betiko?



Bada baldin gorputzaren osasuna gaitik billatuten badogu al bait Medikuri oneena; luureko intereseen auzijetan abogaurik jakituneena; zer egin biar ez dogu, sendo gordeeta arren, edo geisotu badira, osatute arren geure arimaak, ta irabazte arren mundu, ta Diabrubari beti betiko ondo edo txarto izatiaren auzija? Iru ofizijo esaten da daukazala konfesoriak. Maesubarena, erakusteko ez dakiguna; medikubarena, emoteko bidiak geisotu ez gaitian, edo geisotu ezkeru osatuteko erremedijuak; ta juezarena, absolvietako, ondo prestaute daguana, ta ukatuteko absoluzinoia, ondo prestaute ez daguanari. Gustirako biar da jakiturija andijia; bada aín baga, ez Maesu, ez Medikuri, ez Juez ona izan deiteke. Maesu izateko euki biar dau ontasun, ta birtutia; bada berbia enxplu baga otza da, ta nekez iraatsiko da. Medikuri ona izateko, aztertu biar ditu pekatu, ta pekatubeen sustraijak, edo zetatik datozen pekatu areek, ebagiteko pekatubeen bidiak, ta osatuteko sustraitik arimako gatzak. Jueza izateko euki biar dau sendotasun, ta zuzentasuna, egiteko bardintasunagaz konszienziak agiñduten deusana, alan aberatsakaz, zein pobriakaz, ezagunakaz, nai senidiakaz, zein da osteruntzokuakaz, begiratu baga nor dan konfeseetan dana, ezpada zelan prestaute daguan. Alan bada, billatu beti konfessore albait jakiturija, ta birtuterik andikuena, ta jarraitu zuzen bere agindu ta konsejubei. Errukarriak pekatari, konfessore nasai, ta nola nai laster igaroko ditubeneen billa, oi dabiltzanak. Osatu gura ezpada pekatubetatik, zetako da konfectoria? ta osatu gura bada zetarako naiko ez dogu, Arimako medikubak astiro itandutia arimako gatz, ta eureen sustraijak, ta emotia osatuteko erremedijo egokijak? Daigun kontu, norbaitek egiten ditubala pekatubak berbaz, eskukaz, nai beste edozein modutan lagun txaarrakiñ batuten dalako, edo onelako etxe, edo lekureen baten okasinoia daukalako; edozeinek daki onelako oitura txaarrak osatuteko, sustraija kendu biar dana; au da, galerazo alako lagun, etxe, edo okasinoia. Alan dagoz beste erremedijo premiñazko asko, zeintsubak baga ezin arimako geisuak osatu deitekezan. Aringa badabil konfectoria, ezpadau aztertuten nundik datorren pekatuba, ez dira okasinoiak ebagiko, ta kenduko oitura txaarrak. Itxubak itxuba badarua, bijak zuluana jausiko dira, diño Jesu Kristok. Alan jazoko jakee konfessore ta penitente itxu askori. Jausiko dira alkarren ondoreen, infernuko lezara, ta madarikatuko ditubee eureen konfesinoe sakrileguak. Ez dira neure berbaak, ta bai jakitunaguenak.

LUISEK: Edozeinek aitu daikez egija orreek, baña askok aitu gurako ez ditu, libertadian bizi izate arren. Entzun deutseet inos esaten persona nola alakuei, edozein dala konfessore ona. Ez diñuee alan Santa Teresa, San Franzisko Sales, ta beste onen gañian irakurri ditudanak, ezpada

askoren artian oneen bat billatuteko. Ez dago gustietan jakiturija, ta birtute bardiña. Batzuk daukee karidade, ta zelo geijago arimaak Jesusentzat irabazteko, ta Diabrubaren lazubetatik aterateko. Orazinoe zaliak izaten dira, ta daukeen legez ondo konsideraute, zenbat balijo daben arima batek, zer kosta jakon Jesusi, ta nora doian pekatu, ta pekatuko bideetatik ateraten ezpada, pozik artuten ditubee nekerik andijeenak arimaak salbeetia gaitik. Esan lei bai, osatu gura ez dabenarentzat medikuri gustijak dirala bardiñak, baña ez osatu gura dabenarentzat. Nik ateraten dodan kontuba da: Eriotzako orduban banengo, nor gurako neuke konfessoretzat? Bada, bera gura dot bizitzaan bere, neure arimiaren zuzengarritzat.

AITAK: Ondo ateraten dozu kontu ori. Orduban, al izatera, gustijok gurako genduke astiro, ta ziatz igarotia arimako gauzaak, ta artu erregela ta konseju onak. Ezagutu dut nik, bat baño geijago, bizitza deungakuak milla gauza esan oi zitubeenak konfessore zuzen ta begiratubeen kontra, azkenian, illteko billdurak artu egizanian, eurak eskatuten; baña onelako geijenei belu eldu oi jakee arimako medikuri ona. Eureen konfesinoiak izaten dira nora ezko propositu azalekuakaz egiñak. Eriotzako orduraagiño Jangoikuagana biurtutia isten dabeen pekatarijetatik, diño San Jeronimok, milla askotatik bat apenas salbauko dala. Beste batzuk orduban bere, edo illtia gustiz ez sinistuba gaitik, edo errestituzinoeren batzuk eragiño deutseezalako billdurrez, edo konfesinoe jenerala agiñduko deutseela pensautu, ta gatxa dala Diabrubak begitandu eragiñda, edo galdu zitubeelako konszienziako kezkaak, deituten deutsee konfessore ardura gitxikuei, arimako begijak itxita Infernura jausteko. Oh! zein gitxi penseetan dan zer dan agertutia arima bat eriotzako instantian Jangoiko andijaren aurrian, bere bizitza gustiko kontuba emon, ta eternidadeko sententzia artutera! San Ilarioni, irurogeta amar urtian penitenzijarik gogor, ta bizitzarik garbijeenian igarota, ikara egiten cutsan gorputz gustijak, urreratu jakonian Jangoikuaren juizijuan agertuteko orduba. Zorijonekua beti billdur dana, diño Espiritu Santubak.

LUISEK: Entzun dot inos esaten, Baseerriko neke-zaleen bizi moduban, erraztueen salbau leitekiala, apartau ezkeru, bakartade, ta konbentubetan bizi diranak, ta neke andijeen artian aurreratu leijala asko birtute gustietan.

AITAK: Egija da, edozein ofizijo, ta bizi modutan kondenu leitiala, ta kondeneetan dirala asko, asko, ta asko; baña baseerriko nekezaletzia, izanik batetik txito garbija, beste artu emonik ezpadarabill, ta bestetik egonik apartauta erri batubetako naaste, ta okasinoe askotatik, egija da geijenez diñozuna. Baña orregaitik, negar egiteko gauzia da, ikustia gaur-



ko egunian, zenbat peligr, okasinoe, ta oitura deunga sartu dan Baseerrijetan, gero esango deusudan legez. Diabruba leku gustietara elduten da, ta geure aragijaren erara konbideetan gaituban legez, nun nai aurkituten ditu ugari jarraitzaillak. Baseerritaar batek, goisian Jangoikuari bere neke ta izerdijak ofrezidu, ta bere izenian arima garbijagaz badaruaz, zenbat merezimentu izango ez dau? Diñot arima garbijagaz: bada pekatu mortalian daganak, nekerik andijeena artu arren, ez dauka merezimenturik. Ikusten ditugunian fruta, lora, bedar, arbola, ta luurreko edertasun, beti, nai ta ez legez, begijeen aurrian daukaguzanak, eskerrak emongo bageuntsaz gauza gustieen emoilliar; konsidereetan bagendu geuk luurrera botaten dogun azijak, leleenguan erdi ustelduta, noren birtutez emoten daben gero mundu gustirako mantenimentu ugarija, alabeetako miraari gustien egillia; geldituten bagara nosbait penseetan, zelan apaindu ta edertasunez jantzirik daukazan baso ta zelaijak, mantentzen ditubanak berak txori, ta inurrijeetaraagiñokuak, adoretako Jangoikuaren probidenzija; jasoten baditugu sarri begijak zerura, egunaz, ta gabaz, ikusteko eguzki, illargi, ta izar argijak, bedeinkatuteko ezerbere ezetik gauza gustijak egiñ zituban Kriadoria; zenbat gei eder ta ugari aurkituten ez dogu, gozatuteko euretan geure biotzak, Dabid Errege Santubak egiten eban legez, ta eukiteko beti presente geure Jaun, ta Jangoikua, dala solo, baso, nai edozein leku, ta biargintzatan? Zenbat mesede aterako ez genduke geure arimeetarako?

LUISEK: Gauza asko ta miragarrijak egin zituban Jangoikuak mundu onetan, ta izanik au gizeoneen desterru, ta negarrezko lekuba, zertzuk ete daukaz guretzat bere paradisu, ta glorieen lekuban?

AITAK: Ez miiñak esan, ez entendimentubak pensau daike, zezazkuak diran Zeruko edertasun, ta Jangoikuak, bera serbictan dabeeneentzat, prestaarik daukazan glorijsak. Aiñ da andija, diño San Agustinek, Jangoikuaren presenzijak emoten daben atsegiñ, ta glorijsa, zeinñda pozik itxi biar gendukez luurian bizitzarik luzeenian izan ginaizan gustijak, egun bakar baten Zeruban egotia gaitik. Onetarako dakartz Dabid errege santubak Jangoikuari dirautsazan berba onek: Jauna, oba da, ni egun bakar baten berorren Etxe barruban, ezpada ateetan, zeinda ez milla urtina munduban egotia luurreko atsegiñakaz inguratuta. Egun bein koruban kanteetan monje bat Dabiden berso au: Jauna, milla urte berorren aurrian dira, atzo igaroriko eguna legez; sartu jakon guraari andi bat jakiteko, zelan aiñ laster begitandu zaatian igaro zala ainbeste urteko denporia; pensamentu onetan eguala agertu jakon Aingeru bat txoritxu eder baten itxuraan, ta bere kantiagaz gozatuta, senetik atera, ta zer egiten eban ez

ekijala, soñubaren ondoren, atera eban konbentutik, ta eruan basamortu batera. An egon zan soñuba entzuten, janik, edanik, ta lorik akordau baga, irureun urtian. Ezketau jakon txoritxuba, ta biurturik bere senera, uste eban iru ordu an igaro zitubala, ta zala monjiak korura juateko denporia; biurtuten da konbentura, ta ez dau iñok ezagututen, ta berak bere ez bestiak. Diño berak, ni nas konbentu onetako sakristauba, urten dot Maiññaak kantauta, ta nator oraiñ atzera koruko denporarako. Zelan izan leite ori, dirautsee bestiak, guk berori ezagutzen ezpadogu? Emon zituban señañiak, zeinñ zan bere Abata, ta beste lagunak; baña antxiña ill, ta aaztu ziran. Ikusi zitubeen konbentuko paper zaarrak, ta atera eben kontuba, irureun urte zala, faltau zanetik konbentu atatik monje aa bera. Orduban ezagutu eban Jangoikuak egiñik eusan grazija, aituteko modureen baten bere glorieen anditasuna. Bai. Baldin Aingeru baten kantiak, aiñ ariñ, ta gozo biurtuten baditu irureun urte; zer izango da ainbeste millinoien millinoe Aingeru, ta Espirituren artian, ta Jangoiko gustieen egilliaran aurrian eternidadian egotia? Ze alegrija! Ze atsegiñ, ta glorijsa izango ez dabee justubak? Oh zoriñoneko penitenzija! Zoriñoneko garbitasuna! Zoriñoneko Munduba, ta bere okasinoiak desprezijeetia, ta Jangoikua gauza gustijak baño geijago maite izatia!

LUISEK: Egijaz, egijaz, ze eskintsari andijak egiten deuskuzan Jangoikuak, bere agiñdu santubak gordeetan baditugu! Mundubak, Aragijak ta Demoninuak, geijeez emon leijeez atsegiñ arin, ta ustel batsuk, zeintzuk laster igarota, geldituko dan biotza kezka beteta. Azkeneengo paguba betiko Infernuba. Ze zorakerija andijagorik bada egiñ lei gizonak, betiko Jangoikuaren glorijsak galdu, ta eternidaderako kondeneetia baño, luurreko gusto aisiak daruazanak gaitik? Ete dago iñor onetan ondo pensau, ta geijago pekatuban engañoauko danik?

AITAK: Aitatu dozun ezker Infernuba, nai ditut berba bi egiña bere gañian. Ara zer diñuan Santa Teresa Jesusek: Egun baten orazinoian nenguala, beingo baten, zelan ez nekijala, aurkitu nintzan begitandurik Infernuban nenguala. Ezagutu neban, Jangoikuak gura ebal nik ikustia kondenaubeen lekuba. Gustija izan zan denpora pausea baten, baña uste dot aaztu ezin neindiala, bizi nasan artian. Sarrerria begitandu jatan kale estu, luze, ta illun bat legez; beian, uste neban, ikusten nebala ur atsituzko pozu, antz andikua, ta pistija deungaz betia. Azkenian dago leku bat, orma baten sartuta legez, nora eruana izan nintzan estu estu. Artietakua utsa zan, gaubaren aldiñ. Sentiu neban neure arimaan su aiñ gorija, zeinñda ez dakit zelan esan. Gorputzian tormentu aiñ ikaragarrijak, zeinñda igaro baditut bere munduban; Medikubak zirausteenez, igaro leitezan



andijeenak; utsak ziran gustijak areen aldian. Baña au bere gitxi da arimiak daukazan agonijeetarako. Arako ito biar, ta ito ezin, ta esturasun desespe-
 rau, amorruzko, esplikau eziñ dodana. Zerren esatia, dala beti arimia ate-
 raten egotia legez, gitxi da. Ezin bada adierazo nei, arima barruko su, ta
 desesperazioa, dolore, ta tormentu andijez gañian. Ez neban ikusten
 nok emoten eustan, ta sentietan neban erre, ta zatituten nenguala. An ez
 dago jarterik, etzuterik, ez lekurik; bada imiñi banindubeen bere, ormako
 zulo modu baten, ormaak eurak estututen dabee, ta imiñi itoten legez. Ez
 dago argirik, gustija da illuna; ta orregaitik, ezdot aituten zelan, baña ikus-
 ten dira, pena, ta tormentuba emoten babeen gauza gustijak. Ez da ezer,
 irakurri, entzun, ta pensetia. Aiñ gelditu nintzan billdurtu, ta ikaratuba,
 zeinñda sei urte igaro badira bere, orain eskribietan nagan denporarako,
 begitanduten jat, akordaubagaz, gorputzeko indar gustijak falteetan deus-
 tala. Emendik sartu jatan alako penia, ainbeste arima kondeneetan diralako,
 zeinñda uste dot ziur ziur, pozik artuko nitukiala eriotza asko, arima
 bakar bat ara juatetik librazetia gaitik. Emen, ikusten badogu penaz, ondo
 gura deusagun persona bat, errukituten gara, ta sarri estutu; baña azke-
 nik eriotziak amaituko ditu luurreko penaak; baña ikusirik egunian egu-
 nian daruazala Demoninuak ainbeste arima tormentu ikaragarri, ta iños
 bere, iños bere, amaituko ez diranetara? Zelan sosegau, edo atsendu
 giñaindez? Orain arterako gustijak izan dira Santa Teresaren berbaak.
 Baña utsa da esan leitian gustija Jangoikuaren axerreko kalabozoko
 penen gañian! Irakurri egizubeez San Inazioaren Exerzizijuetako liburu
 zorijonekua, ta beste nai dozubeen beste, baña imiñten ditubeen irudiñ
 gustijak, ez dira elduten pena areen keriza labur bat adierazotera. Oh
 pekatarijak! Oh mundubagaz zoraturik dagozanak! Oh aragijaren atse-
 giñetara etsigiak! Eta zer itxaroten jakeen, penitenzija sendoATEGAZ,
 biurtuten ezpadira Salbazinoeko bidera! Pensau arren; pensau ondo, ta
 erregutu Jangoikuari pekatari geisua gaitik, ta aldendu gustiz pekatu, ta
 pekatuko bideetatik.

HISTORIAREN JARRAIPEN TA ERAKUSTE ALDI VI

Jangoikuaren, ta arimako gauzei eureena emonda, ez zan iñun
 obato biarrrik egiten Baseerri onetan baño. Alkarren arteko bake, amodi-
 jo, ta emendik datorren alegrijak egiten zituban gustijak zorijoneko. Aita-
 ren agiñduba zan gustieen borondatia. Ez zan ezagututen alperrieriarik, ta
 alan, iñun ez legez, ta goisago amaituten zitubeen solo, ta basuetako bia-
 rriak. Jangoikuak bedekatuten zituban eureen neke ta izerdijak, ikusi
 eijeen gustijak, zeinñ ziurrak ziran familia onei aginduriko miseriakordija
 ugarijak. Iñoren kalte baga, askori on egiten bizi ziran, jaramonik egin
 baga, mundubaren enbidijak emoten eutseezan persekuzinoei, eurak
 legez mundubaren legian bizi ez ziralako. Biarrian egozala eukiten zitu-
 been konbersazinoe txito onak. Ez zan entzuten murmurazinoerik; ber-
 beeta nasaijak ez eukeen lekurik eureen artian, ta kanpokoreen bat, azar-
 tu balitz esaten, laster isilduko ebeen. Jaijgunak ziran eureentzat beneta-
 ko Jangoikuaren egunak. Sarri, ta aldizka konfeseetan ziran, ta entzuten
 zitubeen alan Meza Nagusi, sermoe, ta Bisperaak, al ebeen gustijan. Aita
 bera zan etxeko maesuba, gau, ta arte gustietan erakusteko, Historija eder,
 ta bizi modu garbirako biar ziran gauzaak. Azirik familia, dirautsee modu
 onetan.

AITAK: Gurasuen obligazinoe andijetatik bat da erakustia, edo begi-
 jeen aurrian imintia seme ta alabeei, munduban dagozan peligrubak ari-
 maak galduteko, ta libreetia euretatik, Jangoikuak bere kargura itxi deu-
 tsazanak. Oillo batek, karkarasija estubakaz, erakusten deutseez txiteei
 eureen arerijak, artuten ditu egapian libreetako, naijago dabela bera illtia,
 txitatxu bat galdutia baño. Zer esango deusagu bada gizonak Jangoikua-
 ri, egiten ezpadogu seme alabeen arimaak gaitik, aberiak eureen umeen
 gorputzak gaitik egiten dabeena? Entzun nagizu bada ondo. Ez bakarrik
 erri batubetan dagoz arrisku andijak arimaak galduteko, baita Baseerrije-
 tan bere txito asko. Lelengo Kristandadiaren gizaaldijetan kristinaurik gei-
 jeenak ziran luurreko aingeru batsuk legez, inozente, garbi, ta Jangoikua-
 ren bildur andikuak. Pozik desprezijeetan zitubeen luurreko atsegiñ deun-
 gaak betiko Zerukuak gaitik, ta naijago ebeen milla bidar erre, pekatu
 mortal bat egitia baño. Inozenzija, ta Jangoikuaren bildur Santu onek
 luzaruago irauñ ebeen Baseerrijetan, erri batubetan baño. Baña gure
 denpora triste, ta benetan negargarritzkorako, zabaldu da libertade, ta



nasaitasuna bazter guztietara agiño. Orregaitik gura zaitut kontuban imiñi, sartu diran uts egite, okasinoe, ta oitura txaar askoren gañian.

LUISEK: Bai arren Aita; zuria da bide okerrak agertu, ta zuzenak erakustia, ta guria Jangoikuari, ta zuri obedezieta, jarraitubagaz beti doktriña egiazkueen bide zuzenei, guzurrezko, ta engañuzkuei itxita.

AITAK: Ara bada. Biargintzeetara batuten danielian jentia, solo, nai basuetara, sarri esan oi da murmurazinoeko berba asko. An urteten dabee argitara projimuaren uts egite egiazko, edo guzurrezkuak, sarri geitubak, edo deungaro aitubak. Entzuten ditu askok barrez, ta pozik; ta biar bada, kontauko ditu beste leku baten, zabalduetako geijago murmurazinoeko azi zitara. Doktriña ziuerra da, ez ditugula esan biar iñoren utsegitiak, egijazkuak izan arren, ez gogoz entzun, ta entzunak isillik euki biar ditugula barruban. Pozik, barrez, ta gogoz entzunagaz, geituten jakee gogua miin deungakuei geijago murmureetako; ta askotan ez da erraz ezagutzen, nok daukan erru geijago, ala murmuradoriak, ala alegrijaz entzunda eureen barre, edo kontentubakaz, atarako tentau ta poztuten dabeenak. Ez dabee ateraten konturik, kopleku, edo koplera iñoren honria emen aotan darabilleenak, eureen bardin beste leku baten erabilliko dabeenik. Baña alan ezpaltiz bere; zegaitik olgau projimo tristiaren argaltasunakaz? Naiko ete genduke, geu gaitik beste batzuk alan egitia? Murmuradoriaren miña, diño San Bernardok, da aginkada bategaz iru personari benenua ezarten deusnan bibora bat legez. Ezarten deusna bere arimari, projimuaren honriari, ta entzuten dabenen belarrijari. Al danielian bada, isilldu biar dira, edo esanagaz, edo beste konbersazinoe iñoren kalte bagakuak ateriagaz, edo arpegi astuna imiñi, ta jaramonik ezagaz, edo alde egiñagaz bestelan eziñ danielian. Ta erregela au artu biar da, beste edozein konbersazinoe deunga entzuten daneko. Jakiñ daizubeen ondo, zenbat gorroto deutseen Jangoikuak murmuradorei, entzun egizubeez jazoera ziur batsuk. Maria Moisesen arrebiari murmurau ebalako bere neba au gaitik, Jangoikuak emon eutsan burutik biatzetarako lepra ikaragarri bat, ta erreguturik Moises justubak Jangoikuari, librau egijan bere arrebia kastigu atatik, ez zan entzuna izan, diño San Baasiliok. Kore, Datan, ta Abiron, murmurau ebeelako Moises bera gaitik, luurrak edegita, bizirik irunsi zituban. Berreun, ta berrogei persona prinzipal, ta amalau milla ta zazpireun beselako, erre zituban Zerutik jatsiriko subak pekatu au gaitik. Beste onelako ikusi deitekez Eskritura Santeetan, ezagututeko Jangoikuaren gorrotua murmurazinoiaren kontra. Gustijak artuten ezpadabee munduban eureen pekatubeen kastiguba, ez dira aiñ бага geldituko, eldu dekijueenian justiziarako señaauriko orduba.

LUISEK: Neuk bere iños entzun dot esaten, San Klemente Aita Santubak diñuala, iru modutako gizon illtiak dagozala; bizitzia kenduta; kendutia desiauta; ta honria galduta; ta irurei kastigu bardiña señaletan deuseela Jangoikuak.

AITAK: Beste Diabrubaren aguazil batsuk oi dira biargintzeetan, berba berde, nasai, amore geistoko, tentagarri, ipuiñ, edo kontu zikiñakaz lujuriya predikeetan dabeenak. Oh! Zelako Infernuba itxaroten jakeen! Zenbat arima darueen eurakaz betiko ondamedira! Entzuten dagozan askok pozezko barriakaz alabeetan ditu. Ahi! Barre egiñ, Jangoikuak imiñiriko garbitasuneko Mandamentu santuba despreziyeetan entzunda! Barre, arimia betiko kondenzinoera eruan daikoen berbaakaz! Oh! Zenbat arima dagozan erretean Infernuban, atsegin deungaz alako okasinoian barre egiña gaitik! Pensau au ondo, iños entzuten badira alako berbaak, igaro ez ditian biotzera. Begira neure seme maitiak: likia baño itxaaskorragua da lujuriya. Egiñ bada murmuradoriakaz legez onelako miñ deungakaz, (emen al bada, iges egitia erremedijorik segurubena), ta artu billdur geijago, dalako benenua itxaaskorragua. Batzuk dauke Diabruba miñian, bestiak belarrijetan. Biotzeko ugaritasunetik auak berba egiten dau, diño Ebanjelio santubak. Zelan iturriko ur askia bete dediñian, urak urteten daben gañez egiñda txurrutik, alan gizon, ta emakume askoren biotzak, lujuriaz beteta egonik, gañez eginda legez, botaten dabee aotik lujurijako ur atsituba. Geijeenez, bardin jazoten da barre egiteko izkunia daukeenakaz; berba loija entzunda irakiten dau biotzeko lujurijak, ta agertuten jakee arpegijan. Emakume modesta batek ikara egiten dau, ta deskuiduan alakorik entzuten badau, lotsia agertuko jako arpegiko gorritasunian; beste batek algara egingo dau, ta ezin zuzenago jatorkee oni, ta onelakuei, Espiritu Santubak diñuana: egiñ jatzu emakume edo neska galdubaren bekokija; ez zara lotsatu. Bardin, bere moduban, esan biar da gizonzkuak gaitik, ta onek eureen errespeto, ta itzalagaz isilldu leijeez erraztuago alako miin deungak. Zurtuteko gauzia! Ainbeste kristinauren artian entzunik barbarik ezaiñeenak, ez iñok arpegirik ateratia Jesu Kristoren honra, ta gloriya gaitik.

LUISEK: Ta ain dira ugarijak berba modu orrek?

AITAK: Bai neure semia. Ara zer esaten eban predikadore jakitun, ta euskalduneen ondo zalia zan batek. Kristiandade gustijan, biar bada, ez dala nago, jentez jente, berba loi geijago esango, euskal errijetan baño. Nai batu dedilla jentia solora, basora, karobija, ola, ira ebate, galjote, nai, edozein biarginzatarra, gaubelei bere parkatu бага, lekurik geijeenetan predikeetan da lujuriya; ain modutan ze, gaurko egunian zeregiñ andi bat etxian



daukanak, aurrez atera daikez kontubak, nori dei egiñ laguntzat, biar badau, ta ikusi gura ezpadau bere etxe, solo, baso, edo biar-tokija nasaitasuneko eskola egiñda. Eldu gara denporeetara konsejeetako, alegiñ gustijan, zerbait estututa bere, bakotxak bere etxeko familijakuakin egin daizala bere biar-geijak, edo billatu daizala laguntzat bakarrik bere konfiantza osokoreen batzuk. Beintzat jakiñ ezkeru, norbaitek daukala izkunia alan berba loijak esateko, ez da billatu biar, ta ez lekuri emon biargintzeetan, ta ez itxi, batez bere persona gazteri, alakorik aurkituten dan biar-lekura juaten. Biarra estu, ta etxeko utsakaz egiñ ezin leitiana bada, billatu, diñot milla bidar, persona ondo azi errazozeko ta konfiantza osokuak. Bedeinkatu biarrian Jangoikua, ta eskatu bere laguntasuna, zeñegaz bakarrik artu daikegun geure nekeen frutuba, erakarten dabee sarri frutubetara, ta beti arimeetara, Zeruko madarikazinoia. Lotsatu gaitian oraingo euskaldunak, garialako miñnaren aldetik, zikintasunian bardiñik bagiak. Diñot oraingo euskaldunak; bada biztuko balira gure aasabaak, negar egingo leukee oiñ orde aiñ nasajeen sustraijak izan ziralako. Berba egiñ daijeela Bizkaiko mendi, baso, ta erromerija santubetako bidiak; esan daijeezala, antxinako euskaldunei entzun oi jakeezan kanta eder, ta garbijak. Solo, ta biar leku gustijak, gomuntau eragiñ deigubeezala, eurretan esan oi ziran exenplu, ta Historija miragarrijak; berba egiñ daijeela bazter gustijak, entzuten ziran Jangoikuaren alabanzeen gañian. Baña gaurko egunian berba egiñ al balcijee solo, baso, bide, ta sasijak eurak, zer beste gauzarik predikau leijee, ezpada beti entzuten dan lujurija? Baña Jangoiko maitia! Zetarako luzatuko dot gei au, zeñen gomunta utsak miñduten daben ainbeste neure biotza! Orregaitik, itanduko deutseet onelakuei berorren alde: Kriatura esker deungakuak, nok egiñak zara, ta norenak dituzu, daukazuzan bizi-tza, ta izatia? Zetarako emon neutsuzan, beste gauza gustieen artian, orra-ko miñ, ta eztaari orreek? Berba, ipuin, ta kanta zikiñakaz, desonrau, ta desprezijeetako daukazun neure izen santuba? Begiratu egizu alde gustie-tara, aztertu ondo Zerubak, ta luurra; ta baldiñ emon ezpadeutsudaz gei eder, ta ugarijak zeren gañian berba egiñ, zer kantau, ta zer kontau denporia ondo emoteko, eskatu egidazu, ta emongo deutsudaz barrijak. Eskritura Santako, ta eleisako jazoeraak, beste Historija askogaz batera, daukazu ugari zeren ganian berba egiñ; Dabiden salmo zoragarrijak, ta beste deboto askoren berso garbijak, zer kantau. Zek bada falta egiten deustu denporia emoteko? Ala izango da egijja, zuben biotzak ez daukeela pozik onelako gauzeetan, ta bai bakarrik lujurija atsituban? Oh egunak! Oh, negargarizko denporaak.

LUISEK: Ez neban uste, Baseerriko biargintzeen artian, aurkitu zaatiala ainbeste nasaitasun, ta okasinoo.

AITAK: Bai neure semia. Biar-gei batzubetara, batu oi dan legez jente geijago, beste batzubetara baño, alan eurretan esan, ta egiñ oi dira zantarkerija geijago. Gal ebate, ta jotiak, ira ebate, ta orbel batzeiak, liño apaintze, ta ezpateetaak, arto zuritze, ta beste onelako biar batzuk, geijeenian nekezalerik alperreenak, edo seme alaba ibilltaubak daukeezanak, egiñ oi ditubee al dabeen gazteerija batuta. Emakumia bada lotija, ta alabaak ama lotsatuko ez dabeenak, asmeetan dabee gorubetia kanpokuakaz egitia. Onelako biar modubetan, igaroten dira berba, ta egitada nasai asko. Etxe batzubetan lotsa, errespeto, ta Jangoikuaren billdurra galdurik, biarrak priesaz, ondo, nai txaarto amaituta, egiten dabee bigiria. Leenaz jakiñ oi dabee, nasaitasuneko kofradiak, nun izaten diran alako funzinoiak. Juaten dira mutill batzuk, arrebei lagun egiteko, edo beste atxakijaren bategaz. Asten dira dantzaz gabaz neskatilla, ta mutill; an izango da kantora zikiñ bat. Amatau oi dabee nosbait argija. Etxe batzubetan, luzatuten dabee funzinoia amar amarka, ardiak aparteeta, alkar jasote, amoriak egite, ta aitatutiaz lotsatu leitezaz gauzarik ezaiñ ta tontueenakaz. Gurasuak zer ete dinuee? Jangoikua begira dago. Ez dago beretzat gaurik, ta illunik. Mutillak zer penseeten ete dabee? Jangoikuaren billdurrik ez balego bere, nun da gizonezkuen errespeto ta itzala? Emakume zorueen esklabo egiñik, dabiltz eureen ondoreen, areek nora, eurak ara, aituten emoten mundu gustijari eureen biotzeko argaltasuna. Neskatillak, nora begira ete dagoz? Nun da arako honestidade, lotsa, ta modestija, eureen arima, ta gorputzeko edertasun gustija egiñ biar dabena? Zer da au. Umetxubeen artian esan oi deutsee alkarri lotsaaritzat, neska zale, mutill zale; ta galduko dala gero azita aiñ txikitatik datorren lotsia? Illuntasun negargarrija! Bigiria amaitu, ta duaz alkarregaz etxeetara Neskatilla, ta mutillak. Ahil! Egunen baten, eureen Aingerubak emongo dabee, bidetan esan, ta egiten ditubeen gauzeen testigantzia. Esan eustan beñ jakitun andi batek; Diabrubak eruazala guraso, onelako bigiraak etxian isten zitubeenak; alako batzaarretara eureen seme alabaak bialduten zitubeenak, jakiñik zer igaro oi zan; ta mutill, ta neskatilla gustoz egiten zitubeenak bere, baldin damutu, penitenzija egiñ, ta erremedijeetan ezpazitubeen eureen uts egitiak, ta itxi alako okasinoo zorigaistokuak. Errazoe andijagaz. Bada arimako garbitasuna izanik aiñ ederra, errazto galdu, ta ezaiñduten da, baldin ardura andijagaz gordeetan ezpada. Galduten da bai ziur, borondatezko pensamentu, ta guraari loijagaz, begirakune atsegiñ deungakuakaz, modu askotako eskuka, ta mosu aragizkuakaz, berba, kanta, ta ipuiñ zikiñak esan,



edo enzunagaz ezaiñtasunaren gustoz. Galduten da beste akzinoe modu askogaz. Eta zenbat esan ditudan gauza, baterikuak, edo besterikuak, egiten ez dira bigira, ta alako funzinoietan? Badakijee gurasuak. Zelan bada galerazo ez? Zorijonez, ezagutubaz duaz guraso asko, ta galerazoten ditubee. Alan jazoko al jakee beste guztiei bere, Infernuban ezagutu daijeezan baño leenago.

LUISEK: Gauza lotsagarriak entzuten ditut; gurasuak eureen etxeetan sufridu leijeez alako eskandalubak?

AITAK: Gauza gustirako emoten dau Diabrubak atxakija, balijoko ezpadau bere Jangoikuaren aurrian, pekatu egitekuak. Nekezale on askok, astija artuta, egiten ditubee eureen lanak etxeko familijagaz, edo alogereko, edo auzo juiziozkuakaz, ta ez dauke artu emonik onetan, beste biragiñ baño olgau zaliaguakaz. Egunaz egiten ditubee ezpateetaak; puskaka puskaka, builla бага, arta zuritziak. Kanpokorik dabeenian goisago biarrak amaituta, illuntzian dua bakotxa bere etxera; ta nosbait, iñori illunduten bajako, batez bere emakumia bada, geldituten dabee bertan gabian. Etxian egiten dabee goruba, ta ezin bada gustija, eragiten dabee pagauta, ta da merkeena modu onetako etxe gobernuba. Bad, zer irabazi ateraten dabee amar, edo amabi lagun batubagaz gabian, nai gorubeta, nai beste ainbeste bidar jua biarko badau auzuetara ordiak pageetara? Esan oi da, ta alan da, gabeko biarra egunazko lotsaarija. Alkarren leijaan egiten bada arija, alan urtengo dau berak, ardats bata lodija, bestia meia, bata erdi biurtuba, bestia aiñ bagia; probauko dau ondo alako arija euleen pazienzija ta izango dau laster zulu, beragaz egiten dan soñekuak. Ariñ aringa apaiñduriko liñuak bere ez dabee erbatz faltarik izango, ta beste edozeiñ alako biar moduk, gabaz, nai egunaz, izango dau bere uts unia. Gabeko belubak ekarriko dau gois beranduba, ta salto, ta danziak bijaamonerako alper usaiña. Nun dira bada uste oi diran irabazi, edo aurrerapenak onelako jenteen batzaarretatik? Luziferren liburuban txito asko. Baña irabazirik balego bere, ezin iñundik itxi lei etxian bigira, ta okasinoe dantza naastaukorik. Zer balijoko deusku mundu gustija geuretzat irabaztiak, baldin galduten baditugu betiko geure arimak? Orregaitik au ezagututen ez daben guraso askok, interes begitandubee atxakijagaz, edo eureen seme alaba nasaijei gusto emote arren isten ditubee, eta isten deutsee euretara juaten. Ikusiko dabee egunen baten eurak, ta eureen mendekuak, zelakua dan Jangoikuaren justizija, ondo aazturik daukeena. Beste guraso batek esango dau: etorten dira auzuetako mutill ezagunak puska bat olgeetara, ta zer egingo jakee? Gustijakaz bizi biar dogu guk. Egunaz egingo balira biarrak, ez litzaatez juango; ezta errespetorik balego bere; jakiñ oi dabee,

nun zer paseetan dan, nun ze guraso, ta jente modu batuten dan, nora jua, ta nora ez. Baña, zer egingo jakeen etorten badira? Zarratu ondo atiak, lapur batzui baño ardura geijagaz, datozalako arimaak ostutera, edo galdueragitera. Gustijaakaz bizi biar dabeela? ta Jangoikuagaz? Ta geure arimaakaz? Ez ete dira oneek kontuban sartuko? Azkenik, badua seme alabaren bat atia edegitera, neurtu makillia eureen gerrijan. Eureen, ta enparaubee arimako onian da. Bestela eziñ bada, Espiritu Santubak berak bere aginduten deutsee gurasuei, erabilteko zigorra. Baña ondo azi ezker, onelako premiñarik nekez izango da. Guraso ardura onekuak leenaz artuko ditu neurriak, ta bulla бага eguiñik biarrak, ez dau izango nai ez daben okasinoerik. Bestelakua bere atxakijaakin itxubago biziko da, ta juango da, atxakijaakin urtengo ez daben lekura.

LUISEK: Orreek gatx ezagunak dira; aztertu egizuz, beste biar geijentan egon oi diran peligubak.

AITAK: Pozik egingo dot. Laijeetako biarra danian beraariz legez sarri, jarri oi dira mutill, edo gizon bi eskiña bijetan, ta neskatilla bat erdijan, edo mutill, ta neskatilla bat. Au, berez ez izan arren okasinoe astuna, izan oi da nosbait Jangoikuaren billdur gitxiko jenteen artian. Sarritan, esan oi dira belaarrira berba zikiñak, ta egiñ txitximur, ta gauza tentagarriak. Geijeenian, erremedija leitez onelako peligrubak; baño nosbait aurkiten bada premiñaz neskatilla bat modu atan biarran, ta esan edo egiñgo baleutsee alako gauzarik, adierazo biar deutsee isilldu, ta itx daijuela alako okasinoerik emon бага. Au asko ezpalitz, esan biarreko nagusitzat daukeenari; ta alan bere itxigura ezpadeutsee bakian, itxi guztijari, alde euretatik, ta bakarrik egiñ daijeela biarra. Leenago da arimia, esamesa, ta beste gauza gustijak baño. Iges peligrubari garbi izan gura dabenak. Beste leku, solo aldats andikuak dagozanetan, nekezale, biarran atzeratubak egon oi diranak, batuten dabee gazteerija andi bat, luurra edo simaurra, solo barrenetik generuntz jasoteko. Jarten dira mutill gizon, neskatilla, edo emakumiak, beetik gorako katee modu bat eginda. Emakumiak sarri, gona laburregi, ta ostian deenzija gitxigaz. Mutill batek artuten dau zara kargauba, iminten deusa buruban urrengo emakumiari, ak berez ez da okasinoe andija, baño igaroten dira onako lekubetan begirakune deunga, berba nasai, eskuka, ta bultzaka malizioso, askorentzat okasinoe astuna egiten dabeenak. Afal osteko erpillauste, liño aterate, ta beste biar modu, jente gazte, ta nasai asko batu oi diranetan bere, soluan edo geruago oi dira lako nasaitasunak. Ta zenbat igaroten ez da karobija askotan? Ahi, zenbat ardura imiñi biar leukeen gurasuak ez bialduteko alegiñez alaba ez krijada gazterik karobijetara, batez bere eurak an ez dagozala! Gizonez-



kuak, eurak nai ezpadabee, ez daukee ainbeste peligru, (orregaitik gurasuak begiratu biar dau nori, ta nora isten deutseen semei bere, ta eskusau peligru andirik baleukee), ta zer esan, baldiñ gabian bere geldituten badi-ra neskatillaak an bertan, sarri gizaseme nasaijeen artian? Zer esan, arako jaijegunak karobija sutan artuten dabenian, laguntzeko atxakijagaz jua oi diranak gaitik, egubarterik geijeena nasaitasunian igarotera? Zer falta egiten dabee an emakumiak, ezpada okasinoia biztuteko? Su gogorraren aurrian; nok sinistu? Infernubagaz gomuntau, ta billdurtu biarrian, egiten da bertarako bidia nasaitasun askogaz. Oh gurasuak! Zenbat pekatu erre-medijau leijeen, nai balebee! Beste guraso batzuk, neguko denporaan, eraz badauke urrian olaren bat, etxian argi, edo egur puskabat ez gasteeta arren, bialduten ditubee euretara alaba, edo krijadaak, goruba egitera. Edozeñek daki, zelakua dan olagizoneen jantzija biarrian dagozarian, ta errazoe onek bakarrik izan biar leuke asko, emakume modestija puska bat daukeenak alako lekura, premiña baga ez juateko. Baña onez ostian, ola askotan, nok ez daki zenbat okasinoe, berba, ta gauza zantar oi dan, gorula zorigaistokuak dirala motibo? Baña guraso askok ez deutsa arimako kaltiari begiratuten, ez gasteetiari baño; ta alaba askok bere, naijago alako lekura jua, eleisa, ta orazinoera baño. Subak bere ez ditu billdurtuten, lujurijak gustia aaztu eragiten deutsee. Akordauko ditu nosbait. O galdu gurial! Entzun neutsan beiñ esaten sazerdote on bati, ta leku askotan ibilijari; ez da mundu gustijan aurkituko neskatilla ibilltau, ta modestija gitxiagokorik, euskal errijetan batzuk diran baño. Leku gustietara dabiltz gizasemeen ondoren legez. Izango da merkatu, edo erija bat, pelota edo palanka joko bat, proba, tratu, edo beste gizoneen batzaar bat, an da aurrenrengo bat edo bat. Taberneetara agiño darraikueez batzuk, lotsa gitxigaz, ta merijendeetan ikusten dira iños etxe ezkutubetan mutillakaz. Egiten ezpadabee obratzko pekaturik, edo egiñ arren, mundubak jakiten ezpadeutsee, beste eskuka loi berba nasai, ta amore zikin gustijak gaitik bizi dira eureen ustez donzella garbi batzuk balira legez. Oh itxutasuna! Onelako neskatilla askok, eureen arrotasun, apaindurija, jesto, ibillera, ta lotsarik ezagaz, arima geijago, biar bada, daruee Infernura, emakume gal-dubak eurak baño. Ahi, zenbat pekatu, ta Jangoikuaren ofensa dakarren, ez erakutsijak, ta gorde eragiñak gurasuak, modestija, ta erretirua, eureen erraijetako frutubei! Zer kontu estuba emon biarke deutseen Jangoikuari! Zenbat guraso, ta seme alabak madarikatuko dabeen alkar Infernuban!

LUISEK: Neu bere entzuten nenguan sazerdote ari, ta gomunta dot, zerbait geijago esan abala. Hebreotarrak, ziñuan, neskatillari emoten entseen izena, zan Alma, ta esan gura dau ezkutuko, edo erretiradia, ta

emendik ezaindu zituban asko neskatilla ibilltau, buru erakusle zale, ta gauza nasaijakaz lotsatuten ez ziranak. Onelako neskatillaak, esaten eban, ez bakarrik arimako ondasunak galdu oi ditubee, baita, ondo pensaurik mundurako bere ekarten deutseez kaltiak eureen burubei. Daigun kontu, artu gura dabeela matrimonioko estaduba; baña ze mutill juiziozko gura izan lei bere esposatzat, batagaz batera, bestiagaz bestera oratuka, laztanga, milla amore zikiñetan sarri ibilli dana, edaderik peligrusueenian, ainbeste giza seme nasairen artian? Askogana zabalduriko biotza nekez batuten da. Neskatillatan garbi, ta honestia izan dana, gero bere garbi, ta lejiala oi da, baña bestelakuakiñ zenbat billdur, zelo, juzgu, ta sospetxa igaroten da estaduba artuta gero? Senar geijagaz izaten badau adiskidetasun deungia, jakinik argaltasunak, geituten dira sospetxaak. Oh, zeñ engañaurik bizi diran, argaltasunagaz alkanzau nai dabeenak eureen estaduko ondo izatia! Estaduba artuteko denporaan edozeñek gurako dau persona honesta, ta garbija, zantar ta tonto andireen bat ezpada giza semia. Egijagaz asko dagoz tontuak diño Salomonek, ta ez gitxi esan diran moduko emakumiak bere diñot nik, orregaitik urtetan dabee ainbeste ezkontza modu, ta gero ikusten diran eskandalubak.

AITAK: Leenago esan danetik ezagutu deiteke, zeñ peligruso, ta deungiak diran gabetako ibilltiak; zenbat kalte ekarten daben illuntzeko familija etxera ez batutiak, beste batzaar geistuak galerazo arren. Egunaz ainbeste arrisku aurkituten bada leku txito askotan, zeintzobetatik alde egiñ biar dan; zenbat aurkituko ez dira gabian! Oi dira orregaitik mutill errondarijak, ta nosbait emakume lotsa baga, lagunduten deutseenak, eurak bagako saltsarik izan ez dediñ. Gaurik jakiñeenak onetarako dira Gabon gaba, urte barri besperia, ta beste atxakijareen bat dabeenekua; barriz entzuneena Santa Ageda bisperakua. Ez dago zer esan, ze kanta modubak kantau oi diran orduban, nundik nora ibiltan diran, ta ze lagun modu. Neskatillak sarri urtetan dabee bentanara, berso zikiñak entzun, ta barrezko eskerrak emotera. Biar bada ez da faltako atxakija bat atia edegiteko. Izentau oi da egubarte bat, orduban baturikuagaz merijandia egiteko. An da gero jan edan, ta nasaitasuna. Okasinoe batek dakar bestia. Oh pekatubaren katee luzia! Gurasuak! Zetarako zarratu ez atiak ondo alako gabetan? Zetarako errejistrau ez oiak, iñor falta ete dan, jakiñik askok urten oi dabela isillik? Biar balitz, gabian sarri jagiko litzaatez ganadubei begiratutera; ta zelan ez familijakuak gaitik, nosbait, sospetxia daguan? Zenbat errazogaz esango ez jakee onelakuei San Krisostomogaz, ardura geijago daukeela kortako ganadubakaz, seme alabakaz baño? Ta zer eranzungo deutsee gero Jangoikuari?



HISTORIJAREN JARRAIPEN TA ERAKUSTE ALDI VII

Aitaren berbaak josita legez geldituten ziran seme alabeen biotzetan, ta alan umetatik ekarreen munduko peligrubeen bildurra, ta eureen bizi modu garbijaren kidadua. Ez ziran aspertuten gauza onak ikasten, dala liburubak irakurrita, dala sermoiak entzunda. Eureen artian gero igaroten zitubeen, ta itandu aitari, zerbait ez ekijeenian, dudarik eukeenian, edo gauzia obato aitu gura ebeenian. Alan egun baten, beste gauza askoren artian, dirautso aitari.

LUISEK: Ta zer esaten deust erromerija, dantza, ta fiesteen ganian?

AITAK: Asko neuke onetan zer esan, entzun, ta irakurri dodalako, baldin ezpaneki, zubez ez zariana alako zaliak; orregaitik, gorroto geijago izan deijeezun, esango deusut zerbait. Edozeñek daki erromerija dala santureen bati egiten jakon bisita modu bat, edo mesedereen bat eskatuteko, edo arturikoreen bat gaitik eskerrak emoteko. Au berez gauza ona da; ta alan egiñ oi ziran txito ondo leleengo gizaaldijetan. Debozinoerik andijeengaz, ta penitenzija egite arren, batian santuben bitartetasuna alkanzeeta arren bestian Jesusen pasioe santuko oñatzat ikusi, ta geijago penitenzijako gogua biztu, ta arimaak bere amodijora mobieta arren, ikusiko zenduzan batzuk ortozik, zaku zantar, ta zilizijoz jantzita, asko kateez kargaurik, autsez burubak beteta, begijak luurrera begira imiñita, joiazala santubeetara. Zelako biotzeko samurtasunagaz egiten ez zitubeen eureen eskearijak? Zelako propositu, ta asmo santubakaz biurtuten ez ziran eureen etxeetara? Baña, oh, egunak! Oh, denporeen girabiraak! Zetara biurtu dira, edo zer dira oraiñ, beintzat euskal errijetan ikusten diran erromerijarik geijeenak? Ezin esan lei negar egin baga! Santubaren egunian, ta atxakijagaz duaz jente pilluak, aldabeen banidade gustijagaz, santu gustieen santubaren mandamentubak ostikopian erabilltera. Barristeetan ditubee, antxiña Jentillak eureen Jangoiko palsuei egiñ oi eutseezan funzioieen antzeko, fiesta zorigaistokuok. An dago ardaa, lujurija ta aserria biztuteko; an tanboliña, edo soñuba, pasinoiak azkortuteko; ara batuten dira adiskide geistuak, edo egiten dira barriak; an ikusten dira mutill ta neskatillaak, batari tira, bestiari oratu, berba nasaijak baño entzuten ez dala. Asten dira dantzaak. Ta ahi! Zer salsia! Persona honesta bat ezin egongo da begira, ikara egiñ baga. Oh santu glorioso, zeuben garbitasunaren sarijak artuten zagozanak! Orra zetara diran zuben egunak! Orra

ugari erromes Luziferren debotuak! Eskintzen ditubee zuben alegrijaren atxakijagaz lujurijako inzensuak. Oh! zubez antxiñako euskaldun, kristinau zaar, ta egiazkuak, baña aazturik, ta austurik zagozanak sepultura illunetan, biztu zaite arren, ta erdu neugaz negar egitera; biotzik badaukazu, ikusi egizu, zer egiten dan oraiñ, zubez ainbeste debozinoegaz jaso zenduzan ermita santubetan. Zubez, gitxi eretxirik jaijetan parrokieetara jua-tia, imini zenduzan zeuben baseerrijeen urretan orazinoeko etxe santu oneek, astegunetan bere sarri eurretan erregu bizijak Zerura zuzenduteko. Zubez jarten ziñan zeuben familia, ganadu, solo, azienda, ta gusti santu oneen anparu, ta egapian legez; billatuten zenduzan esturasunetan, adorau, ta alabau zeuben atsegiñetan. Baña oraiñ, aazturik kristinaurik geijeenak, zetarako ziran ermita, ta erromerijaak, deshonreetan dira santu, ta eureen egunak, onrau biarrian, ta egunik bedeinkatubeen dira Luziferreentzat ferijarik andijeeneko egunak. Erdu, bada, erdu gomuntau eragiterata, zetarako ustez itxi zeuskuzan, kendu al bazengiz zubez oraingo fiestata eskandaloso; konbit kaltegarri jentia geituten babeenak peligrurako, nasaitasunerako, ta sarri ordikerijako; ta beste dagozan oitura kaltegarri asko. Amaturik fiestaak, nok esan lei zer igaroten dan bideetan? Oh Zeruko Aingeru eder, ainbeste nasaitasunen testigu zarianak! Zubez agertuko dituzu egunen baten arako mutill, arako neskatilla mundubak honestatzat daukazaneen ezaintasunak. Eta zuk, Jangoikuaren justizija zuzen, ezegaz aaztuten ez zariana, kastigauko dituzu egiten deustubeezan desprezijo, ta injurija lotsagarriak. Bai bai! Andija da Jangoikuaren pazienzija, ta isilltasuna. Poztuten da pekatarija, ez ikusirik, biar bada urte osuetan, pekatubaren kastiguba. Baña hai? Ta zeciñ gitxi dan Jangoikuarentzat gure bizitza laburreko denporia, eukirik bere aldetik eternidadia, ta nai dituban kastigu gustijak. Ez da bada ezer kastigu baga geldituko, geuk penitenzija egijazkuagaz kastigeetan ezpadogu. Ez luze eretxi. Plazu guttijak beteko dira. Ta kontaurik dagoz gure bizitzako, egun, hordu, pekatu, ta gauza gustijak.

LUISEK: Zuk dirudizu aita predikadore bat.

AITAK: Sarri egiñ biar dau gurasuak predikadoriaren ofizijua, mundu laban onen peligrubetatik libreetako bere mendekuak. Nua jarraitutera. Erromerijarik ez egon arren, jaijegunetan sarri, ta astegunetan nosbait, dala zelai, edo plazeetan, dala etxe, edo zurkulubetan egiten ditubee mutill ta neskatillaak alkarren naasteko jolas, dantza, ta fandanguak. Batian geijago, bestian gitxiago, gustietan egiñ oi dira pekatu txito asko. Igaroten dira ugari esku estutute, txitximur, mokorkada, jesto, ta begirakune amorezko, geijeenez lujurijaz betiak. Ijujjak, barriak, bulliak, saltuak, soñubak,



alkarri urreratutiak, gustijak lagunduten dabee pasinoiak azkortu, ta peligruba geitutera. Gauza lotsagarrija, ondo pensaurik, egiñ oi diran funzioiak ikustia! Jarten dira neskattillaak plaza inguruban ferija baten salgei balegoz legez. Naroianak naroiala. Mutill nai gizonik nasaijeena bada, ez da inporta; barre egiñda emoten deuta eskuba (emoten baleutsa legez ezkontzen danian senarrari konfiantza, amodijo, ta jaubetasunaren seña-lian, bada ostian lotsa izan biar leuke neskattila garbijaak gizakumeri eskurik emoten). An duaz, ta an dabiltz edozein modutan. Geijeenez ateraten dabee alkar dantzara amodijorik geijeen, ta peligrusueena alkarri deutseen personaak; ta leenago ezpeukeen an artuten dabee. Dantzia amaituta jar lekura emakumiari lagunduta, azkeneengo agurrian, gitxi apartauko dira berba, edo akzinoe nasaireen bat esan, edo egiñ бага. Gero bideetakuak. eleisako maesu, santu, ta doktoriak, errazoez diadar egiten dabee dantza naastubeen kontra. Diño San Efrenek, soñuba, ta dantzia daguan lekuban, an dago bizijuen illuntasuna, emakumeen galtzeia, Aingerubeen tristezia, ta Diabrubaren fiestia. Ez diñuee gitxiago San Agustin, San Basilio, ta kontau ezin aiña Maesu, ta thelogu andik, zeintsubeen esanak erakutsiko deutsbeedazan Palazios ta beste askoren liburubetan. Ahi, zenbatek negar egiten dituban Infernuban zori gaistoko dantza ta jolas nasaijak! Alako dantzari naaste zaleentzat dator zuzen, Job santubak diñuana. *Alegreetan dira soñubaren ostian, darnuez pozkerijaz eureen egunak, ta jausten dira gero Infernura.*

LUISEK: Zelan bada gurasuak isten deutsee eureen seme, alaba, ta mendekuei olako dantza, fiesta, jolas, ta erromerijeetara juaten?

AITAK: Nik ez dakit.; isten deutseena bai, baña zelan itxi leijueen, jakiñik eurak zer igaroten dan, ta geijeenez dirala lujurijako eskola modubak. Dantzan egin daijeela, diño San Anbrosiok, emakume adulteriaren alabaak, baña ama garbijak ez deijueela erakutsi dantzarik. Gurasuak bada, zinuan bein predikadore andi, ta birtuoso batek, erakutsi arren gazetetik zeuben seme alabei garbitasuna, ta iratsi eureen biotz bigunetan dantza naasteko, jolas, erromerija, ta fiesteen gorrotua, ez itxi gero eurentara juaten, nai negar, ta nai barre. Otseiñik biar danian lenego kondizinoia imiñi, ez dabela izango lizenzizarik alako okasinoietara juateko, ta gura ezpadau onetara etorri, ez artu etxian. Zelan euki lejee gurasuak konszienzizako bakerik, dabiltzala eureen mendekuak peligruban ain jekiñetan? Ezpadira eurak ibilli alako peligrubetan, sinistu daikee errazto esaten jakeena, ta itundu, nai badabee, gizon jakitun, ta arima zaliakaz; baña eurak gurasuak ibilijak badira, esamiñau daijeela ondo denpora areetako bizitzia, zer esan, entzun, ikusi, ta egin oi ebeen; ta badakijee zer dan gar-

bitasuna, ta zenbat modutara errazto galduten dan, ez dabee beste jakiturijarik biar, libreetako alako lazua, ta peligrubetatik, Jesusek eureen kargura itxi dituban arimaak.

LUISEK: Nik ez nekijan ainbeste malizija eguanik jenteen artian, ta orregaitik beti neutseen gorroto orrelako batzaarrei. Irakurri dot sarri San Juan Klimakok diñuala, Jangoikuak iratsi eutseela emakumei beraarizko modestija edo lotsa modu bat munduko peligrubak gitxituteko. Barriz neskattilla arro, ta dantzarijetan ez dot ikusten alako modestijarik, ezpada askatutasun andi bat. Gauza ondo jakiña da, gizonetzuei iratsi eutseela Jangoikuak errespeto, ta itzal modu bat eureen nagusitasuna agertuten dabena, baña mutill dantzari, ta kortejo zaleetan bere ez dot aurkituten errespeto, ez biar leukeen itzalik. Igaroten nintzala bein, fiestia ebillen plaza batetik, ikusi nituban mutill bi joiazala neskattillaak egozan lekura, urreraturik kendu zitubeen eureen txapelak, egiñ kortesija, ta buru makurtutiak; gelditu nintzan puska bat, zer ikusiko ete neban, ta orra nun jagiten dan umiak baño larroseta geijago eukan emakume bat; eruan ebeen dantzan ebillenagana, ta zan bere auzoko mutill bat; egiñ eutsazan onek salto, gora beera, ta ongi etorri andijak, iños ikusi bagako prinzesa bat balitz legez; plaza gustija barrez, ta txaloka eurei begira; emakumia gaztaña zaarra baño arruago. Aserraturik ikusita ainbeste erotasun mutillentan, alde egin neban andik, esaten nebala neure artian. Ze errespeto ta itzal gura dabee euki mutill, alako imenzinoe, jesto, ta zorakerijarik andijeena egiten ditubeenak plaza agirijetan emakume argal batsubeen oiñentan? Nun da zentzun, ta juizijua? Nun da gizonaren nagusitasun ta itzala? Oh, pasinoe lotsagarrijak! Zein egiña andija dan, zubei leku emon ezkerok, gizon geisua egiten dala gauzarik lotsagarrijeeneen esklabo! Ordutik bada artu neban enfadu andija dantza naastekueen kontra, ta geijago, zuri entzunik, ta neuk sarri irakurririk, dirala arima asko Infernura ondatuteko bidiak.



HISTORIJAREN JARRAIPEN TA ERAKUSTE ALDI VIII

Alan guraso onek bere erakutsiakaz, exenplubagaz, ta liburu onak erosi, ta irakurri eragiñagaz, sendatuten zituban bere seme, ta alabaak mundubaren olatubetan ondatu ez zitian. Alan luurreko umekerijeen lekuban eraasten eutseen jakiturija egijazkuaren guraari andi bat. Jaijegunetan juaan oi zan sarri urrian eguan ermita batera, nun batu oi zan jente asko, ta irakurten eutseezan doktriña, ta Historijako liburu ederrak. Emendik ainbeste mesede auzoera gustijarentzat. Alan eguan baten, jakiñik askoren onerako izango zala aitaren esana, itanduten deuta.

LUISEK: Aita, sarri ta astiro entzun deusugu berba egiten, dantza naasteko, erromerija, ta fiesteen kontra, baña gura neuke entzun zer erantzuten dozun, mutill ta neskatilla batsuk esan oi dabeenera, juatiaren bando. Gauza askoren artian, ez luzatute arren alperrik, esango deusudaz sarrijeen, ta errazoerik andijeeneentzat entzun deutseedazanak. Leleengua; bestiak bere juaten dira; bigarrena, gaztiak olgau biar dabee; irugarrena; sinpletzat eukiko gaitubee, burla egingo deuskubee juaten ezpagara euretara.

AITAK: Atxakija, edo kaparik ezpaleuka Diabrubak okasinoiak estalduteko, ez leuke ainbeste arima galduko. Baña, leleengo emakume Eba tentau ebanetik, asi zan estalki ederrakaz pekatubaren benenua apainduten, ta alan jarraituten dau orain arte gustijan. Jan egizu sagar ori, zirautsan Ebari, ez dauka gatzik, ta bai mesede andijak zuretzat; sinisturik Ebak jan eban, baña laster ikusi zituban bere gañian pekatubaren gatzak, ta gustijok dakuskuz egunoro. Zetarako bada ain fede onian bizi Diabrubagaz? Zetarako esaminatu ez ondo, berak imiñten dituban pensamentu aragija gozatutekuak, ete diran arimia galdutekuak? Baña luzatu baga, nua erantzutera. Leleengora, bestiak bere juaten dirala esan, diran moduko dantza, jolas, ta erromerijeetara. Diñot; al bait deungaago, bakarrik balira ez legoke peligrurik. Zenbat geijago juaan, saltsia, ta okasinoia andijago. Ez dago ordi, usureru, murmuradore, ta beste pekatari modurik, egijaz esan ezin lejanik, bestiak bere egiten dabeela. Alan; baldin libre balitz egitia, bestiak egiten dabeena, ez legoke kendu baña mandamentu gustijak. Baña dirausku Espiritu Santubak, ez jarraituteko askok egiten dabenari gauza txaarrerako darian. Ebanjelio Santubak diño, zabala ta nasaija, dala Infernurako bidia, ta atia, ta askok darraikola; barriz gitxik Zeruko estu-

bari. Negarrez ziñuan San Agustiñek: Oh zorigaistoko kostunbre deungeen ibai korrontsuba! Nos artian ondatuko dituzu Ebaren semiak itxaso andi ta ikaragarrijan? Ez da bada kristinaubeen legia bestiak egiten dabeena, Jangoikuak egiñduten dabena baño. Jarraitu justuben Historijari gizaaldirik gizaaldi. Ikusi daijeela, baldin Lot bat egiñ bazan, beste sodomataar guztien oitura zikiñakaz; Abraham bizi izan bazan, bere gizaaldiko beste jentiak legez; Job izan bazan, bere aldiko prinzipeen gisakua; Ester ederra, beste Asueroren korteko emakumeen antzekua; Zegaitik Tobias, beste gustijak itxita, bakarrik juaten zan tenplura Jangoiko egijazkua adoreetara. Eleazaro zaarra zematute ebeen eriotziagaz, baldin jaaten ezpeeban Jangoikuak debekauriko aragija; ikusten ditu jaaten bere lagunak, esaten deutsee adiskidetzakuak, arren egin daijala jaaten baleu legez, ta erantzuten dau: Naijago dot ill, ta sepulturaan sartu, zeinda ez ausi Jangoikuaren agiñduba. Nabukonodosor Erregiak, eragiñik urre gorritzko estatua bat, imiñi eragiñ eban Babilonijako zelai andi baten. Batu zituban bertara kaballero, juez, ta bere erreñuko andiki modu gustijak, agiñduten ebal, soñu, ta musika ederreen otsa entzuten zanian, gustijak etzun, ta adorau egijeela estatua aa, ta iñor ukatuten bazan egitera, beriala sartuba izan zedilla susko laba isuan. Entzun ebeeneko soñuba, erri, probinzia, ta berbeeta modu askotako jentiak, gustijak auzpaztu, ta adorau ebeen. Bakarrik gelditu ziran egiñ baga iru mutill gazte hebreotaar, zeintsubak ez ebeen gura adorau, ezpada Jangoiko egiazkua. Beriala kaldeotaarrak adierazo eutseen Erregeri zer igaroten zan, ta deiturik bere aurrera, dirautsee euren izenakaz: Egijai da Sidrach, Misach, ta Abdenago nire Jangoikuak ez dituzuna honreetan, ta adorau bere ez imini dodan estatua? Begira bada, baldiñ orain barrero soñu jenero guztijak entzunda adoretan ezpadozu, hordu atan bertan, sartubak izango zara Laba gorijan. Ta zein Jangoiko da nire eskutik librauko zaitubana? Esan eutseen iru mutill gaztiak: Ez da konbeni onen gañian guk zuri erantzutia. Guk adoretan dogun Jangoikuak badauka eskubidia, nai badau, dala laba goritik, dala zure eskubetarik libreetako, baña alan egiñ gura ezpadau bere, jakin egizu Errege, ez zure Jangoikuak, ez estatua ori adorauko ditugula. Aserraturik Errege sartu eragin zituban laba gorijan. Baña, Oh Jangoikuaren probidenzija! Urreratu orduko, labako subak kiskaldu zituban eurak sartutera eruezan, ta iru mutill senduak subaren erditik, erre baga, alabau ta bedekantuten ebeen Jangoikua. Dira Eskritura Santako jazoeraak. Zetarako bada egiten ez ebeen beste gustijak egiten ebeena? Soñubak, ta andi ta txiki, gustieen exenplubak konbideetan zituban; su gorijak, ta Erregerik gogoreenaren agiñdu, ta berbiak zematuten zituban; zegaitik bada diñot



oneek, ta leen aitatu ditudan justu gustijak, egiñ ez beste jentia egiten ebeena? Eziñ eukeelako arimaak galdu baga, ta leenago dalako bizitza, osasun, senide adiskide, ta gauza gustijak galdutia, pekatu egiñ baño. Kristinaubeen Historijaak dagoz onelako exenpluz beteta, ta alperrik da luzatutia, egunoro irakurri, ta entzun deitekezan jazoeraakin. Leleengotik izan da Kristinaubeen espiritu San Pablok ondo enkargauba, ez bat egitia munduko usadijo geistuakaz. Orregaitik Zezilio Jentill, ta gure Erljinoia- ren arerijo andijak burlaz zirautseen leleengo denporeetako kristinaubeei; zebek beti zagoz billdurrez. Galerazoten deutseezuz zeuben burubei dibersinoe onak. Ez zara juaten komedijeetara; ez zara ikusten fiesta, plaza, ta onelako olgantzeetan; Geroko esperantziagaz, isten dituzu luur- rreko atsegiñak. Beraz kristinaubak ez eutseen jarraituten mundukueen oitura nasajei? Beraz ez ziran juaten komedija, fiesta, ta olganza izeneko peligrubetara? Beraz gerokuaren pozian isten zitubeen oraingo atsegiñ deungaak? Oh, eta zelan oraiñ damu ez dabeen Zeruban!

LUISEK: Ez neban uste aita ainbeste jakiturija zeunkanik, jarraitu egizu erantzuten asai dozun moduban.

AITAK: Bigarrenera: Gaztiak olgatu biar dabeela; ez diñot ezetz. Gaztiak, ta zaarrak dauke libertadia olgeetako, Jangoikua ofendiu baga. Asko olgeetan dira, kaza, pelota, palanka, boleeta, ta beste joko modu, interes gitxijan dibertietan dabeenetan. Beste neskatiak batsuk, alkarregazko pasio, konbersazinoe garbi, euren arteko diru gitxiko karteeta, ta onelako gauzeetan. Probetxu on dakijueela, Jangoikua ofendiu, ta arimako kaltebaga olgeetan diranei. Ez dau inok euren kontra barbarik egiten. Zer esan gura dau bada gaztiak olgau biar dabelako lelo orrek? Ez daguala beste olgantzarik erromerija, fiesta, dantza, ta alkarregazko saltsa orreek baño? Guzurra, enzun dozun moduban. Ez daukazula askok afizinoerik beste dibersinoetara? Ahi! Ardaora emonak galdu oi dabee gustua ur garbirako, alan lujurija, ta amore geistuetara etsigijak, galduten dabee gogua olganza inozenteetarako. Dantza utsera afizinoia badaukee, zegaitik egiten ez dabee mutillak mutillakin, ta beste leku baten neskati- llak aparte? Zegaitik dabiltz beti naaste erromerija, ta fiesteetan? Natural- leza, jenijo, ta gauza gustijak eskatuten dabeela esan lei, mutillak alkarre- gaz dibersinoe jeneruak eukitia, ta beste batsuk neskatiillaak. Ume ino- zentia agertuten dabee, jenuaren desbardintasuna. Zegaitik bada gero azita, pasinoiak biztutas, gura dabee gustija naaste, alkarregaz, ta saltsaan? Zer esango dozu, mutill batek badiño, ni ezin olgau nas mutillakiñ? Ez leuke merezi, albalitz, kendutia mutillaren izatia? ta bardin esango ez da

neskatiillaak gaitik? Ahi! ondo diño jakitun andi batek, kendu beti lujurija, ta amaitu ziran oraingo fiesta modubak.

LUISEK: Ez dauka orrek zer eragiñ geijago, aituta dago nasaitasuna estaldu gura dala, olgantziaren izenagaz.

AITAK: Irugarrenera: Zetarako kenduten ez diran, aiñ peligrusuak badira; diñot, dagozala okasinoe batsuk kendu leitezanak, ta beste batsuk kendu ezin izan diranak, edo beintzat, kendu ez diranak, leku gustietan. Justizijakuak dauke obligazinoe estuba aleginez kenduteko okasinoe, ta eskandalu andi, ezagunak; baña kenduten ezpaditubee, edo ezin dabeela- ko, edo obligazinoiagaz kunpletan ez dabeelako; zer atara deiteke orreta- tik? Libre dala luurreko justizijako gizonak isten dabeen gustija? Erri askotan itxi izan ditu justizijak etxe ezagunak, zeintzuben bizi ziran neska publiko, ta eskandalosaak; baña ze kristinauk, fedia galdu baga, esan lei, libre eukala juatia. Etxe atara pekatu egitera, justizijak isten zitubala- ko? Etorri biar dabee eskandalubaak ziñuan Jesu Kristok. Munduban bada ez dira inos faltako okasinoiak. Gerria da munduko gizonaren bizi- tzia, diño Job santubak. Ezpalego gerra, ta okasinoe goituterik, ez legoke ainbeste merezimentu. Okasinoiak itxi, ta goitutan dago biktorija, ta emendik irabazten dira Zerurako sari andijak. Jangoikuak leleengotik itxi zituban gizonaren borondatian, ona, ta txaarra, nai eban bidiari jarraitu egijon. Batzubeentzat daukaz geroko sari amai bagaak, besteentzat kasti- gu betikuak; baña ez deusku kendu gura libertadia nai dogun moduban bizi izateko. Orregaitik Jangoikuak isill isillik permitietan ditu okasinoe, ta eskandalubak, aukera edo eskojija izan daigun nai onerako, nai txaarrera- ko. Onetan dago bada gure irabazi andija; bide, ta okasinoe txaarrak begi- jeen aurrian euki, ta desprezijau, ta itxiribide zuzenei jarraitutian. Zorijo- nekuak izango dira tentazinoiak Jose, Susana, Ines, Polonia, Nizetas, Tomas, ta beste askorentzat, goitu zitubeelako, ta munduko gizon, ta ema- kumeen pekatuko lazubak sendotasunik andijeengaz urratu zitubeelako. Izan ezpalitubee tentadore, ta okasinoe gogorak zer goitu, ez eukeen gaur ainbeste gloriya Zeruban. Baña zorigaistokuak tentazinoe modubak eurak, Dina, Tamar, ta beste arima argaleentzat, jausi ziralako pekatuko lazuban. Alan izango dira zorigonekuak dantza, fiesta ta okasinoiak eurak, isten ditubeeneentzat, Jesu Kristori jarraitu, ta garbitasuna gordeeta arren. Baña zorigaistokuak, darraikueneentzat itxu itxurik mundubaren bide nasai, ta pekatukuei. Ez da bada zetan pensau, ez dala izango okasinoe- rik; mundubak beti dei egiñ, ta konbidauko gaitu bere labankerijaakaz, ta bakotxak erremedijau daikez beretzat okasinoiak, alde egin, ta desprezi- jaubagaz. Egijia da Justizijakuak asko erremedijau, kendu, edo gitxu lei-



jeezala, ta askok egiten ez dabela. Egijia negargarrija da justizijako ta bezi-no askok, biztu, ta mobietan ditubeela fiesta zorigaistokuak, ta biar bada sazerdote, izen santu au merezi ez dabeenak, konsejari izaten dirala atarako, baña Jangoikuak ez dau inor itxiko bere obligazioen kontuba artu baga; konpliuako dau bere berbia, juzgaubagaz justizijaak eurak; ta sazerdotei bere eskatuko deutsee Jesusen odol garbijaren errazoia. Baña esana esan: bestiak erremedijetan ez dabeen gatxa, bakotxak erremedijau beragan, ta bere kargura daukazanetan.

LUISEK: Orain ezagututen dot, mundubak ez dabela galduten inor berak gura ez dabena. Ez dala zetan errurik munduko okasinoe, ta tentadorei. Arima senduak ateraten dabeela glorija andija tentazinoietatik, ta izango dirala eguneen baten argaleen kontrako testigu gogorrak.

AITAK: Laugarrenera: Sinpletzat eukiko ditubeela, burla egingo deutseela. Diñot: mundutaarrak beti daukeezala sinpletzat eureen bizi modubari jarraituten ez deutseenak. Orregaitik Jesusen diszipulu egiazkuei beti emon deutsee izen au. Baña, miñagaz alan esan arren, eurak sinistu ezin leijeen gauzia da au; ta neure ustez, esaten deutsee inori, euri esan ez dekijueen. Zer da sinplezia? Da esan, pensau, edo egitia sustanzija, edo gatz bagako gauzaak, ta zentzun argijagaz ondo ez datozanak. Ta ibillera esandakuez kanporako gauza gustijak ete dira sustanzija, edo gatz bagaak, ta zentzun argijagaz ondo ez datozanak? Oh, zelan esan leijueen onei, Job sdantubak bere konsejarizat etorri jakozanei esan eutseezan berba modu batzukin!

Beraz zuben artian dago bakarrrik zentzun, ta jakiturija gustija, ta zubez illda sepultauko da zeubekaz! Oh antxiñako filosofo, leku aparte ta bakarreen billa zenbizanak biotz, ta gogo baketsubakaz zentzunak argitu, ta jakiturijaz aberastute arren! Zegaitik nekatu ziñan alperrik, ezpadago zentzun argi, ta jakiturijarik bakartadian, ezpada plaza, fiesta, ta munduko olgantzeetan? Baña guazan beste errazoe batzubetara. Ikusten da gaurko egunian persona bat irakurtera emona, eleisa, ta sakramentu zalia, arimia garbi gorde nai dabena peligrubei iges eginda; diñuee beriala munduko juezak, sinpletu, edo txotxatu jako oni. Beraz esan biar da, dirala gatz, edo sustanzija bagako gauzaak, liburu onak irakurtia, eleisa, ta sakramentu santubetara sarri eldutia, peligrurik apartau, ta erretireetia.

Ta sinistu daike inok au? Jesu Kristoren denporatik ona, ze santu, eleisako doktore izan da, enkargau ta konsejau ez deutseena kristinaubei, erretiro, modestija, sakramentu, ta gauza santubetara ainbat sarrijeen eldutia, ta arimako salbazinoia beste gauza gustijak baño ardua geijagoga billatutia? Ta esan lei inok, santu ta doktore gustijak ibilli dirala sin-

pletu nairik kristinaubak, ta eurak bere alan izan zirala? Ez dabee eurak bere onelakorik sinistuten, ezpada, nai litukee eureen sinplezaak estaldu, inori esanagaz, edo gustijak eureen moduko egiñagaz. Bada zeintzuk dira mundubaren seme alaba zentzun andiko oneek? Arako mutill dotore, dama pausuba ikasi ezinik dabilzanak; eureen burubeei lantzian beñ begira dagozala; emakume arterik emakume arte dabilzanak; eurak baga pausurik ezin egin dabeela, bazter zurkulu, ta bide gustietan eureen zain dagozanak? Arako mutill-gizon aitubeen aurrian, zelan berba egin ez dakijeenak, ta emakume zoro batzubeen artian, biar bada eurak baño koplá, ta barriketa geijago konteetan dabeenak? Edo dira, arako neskatilla, apañdurija dabeenak eureen gogo, ta biotzetako idolua; denpora geijago igaroten dabeenak jazten, ta uliak arrotuten, konszienzija examineetan baño? Edo, arako etxetik urten da fiestara doiazanian alkarri itanduten deutseenak, ondo ete daukeezan eureen burutik beerako soñak; bazterretara begira dabilzala, inok begiratuten ete deutseen? Ze konbersazinoe inportanzija andiko igaroten da eureen artian? Nok eukan soñeko obia, nok barrija; nok egiñ daben aurrezkuba, nor atera daben, ta oneen ondorengo murmurazinoiak.

Ta oneek dira zentzun aiñ argijeen frutubak? Ala dira umekerija lotsagarriak? Edo, ete daukeez errazoezko egitadatzat, arako plaza, ta dantzeetan alkarren artian egiten ditubeen salto, ijutika, ta leenago esan nituban errokerijaak? Ez da erraz sinistuten. Orregaitik pasinoiak asko itxututen dabee, ta jazoten da gero Salomonek diñuana; nor bera tonto edo sinplia danak, beste gustijak aintzat oi daukazala. Ez dira istekueak emen jakiturijako libururban Espiritu Santubak dirauskuzan berbaak. Pekatarijak, diño, eguneen baten, zurturik, arima justubak irabazita daukeen glorijagaz, damaturik, ta negarrez esango dabee Infernuban. Ahi! Oneek ziran guk denpora baten burla ta barrez erabilli oi genduzanak. Guk gatz bagaak, geunkan sinplezatzat eureen bizi moduba, baña ara zelan oraiñ konteetan diran Jangoikuaren semeen artian, ta santubakaz dan eureen suerte, edo egoeria.

Beraz aldendu giñan egiazko bidetik, ta kansaurik nasaitasuneko bideetan, ez genduban ezagutu Jangoikuaren bidia. Ze probetxu atera genduban soberbijatik? Gustija igaro zan kerizia legez. Ahi, artuko bali-tubee ondo goguz berba oneek mundutaar, eureen zorakerijei, ta nasaitasunei alde egiten deutseen gustijak sinpletzat daukeezanak!

LUISEK: Neure ustez eriotzako horduban ezagutuko da inos baño obato egitada, ta gauzeen balijua. Errazoezko obraak poztuko dabee, ta errazoiak kanpotiko sinplezaak tristetu. Daigun bada, bi aurkituten dira-



la eriotzako tandaan, bata mundutaarra, ta bestia erretirau, ta mundu gorrotokua.

Gomunteetan da leleengua, ze apaiñduba izan dan, ze buru erakutsija, ze estimazinoiak izan zituban onelako, edo alako plaza, ta lekubetan, ze dantzari ponderauba, zelako gauzaak esan, entzun, ikusi, ta egiten zituban bere, munduko olgantza, ta adiskideen artian. Baña ze poz edo konsuelo emongo deutsee orduban alako akordubak? zer penia diñot emongo ez deutsee? Oraindik maite baditu; tristezia betiko itxi biar ditubalako; gorroto badeutsee, tristezia billdurra, ikaria egin zitubalako. Gomunteetan da bigarrena bere; zelan erretireetan zan konfessore, predikadore, ta beste jakitunak peligosotzat emoten zitubeen pausubetatik; zelan sarri, ta al bait ondueen prestauta elduten zan sakramentu santubetara entzun zituban sermoe, irakurri zituban liburu on, ta egin zituban orazinoiakaz, ta lagun onakaz euki zituban konbersazinoe, ta dibersinoe inozentiakaz.

Baña ze tristeza aurkitu daike onelako akordubetan? Ahi, zelako pozagaz egongo dan, Jangoikuaren bide santubei jarraituba gaitik! Emendik bada nik ezagututen dot, zein dan bizi modu sinplia, ta zein errazoe, ta juiziozkua.

AITAK: Olan pensau, ta gauzeen balijua neurtu ezkeru, ez dozu nire erakutsijeen biarrik, mundubaren atxakijei eranzun, ta desprezijeetako. Orregaitik, zurtuteko gauzia da, zenbat arima argal dagozan mundubagaz katigaturik, lagun deungeen esa mesa, ta burla simple batzuk gaitik. Persona asko, geijeena, edo gustijak ezagututen ditubee ibillera zoro, ta lagun deungeetatik eureen arimeetara batuten ditubeen kalte andijak.

Batzuk nai litukee itxi, ta nai ez ditubee. Estututen ditu konszienziak; billdurtuten dira sermoe, ta liburu onak entzun, edo irakurrijagaz, egiten ditubee nosbait propositubak; erretireetan dira denpora zatibaten egiten dabee konfesinoe jeneral bat. Asten dira sarritxubago konfeseetan konfessore arima zalereen bategaz; baña ahi! Eureen lelengo zorakerijeen lagunak ezin sufridu ditubee, eureen uts egitiak akordau eragiten deutseezan, exanplubak. Neskatilla zikiñak ezin ikusi garbirik, ta bardin mutillak. Asten jakeez burla egiten. Aa sinpliak, dirautsee, bestiok bere salbau nai dogu, ez dira guk asmaubak fiestaak, abade, ta frailliak bere badira fiesta zaliak, ez dozu faltako nok absolbiu, ez eijozu jaramon konfessore estu orri; geruago bere izango da denporia isteko.

Ta hai! Arima askoren argaltasuna! Onelako errazoe bagako tontakerija, ta aisiak daruazan esa mesa batzuk gaitik, biurtuten dira leen ozta urratu zitubeen pekatuko lazu artera agur berba, ta propositu onak. Luza-tuten da konfesinoia, isten jako leengo konfessoriari, billatuten da manga-

rik zabaleena, ta orra leen baño mundutaarrago izateko bidia. Baña ez deutsee gustijei agur egiten arimako kezkaak. Ezin aaztu dira Jangoikuaren aurrian egiñdako propositubogaz. Ezin kendu dabee gogotik, Jangoikuak eskatuko dabela konfessoriari emondako berbeen kontuba. Jente artian alegreetan badira puska bat, bakarrian jarri orduko dator tristezia; ta jazoten jakee, San Agustinek bere buruba gaitik diñuana, gomuntauirik mundubaren adiskide zan denporaakaz. Konszienziako kezka, ta larritasunak naasteetan jatazan aragijaren atsegiñakaz.

Ahi, artuko balebee santu andi onen erabagija! Bizi zan Agustín munduko olgantza, ta amodijo argaletara txito lotuta. Konszienziak emoten eutsan gerra bizi bat, begijeen aurrian ipiñirik bere zorakerija, itxutasun, ta ondorengo tristiak. Gura eutsan itxi mundubari; baña zelako gerria jagiten ez jako beste aldetik bere biotz argalian? Diadar egiten eutseen bere barruban emakume bati eutsan amodijuak luurian eukazan entzute, ta estimazinoe andijak; dibersinoe nasai, ta olgantza zoruak; zirautseen zoli zoli: Agustín, itxiko gaituzu betiko? Alan ebillen Agustín, itxi nai, ta itxi ezinda legez mundubari. Zeruko grazijak deituten eban bizitza garbira; ezagututen eban bide onen edertasuna, ta ondorengo sarijak; baña pasinoieen bizitasunak, mundubaren labankerijaak, ta igaro biar zituban burla, ta desprezijuak, bere lagun munduketatik, atzeratuten ebeen propositu sendo bat egitetik.

Gero, gero, zirautseen pasinoiak. Egun baten, zorijonez, aurkituten zala bere adiskide Alipiogaz, sartu jakeen bijak egozan gelara, Ponziano eureen ezagun, ta kristinau txito ona. Asi jakeen San Antonio, ta beste heremubetako gizon birtuosueen bizi moduba esaten. Kontau eutseen, zelan soldaubeen agintari andi bik, irakurririk Santu onen bizitzia, itxi eutseen mundubari, bakartade, penitenzija, ta humilldadian Jesu Kristori jarraitute arren. Au esanda, urten eban Ponzianok. Gelditu ziran bestiak mobiuta, zurtuta legez, ta arnasa arturik dirautso Agustiñek: Alipio, neure adiskide maitia; zetan geldituko gara onezkero? Jakiturija gitxiagoko gizonak irabazten dabee Zeruba, ta gu gabiltz aragijaren atsegiñetan jira, ta bira zikiñduten.

Zegaitik egiño ez dogu guk, bestiak egiten dabeena? Urten eban Agustinek gelatik egon ezinda, juan zan ortura, ta piko illun baten azpijan etzuten da negarrez Adan legez. Askaturik bere begijak, erdibituko ezipajakon biotza damubaren damuz, asi zan esaten. Nos artian Jauna, nos artian izango zara beti nigaz aserre? Aaztu zaite arren nire oraiñ arteko nasaitasunakaz. Eta nos artian esango dot nik bijar bijar? Zegaitik oraiñ egingo ez dot, bijar egiñ gurako dodana? Zeruko grazija ugarijak jatsirik



bere arimara (leen esan neban legez, bere ama santiaren erregubeen bidez) alde batera urratu zituban Agustiñek mundu, ta aragijaren katez gustijak, ta jarraitu eutsan, bizitza gustijan, bere lagun Alpiogaz, Jesu Kristoren bide garbijari.

LUISEK: Zurtuteko gauzia da, esa mesa, ta egun gitxiko burla ariñ batzuk gaitik, ta urtian egun banaka batzubetan oi diran okasinoietako olganza modu oneek ez istia gaitik, eukirik dibersinoe inozente asko, imintia askok eureen arimaak kondenzinoeko arrisku aiñ adijan. Neure ustez lagun on bat, edo geijago billatutia, da biderik segurubeena, desprezijeetako mundukueen esa mesa, ta eureen pausu nasaijak. Alkarren pozian, alkar sendatuta, iraungo dabee sendo propositu onetan.

AITAK: Eskojidubakiñ batuten bazara, eskojidu edo esleiduba izango zara, ta deungaakiñ batuten bazara deungatuko zara diño Dabid Errege Santubak. Lagun txarrak diran legez pesterik itxaakorreena, zeintzubei Diabrubari baño billdur geijagogaz iges egin biar deutseegun, alan lagun onak eureen exenplu ta berbiagaz emongo deuskubee sokorru andija persekuzinoe, ta tentazinoiak goitu, ta bizitza onari jarraituteko. Adiskide ona, diño Eklesiastikubak, sendotasun andija da, topau dabena tesoru andija aurkitu dau. Sarri, ta urretik, enzun, ta ikusten danak, indar andija egiten dau gure biotzetan, batez bere gazte denpora. Eiztarijakaz traetetan dabena, entzunik sarri erbi, eper, ta egaztijeen gauzaak, Txakurren abilidadiak, geijeenian artuko dau afizinoia Eizera. Bardin pelotari, peskadore, ta afizinoe moduren bat daukeenakaz batuten danak bere. Orregaitik Itxasalde, marinel asko daguanetan, ume gustijak zaletuten dira peskara. Alan bada arimako gauzeetan bere, entzuten ditubanak sarri arimako ondasun, ta eureen balijo neurri bagia, ta ikusten dabena urretik laguneen exenplu ona, artuko dau afizinoe ta zaletasuna gauza onetara, ta aterako dau biktorija osua mundu eruaren labankerijeetatik. Ezin bada aspertu neinde esaten: batuteko beti lagun onakin; ta geijago oraindik, iges egiteko lagun txarretatik. Munduba beterik dago lagun txarrez, ta orregaitik, bata bestiaren pozian jarraituten deutsee ekandu geistuei, jaramonik egiñ baga konszientzijako kezkei. Baditubee eureen artian konsejarriak, ontzat emoteko egiten ditubeen gauza gustijak. Eureen doktriña izanik labana, erraza, ta aragijaren erara datorrena, bera gaitik da peligrusagua, ta iges egitekua ardurarik andijeengaz, engañauta gelditu gura ezpad. Ezagututeko nortzuk diran lagun onak, ta nortzuk txarrak, begiratu eureen frutubetara. Berba, pausu, egitada, edo akzinoe, ta exenplu bari ondo begiraturik ezagutuko dira.

HISTORIAREN JARRAIPEN TA ERAKUSTE ALDI IX

Ez ebeen etxe onetako seme alabaak aitatu diran fiesta ta okasinoetara juateko asmorik artuten, Jangoikuaren billdur santu, ta mundubaren gorrotuan azi ziralako. Egijia da, nai izan balebee bere, alperrik izango ebeela eureen gurasuakaz. Krijau, edo otseinik artuten ebeenian, ajustau orduko esan oi eutseen, gero murrijarik izan ez zedin, etxe atan ez zala izango libertaderik alako ibillreetarako. Osteruntzian ziran txito errukior, ta prestubak mendekuakaz. Zuzen, ta zekentasun baga pageetan eutseen soldata ona, ta zerbait agillandoz; Alan alkarren leijaan oi ziran serbitzarijak etxe onetarako. Krijada bati baño geijagori, ta auzuetako neskatilla askori erakutsi eutseen Jaijgunetan eskolia baseerri onetako alabaak. Eskolarako modurik ez eukeen askok, astegunetako biarra galdu baga, ikasten ebeen ondo irakurten, ta doktriña. Batzuk ikasi, ta beste batzuk poztuten ziran, ta afizinoia geiturik ugarituten ziran frutu onak. Oh karidadia! Ez ebiltzan etxe onetan serbitzarijak beti arrastaka, ta tataras, esklaba batzuk balira legez. Emoten jakeen lekuba eureen erropak astegunetan adobeetako, ta sarri etxeko alabaak luari zerbait kenduta adobeetan eutseezan, jakiñik Jesusek ondo pagauko ebalak karidadia. Beti zan etxe onetako doktriña, pobriago jaijo arren batzuk, ez ziralak desprezijaui biar, ta bai izan beragaitik bigun, ta errukiorrago eurakaz. Oh doktriña askok ikasi biar leukiana! Ugazaba zeken askok, al balejee odola izerditan emon eragingo leuskijuee otseinei. Erruki geijago dauke eureen txaalakaz, projimo triste oneekaz baño. Ez deutsee itxi gura eureen erropa pobriak konpontzen astegunetan; Jaijgunetan meza bat arrastaka entzun, edo ikusi, ta ez sermoe, ez konfesinoe, ta ez eleisako gauzarik, banakatan baño; bakarrik emoten deutsee libertadia emon biar ez leuskijueen batzaar geisto ta okasinoietarako. Oh kodizija, iños aseetan ez dana, baño munduban bere gitxi medrau oi dana!

AITAK: Okasinoe batzubeen gañian berba egiñ ezkerro, ondo izango da aztertutia beste erokerija, ta lazu asko bere, zeintzubetan jausten diran arima asko. Mutil batzubeen pasinoerik bizijeena oi da ez beste bat baño gitxiago izatia. Emendik ainbeste desapijo, burruka, ta makillaka. Diñuee, ez dau gizonak gizonaren billdur izan biar. Gizonik kaskarreenari sarrijeen entzungo jako, batez bere tabernaan izan bada; ez nas ni baten billdur. Panparrerija utsa. Ez dago gizonik gizonaren billdur ez danik; sen-



dueentzat dagozanak billatuko ditubee senduaguak, ta sarri indar gitxiago daukeenak ateraten dabee biktorija burruka, ta okasinoe txatxarretan. Alako erokerija arruak, dira bada tontueen engañagarijak. Astuetan indarra txito da estima-garrija, gizonetan leenago da juizijua, ta Jangoikuak emon badeutsa indar, ta baloria, enpliau biar ditu, bere, ta projimuaren onian. Gizonari billdurrik ezpajako bere, izan biar jako Jangoikuari, zeñek kastigauko dituban ondo gizaseme arro, ta burrukarijak. Jesu Kristoren doktriña txikitatik ikasi doguna da parkatuteko projimuari egiten deusku-zan injurijsak. Balore geijago da au egitia, goitu biar dalako geure biotzeko pasinoe bengau naija, atzamarka aldi bat egitia baño. Onetan balego baloria, esan lei, itxas alde askotako atsuak baño ez daukala iñok balore geijago, zerren ez daguan iñor prestago eurak baño burrukarako, ta esku-ban daukeena edozeñi jaurtigiteko. Ez da bada emon biar iñori okasinoerik, ta emoten badabee, alde egizu andik, tontuakaz buruba bat egin baga; alabauko zaitubee juizijua daukeen personaak, ta zoruak esan daijeela nai dabeena. Soldaubeen artian ezpada kobardija erretireetia jeneralak aginduten dabedian, zegaitik izan biar dau kristinaubeen artian, okasinoiari alde egitia, Jesusek agindu ezker? Oh fediaren oztasuna! Mundubaren lege zorigaistokuak! Badira benetako okasinoiak, zeintsubetan gizonak agertu biar daben bere baloria, Jangoikuaren honriak eskatuten dabedian: gerra justubetan. Baña zer jazo oi da geijeenez? Plaza, taberna, ta bazterretan arrokerijsak botaten ditubeenak, leleengo espaldaak erakustia batalla, ta okasinoe andijetan; agertuten dala onetan, biotz zital, ta ernegaubak dirala egokijak burruka, ta okasinoe txatxarretarako, baña ez balore egijazkua biar danerako.

LUISEK: Errazoe argi, ta ziurak dira orreek, baña nai neunke entzun exenpluren bat, obato aituteko.

AITAK: Ara bada Eskritura Santaan daukazuna. Filisteo gogorrek artu eben gerria Israeltarren kontra. Exerzitu bijak aurkituten ziran alkarri begira, baña eskubetara eldu baga. Denpora onetan Goliat esaten eutseen filisteuen arteko jigante ikaragarri bat agertuten jakeen egunoro israeltarrei eureen aurrera, zirautseela desapijo, ta burla andijak egiñik, urten egijola berari nai ebanak, ta baldin israeltaar batek goituten beeban, filisteuak menderatuko zirala; baña berak goituten beeban, Israelek izan biarko ebal filisteuen mendian. Saul Israelgo Erregiak egiñ zituban eskintsari andijak, aginduten ebal bere alabia emaztetzat, Goliat goituten ebanarentzat; baña, ez exerzituban, ez andik kanpora aurkituten eban, billdurtuten ez ebeenik Goliaten anditasun, inadar, ta armaak. Askoren eretxijan, bere armaak piseetan eben berreun, ta irurogeta amabi libra

sendo. Dabid pastore gaztiak, jakiñik zer jazoten zan, ezin sufridu eban filisteo arro, ta Jangoikuaren arerijuak, Israel, ta bere erlijinoe santiari egin gura eutseen burlia. Eskini zan bada bera bakarrik urtetera Goliaten kontra; ta animeetako, esan eutsan Erregeri. Jazo jat nosbait, ardiak zainduten nenguala etortia artza, edo leoia, ta oraturik itotia neure besuen artian; zegaitik egingo ez dot beste arenbeste Jigante orregaz? Arturik bada makilla bat, ta bost arri, urten eban desapijoko lekura. Ikusi ebanian Goliatak Dabid mutill gazte, gorri, ta aiñ ederra, gerra usaiñeko arma baga, burlazko erruki modu bategaz esan eutsan. Uste dozu, nasala txakurren bat makilla orregaz joteko? Erdu ona; laster prestauko dira zure aragijak txorijeen janari izateko. Baña Dabidek ikaratu baga, imiñirik konfiantza Jangoikuagan, bere ondiagaz jaurtigi eutsan arri bat, ta bekokijaren erdijan jota ezarri eban luurrera, ta azkenik bere ezpatiagaz ebagi eutsan buruba. Aillagiñako alabantzaak emon eutsazan Israel guztijak Dabidi, zeinda Erregia sartu zan bere kontra enbidija andi baten. Ez eutsazan kunplidu bere berbaak, ta imiñi eban soldau batzubei aginduten peligrurik andijeenetan illgo ebeelako ustiaz. Ikusirik, beti urtetan ebal ondo Dabiden balore bardiñik ez eukanak, esan eutsan, baldin gura beeban bere alabia emaztetzat, ekarri biarko eutsazala eun filisteo illdakueen señaile ziurak. Kunplidu eban Dabidek aginduba, ta goguaz kontra bere Saulek emon eutsan alabia esposatzat. Ez jakon bizitza guztijan gitxitu baloria Dabidi, ta irabazi zituban batalla andijetako biktorijsak, beti izango dira munduko soldaurik sendueneentzat exenplu animagarrijsak. Ete da oraiñ iñor esan daikianik, Dabid zala billdurti, edo kobardia? Begira bada zelan ekijan projimuaren injurijsak parkatu, ta okasinoe txatxarrei alde egiten. bein baño geijagotan Saulek bere eskubakaz ill gura izan eban, ta jaurtigi eutsan lantziagaz, baña Dabid ez zan balijeetan bere indar ta baloriagaz jarkiteko Sauli, ta bai bere oiñakaz iges egiteko okasinoetik. Igesi ebillen bada Dabid geisua, ta Saul ondorik persegetan, ta igaroten zala bein Dabid ezkutauta eguan leku batetik, ezpatiagaz ebagi eutsan erropiaren puska bat, ta aituten emon eutsan gero Sauli bere biotzeko prestutasuna, ez ebalako bengau gura izan beragaz, eukirik okasinoe ezin obia. Beste okasinoe baten Saul ebillela Dabid persegetan iru milla soldaugaz, euki eban onek moduba gau illun baten sartuteko Abisai bere lobiagaz, Saul lotan eguan gelara. Asi zan Abisai ebagi naik buruba Sauli, baña galerazo eutsan Dabidek, ta bakarrik artu eutsazan Sauli señaletzat bere almuadiaren onduan eukazan lantzia, ta basua: urten eban gero mendi batera, ta asi jakon esaten Abner Saulen jeneralari; zegaitik ez eban obato egiten Erregeren guardija, bada bere ardurarik eza gaitik artu



eutseezala lantzia ta basua; diadar egiñ eutsan Sauli bere, zirautsala: ez dakit Errege, zegaitik persegietan dozun gizon aĩñ leijala, baña Jangoikuak mobietan bazaitu nire kontra, kunplidu ditiala zure guraarijak, ez dot gura, ezpada bere gustokua izatia nire bizitziaren sakrifizijua. Orregaitik, erre-gututen deustut, ez daizuzala loitu zeure eskubak nire odolagaz, zerren Jangoikuak, zeĩñ imiñten dodan neure inozenzijaren testigutzat, artuko daben bere bengantzia; bialdu egizu ona norbait, zeure lantza, ta basua-ren eske. Beste beĩñ semei esaten jakon gizon zital batek, injurija, ta lotsa-bagakerijaz bete eban Dabid, azkenik arrika egitera agiño; Abisaik bengau gura izan eban bere ezpatiagaz, baña atzeratu eban Dabidek zirautsala: itxi egijozu bakian; Jangoikuak alan permitietan dau, ta berak biar bada emongo deust bendizinoia maldizinoe orreek gatik. Beste jazoera asko oneen irudikuak irakurten dira bere bizitzako Historija, ta beste gizon andi askorenetan. Onenbestegaz ezagutu deiteke, nosko dan baloria, ta projimuari parkatu, ta bere okasinoetik alde egitiak, ez dabela galduten, ezpada geitu, gizon sendo, ta biotz andikueen honria.

LUISEK: Izanik Jesu Kristoren agiñduba arerijuak maitetuteko, deungaro egiten deuskubenei ondo egiteko, zelan ikusten da Kristinaubeen artian ainbeste errieta, alkar ikusi ezin, auzi temazko, ta enbidija, etxian, auzuan, senide, ta osteruntzekueen artian? Ez da asko Jangoikuak agiñduta, obligauta egoteko gu edozer gauza egitera? Jangoikuak, ez ete deusku guri geijago parkatu biarko, salbauko bagara? Ez ete deutsagu egiñ iños injurijarik? Ta parkatuten ezpadeutsagu projimuari; zelan esan ginaijo, parkatu egiguzuz geure zorrrak, geuk geure zordunei parkatuten deusegun legez?

AITAK: Ori da txito premiña andiko doktriña, txikitatik ikasi, ta biotzian ondo sartuten ezpada, gero nekez gordeko dana. Zenbat familija, ta persona daukaz lazauta Diabrubak zorigaistoko benganzako kateiakaz? Au egiñ deust, bestia esan dau ni gaitik, ta onelako atxakijaakaz, edo guzurrezko kleituba asmo artuta, sartuten dira kristinau argalak benganzako, ta gorrotoko sarian. Sentimentuba artutia, txarto egiten deuskubeenian, naturala da, ta ez da berez pekatu. Goitutia sentimentu au, errazoe, fede, ta grazijaren laguntasunagaz, da merezimendu andiko gauzia. Onetarako da txito ona orazinoia, batez bere arerijuak gaitik erregututia; geure pekatubakiñ, ta Jangoikuaren pazienziagaz akordetia; konsidereetia zetarako dan pazienzija, baldin gustijak ondo esan, ta egiño baleuskubee; guk baño obiak bere izan ditubeela persekuzinoe, ta arerijuak; alan egiten ezpada, sentimentuba errazto igaroten da projimuaren amodijo borondatekua galdu, ta gorroto egijazkora; ta oneek beti dira pekatubak. Oh

Jesu, gure amarez, ta gure pekatubak gaitik kurutzian josija! Zer egin leigu projimuak, zure izenian parkatuko ez deutsagun gauzarik? Ta alan egiten ezpadogu, zer kontu emongo deutsagu bere odol garbijari? Eriotzako horduban gustijak asi oi dira esaten, betor urlija, edo berendija, bakiak egiñ gura ditut, parka eske naoka mundu gustiari; zetarako bada egon kristiñaubak, eurak dakijeen estadu txaar gorrotokuan eriozara artian, ez instante baten bertan? Baña begiraturik beste alde batetik gauza oni, erreparau egizu, zelan aserratuten danari berotuten jakon odola, mudau koloria, ta illundu errazoia, ta alan aserriak tontotuten dau gizona, beintzat koleriak dirauban arteko. Orregaitik, filosofo jentillak eurak, ezaguturik egijia au, itxi deuskubeez exenplu guretzat lotsagarriak. Aenadoro filosofuak emon eutsan conseju Augusto Emperadoriari, ez iños ezer agiñduteko, aserre, edo koleraan eguala. Ondo ekijan, aserriaren bizitasunak okertu, ta laiñotuten ebal errazoia. Legiak imiñi, ta juizijo osua eskatuten dabeen gauzaak egiteko. Baña Sokratesen exenpluba da txito egokija aituteko, zelan persona juiziozkueena dan gordeetia biotzeko bakia, ta pazienzija, aserratu baga esa mesa, ta injurijeetan. Errazoez esan oi da, personarik urkuenaren injurijaak dirala gatxeenak eruaten; ta ara zelan portau zan jakitun au bere urkuenagaz. Eukan emazte bat, luurrak biar bada eukan zitaleena, ta sugiaren eztena baño miiñ zorrotzagokua. Ezin azertau eban, ta egiñ ala gustia, ditiana zan okerra emakume onentzat. Beti zirauntsan Sokratesi, asmau alako esakunerik deungeenakaz; baña onen biotzeko pazienziak ez eban zirkiñik egiten. Egun baten, berak esan, ta berak ernegau, ikusirik senarrak jaramonik egiten ez eutsala, artu eban txarra bete ur zikiñ, ta bota eusan burutik beera; Orduban Sokratesek, ura erijola, ta barre egiñda, esan eban: banekijan, ainbeste trumoeren ondo-ren, laster jausi biar ebana euri zaparradiak. Ara Juan Abatak dirauskun beste exenplu bat. Mutill gazte bat jarri zan filosofo baten mendian jakitun izateko guraarijagaz. Iru urtian euki eban agiñdu, ta eragiten gauzarik baju, ta humilldeenak. Beste iru urtian agiñdu eutsan, ez bakarrik pazienzijaz igaroteko egiten eutseezan injurijaak, ezpada emoteko sariren bat injurija egiten eutsan gustijari. Ikusirik kunplidu ebal, esan eutsan: oraintxe zagoz prest jakiturija ikasteko, ta erdu neugaz Atenasko Eskolara; ziu-dade onen sarreraan eguan filosofo zaar bat probeetako estudijora juazanak, ta au oi zan injurijaz beteetia. Urreratu zaneko bada mutill gaztia, asi jakon aguria burla, ta desprezijo andijak egiten, ta mutillak, bat bere aserratu baga, egiñ eutsan barre; aguriak geitu zituban asmau alako injurijaak, ta mutillak beti egiten eban barre; horduban dirautso aguriak: adiskidia, zer da ori? Nik zuri ainbeste burla, ta desprezijo, ta zuk beti barre? Eran-



tzun eutsan: Iru urtian oituta nago injuriya egin deustan guztijari zerbaiz emoten, zuk dugarik egiñ deustazuz? ta zelan egiñgo ez neban barre? Orañ bada diñot nik: filosofuak jakiturijaren amorez ainbeste pazienzija, ta mansotasun erakusten beebeen guk Jesusen amorez, ta zeruko betiko atsegiñeen pozez, zer egiñ biar ez genduke? *Pazienzija biarra da, diño San Pablok, Jangoikuaren agiñdubak gorde ta bere betiko eskintsarijak irabazteko.*

LUISEK: Irakurri ditut neuk bere pazienzija, ta parkazinoeko exenplu txito asko, ta andijak, San Krisostomo, Atanasio, Marino, ta beste askoren Historijeetan, baña ez nas orañ zurtuten, ikusirik, ze spillu ederrak itxi deuskubeezan filosofuak, errazoiaren argijagaz balijauta. Zer izango zan, euki balebee oneek fediaren argitasuna? Oh zeñ testigu gogorak izango diran gure kontra eguneen baten!

AITAK: Neskatileen artian pasinoerik bizijeena oi da burubak erakutsi naija, ta onetarako lagundu oi dabeen apaiñdurija, ta banidadia. Banidadiaren izenak esan gura dau, ezerbere-ezkerija, ta emen esan deiteke engañuba. Ta egijaz, banidadia da, edo ezaintasunak ezalduteko, edo dan baño edertasun andijagoko bat begitandu eragiteko. Ta zer da au ezpada engañuba? Jangoikuak emondako itxuriak ez dau apaiñdurija biarrik, dezenzija baño. Baña ez izanik bardiñak itxura gustijak, emakume itxura txaarrekuak, ta enbidiosaak, asmau biar ebeen zerbaiz, bestiak baño ezainagotzat iñok euki ez egizan; zaar, edo naustubak bere, ez dabee gura iñok aintzat eukitia, ta gustirako dauka tranpia banidadiak. Daigun kontu: ulia zuritu bada, imiñ peluka gorri bat; murrija badago, arrotu irrime, edo sartu beste baten ule-zati bat ta alan beste gauzeetan. Emakumeen kondizinoia da, ardijeena legez, bat igaroten dan lekutik bestiak igaroteko. Batek imiñ dau onelako modako jantzija, diño bestiak, neuk bere biar dot ak beste. Alan dua zabalduz banidadia, ta sarri indezenzija. Diabrubak ez dau lorik egiten, putz emoten deutsee, bata baño bestia arruago jarteko, ta eurak atarako prest egonik, egiten dau sarri nai dabena eurakaz, ta eureen bitaartez beste askogaz. Señora apaiñdurijaz beteriko bat jua zan beiñ konfeseetara erlijioso on bategana; esan eutsan onek; andria, bitxi, ta jantzi arro orreek dira lazuz batzuk, zeintzubeekin Diabrubak ostuten deutzazan arimaak Jesusi. Zurturik emakumia berba oneekaz, erantzun eutsan: Jauna, aurkituten bada nigan Diabrubaren gustoko gauzarik, itxi beiz oraintxe kendu daidan, ta au esanda jausi zan luurrera. Agertu zan beriala keriza baltz, ta ikaragarri bat, ta ikusten ez zan esku modu bategaz, kendu eutsazan apaiñdurija laarregijak, isten ebala dezenzija utsagaz, ta entzun zan diadar andi bat ziñuana; oneetxek dira lazuz, ta sariak, zeintzubeekin lotuten ditudan arimaak neuriak izan ditian. (Aitu biar da apaiñ-

durija laarregi, ta dezenzijen kontrakua gaitik). Eta egijaz, ze kaltiak egiten ez ditubee Jesusen arimeen artian emakume arro oneek? Ez dira apaiñduten ezkutuban egote arren, ta bai gizasemeen artian ibilli, edo eureen begije eskintze arren ikusgarrizat. Neure begijak ostu deust neure arimia, ziñuan Jeremiasek, beste gauza baten gañian. Ta ahi, zenbati jazoten jakon egijaz, baldin, Salomonek dirautseen legez, iges egiten ezpada-bee alako emakumiak ganik! Moabgo Erregiak, israeltarrak ezin goiturik, Balaan profeta deungiaren konsejuz, bialdu zituban emakume arro ta apaiñdubak Israelgo exerzitubeen artera, soñu, dantza, ta asmuakaz, okasinoe emotera; ta nok esan, negar egiñ baga, indar geijago euki ebeela emakume arruak israeltarrak engañau, ta galduteko, Moabgo exerzitu gustijak baño! Banidadia da soñu, erreklamu, ta señale bat legez, batuteko alkarregana mundubagaz gozatu nai dabeenak. Emen gomunteetan jat jakiturijako liburuban irakurten dana. *Erdu, esan eutseen pekatarijak alkarri, erdu ta gozatu gaitian luurreko atsegiñetan, ez dekigula igaro denporiaren loria. Imiñ daiguzan larrosasko koroiak sikatu baño leenago. Ez dedilla gelditu zelairik zeñetara igaroko ez dan gure lujurija. Ez dedilla gure artian iñor izan lujurijatik libre; itxi daiguzan leku gustietan geure alegrijaren señaliak. Geure indarra izan dedilla justizija. Aspiratu daigun justuba, geure egitadeen arerijua dalako, ta emoten deuskuzalako arpegijan geure pekatubak. Alan pensau, ta uts egiñ ebeen, itxutu zitubalako eureen malizijak.* Ahi zenbat emakume arro, ta eurakaz dabiltzan mutillakaz jazoten dan au berau gaurko egunian! Ez dago begiratu baño eureen ibillera, ta bizi modubari. Ara azkenik, zer dirautseen Jangoikuak, Isaías profeta santubaren aoz, emakume banoseei; jagi ziralako laarregi Siongo alabaak, ostikopetuba izango da eureen soberbija, billostuba apaiñdurija, ta izango ditubee tormentubak bitxi, ta usaiñ gozueen ordiaz.

AGEDAK: Baldiñ emakumeetan eureen arintasunaren señalia bada moda ta banidadiari jarraitutia, txito burlagarriak izan biar leuke gizonzkuentzat. Baña orañ, euretatik asko, ikusten dira emetuta legez jantzi-jan. Soñekuak josi, edo ebagi biar diranian, ezin azertau leiz mutill batzuk. Ez dabee ezer gura leenagoko usuban, ta naijago dabee franzes modura jantzi, guraso Bizkaitaarreen modura baño. Nik ikusi ditut emakume asko, burla ta barre atzetik egiten alako mutill dotoreei. Alan ezagutuko bagenduz geure argaltasunak, zein da iñorenak! Baña esakunia da, baktotxa bere zoruak bizi dabela.

AITAK: Ez bakarrik laarregiz uts egiten dabee emakumiak jantzijan, leen esan dan moduban, baita gitxi egijaz bere nosbait. Ez diñot ezer arako neskatilea nasai, beso gustijak billostuta, idunak edegita, eureen zikiñtasuna zabaldu nairik dabiltzaneen gañian. Oba da ez aitatuteko eureen lotsa-



bagakerija. Bakarrik bai, arako neskatilla, ta ez gitxiago emakume ezkon-
dubak gaitik, zeintzubak etxian, edo biar gintzeetan agertuten daben aska-
tutasun andi bat euren jantzi, ta oni jaokazan gauzeetan. Ezin esan lei
gustija, ta ez dot uste malizijaz askok egingo dabela, baña bai ardura-bage-
tasunaz. Jakiñ biar da bada, emakumiak euki biar dabeela ardura andija,
biarrian, nai etxian egon arren, erabillteko pañuelo albait osuena, ta orraa-
tzagaz ondo eztaija. Alan beste erropa gustija bere, zaarrago izan arren,
adobauba, edo eztaigarrija. Zaarrak ez dauka lotsaaririk. Konponduba da
emakumiaren honragarrija; aiñ bagiak agertuten dau emakumeen alperta-
sun, ez jakin, ta ardura bagetasuna. Ez dabee erabilli biar erropa laburre-
girik, ta koloria, bastuago izango bada bere soñekua, izan dedilla honestua.
Onenbestegaz aitu daike nai dabenak. Emakume, seiñtxubei bularra emoten
dagozanak, imiñi biar dabee beraarizko kuida dua ondo estaldutian.

LUISEK: Gauza askori eragiten deutzazu. Aita, zuk jakiñgo dozu guk
baño obato, zeren premiñia dagan, ta orregaiti gurako gaituzu kontuban
imiñi.

AITAK: Orañdik gauza asko legoke zeri eragiñ, baña zubentzat asko-
ko da iraitzian legez ikututia. Baseerritaarren artian bere oi dira tratu, ta
artu emonak. Tratu asko dagoz, zeintzubak lizito diran, edo ez diran era-
bagiteko, gizon aitu, ta letra andijetakuak bere, zer pensau asko oi dau-
keen. Alan emoten deutzat konseju, tratuba, klaru klaru garbija ez danielan,
itunduteko konfesore jakitun, edo beste persona aitu, ta konszienziija one-
koren bategaz, ta bere esana egiteko. Au da, ez jakiñ, ta utsegitiak erre-
medijeetako modurik oneena. Interesak asko darua engañauta Infernura.
Tratuba garbija bada, esango deutzat egiñ daikezula, ta ez dozu ezer
galduten itandubagaz; ezpada garbija, libreetan zara Diabrubaren lazu
andi batetik. Batzuk ez oi dabee ezer itandu gura, ta emoten dabee one-
tan euren kodizijaren seña le ziarra. Zenbat usurerija, edo logrerija ikus-
ten ez da, ezin egin lejeezanak kondenzazinoiaren beian? Zenbat atxakija
asmeetan ez dau kodizijak, ontzat emoteko tratu geisto oneek? Itanduko
balitz jakitun, ta interesik ez daukanari, errazto jakingo litzaate. Baña
batzuk ez dabee jakiñ gura, ta beste batzuk engañeetan ditu irabazijak.
Beste tranpa, ta lapurreta modu asko dago, edozeñek dazauzanak. Gana-
dubak salduten diranian sartuten diran engañubak; ikatzaren lekuban ilin-
txaak eruatia, oleetara, nai edonora; neurri, ta pisubak ez kunplietia; ikatz
examiñeetan, konzienzijak aginduten daben baño geijago esatia, konbit,
edo amistadia gaitik; examiñau zan baño arbola geijago ebagi, edo iñaus-
tia; batian soluan, bestian bedarrian, orrijan, frutaan, auzo, edo bestela-
kuei beti txiximurka egotia; erreterubak, ugazabeen ikatzak, edo arbo-

la, ta aziendako gauzaak eurengezat saltzeia; euren arduragabetasunez
aziendaa kaltiak egitia, edo iñori egiten istia; ugazabaak, aziendari jaokan
baño errenta geijago pagau eragitia, edo errenta justubaz ostian, obligee-
tia erreterubak, dugaik egitera, alogera biar leukeen gauzaak, balijeetan
dirala sarri erreterubaren pobreziagaz, ez daukalako nora urten, geijago
kargeetako. Oneek gustijok dira konszienziijako karga errestituzinoia
eskatuten dabeenak. Ugazabaak ez dabee pensau biar, eskintsen deutzat
errenta guztija artu leijeela, ezpada gizon aitu, ta konszienziija onekuen
erretxijan haziendiak merezi dabela. Ez da asko esatia, etorri jataz onen-
beste eskintzera. Usurerubari bere eskintzen jako geijago premiñia gaitik,
baña ezin eruan lei. Nora ezeko eskintzaririk dira, ta justizijaren kontra da
artutia. Erreteru batek, edonun sartu ez daukalako, edo aziendia obia
dalako ustez, edo etxetik ez urtete arren, eskiniko dau edozer gauza. Beste
batek eskiniko dau errenta geijago, auzo, edo norbaiti lapurretan egiñda
pageetako; edo amarren primizije gitxiago emonda. Alan errenta andije-
gijak dira, ugazaba, ta erreteru askorentzat, kondenzazinoeko bidia.
Erreterubak begiratu biar dabee ondo, pagau ete daikeen garbiro erren-
tia, ta erantzun obligazinoiei, ta ezin badabee tranpa bage, ez sartu alako
etxian. Euki konfianzia Jangoikuagan. Oba da eskian, edo aldan moduban
garbiro bizi, arimaak galdu baño. Ugazaba Infernura juanagaz ez dabee
probetxurik izango, eurak bere ara baduaz. Ugazaba aitatu ditudan
ezkero, berba gitxitan adierazo nai neuke, zelako arduria euki biar dabeen,
euren etxeetan egon dedin familijak eskatuten daben moduko erreparti-
mentuba. Negar egiteko gauzia da ikustia gela baten, edo baten legez, azi-
txu egiñdako naasteke personaak. Diabrubak ez dau lorik egiten; natura-
leza argalak adiña baño leenagotik agertuten ditu bere okertasunak, ta
emendik etorten dira ainbeste loikerija, pensamentuz, ta ostian, ez daki-
jeenak zurtuko litzaatezan edade txito laburrian, sarri bost urteketan
bere (alan esan eustan, munduko barri ondo ekijan sazerdote batek) andik
aurrera geitubaz dua peligruba. Ta zer esan matrimonijoko personaak
dagozarian? Zelako kuida dua biar ez da euki, onek al bait aparteen, ta
erretraubeen egon ditian? Ez neuke aitatu onako gauzarik, ezpaneki
zenbat arima doian Infernura, onetan ardurarik ez iminiña gaitik. Odolez-
ko malkuakaz negar egitekoa da, ezkondu askoren askatutasuna, ta hones-
tidadiaren kuida orik eza. Baña sarri ugazabeena bere kulpa andija; erren-
tia artu, ta osteruntzekuari ez begiratuba gaitik; etxia biar daben, ta fami-
lijari jaokan gela, edo errepartimentubakiñ ez eukija gaitik. Eta uts egite
txito asko dago onetan. Erreteru askok bere ez dau begiratuten korta, ta



ganbara onak eukitera baño; beste enparauba utsa da eureentzat. Oh itxutasun, ikusiko ezpalitz, kristinau errijetan sinistu ezin leijana!

LUISEK: Aitatu dituzun ezkeru leen amarren primizijaak, nai neuke zerbait entzun eureen gañian.

AITAK: Amarren, ta primizijaak pageetako obligazinoia oraindik Jesu Kristo jaio baño askozaz leenagotik aurkituten dogu eskritura santeetan. Jangoikua izanik gauza gustijeen egilla, ta jaubia, ezin inok ukatu lei, daukala eskubidia emoteko, gura badau, ta ez emoteko, nai ezpadau; baita bere iminteko nai dituban petxu, karga, edo errentaak, bere gauza gustijei. Ze munduko ugazaba aurkitu giñai bere eskubidiak daukazanik? Beraz Jangoikuak agindu ezkeru, pagau biar dira Amarren, ta Primizijaak. Argiruago aituteko; egizu kontu, norbaitek emoten deusuzala eun anega gari euretatik zati bat norbaiti emon, ta enparauba zeurezat izateko. Ez zendeuke pozik kunpliduko agiñdu au? Alan bada, Jangoikuak emonik bereetik, artuten dan gustija, imiñi eban obligazinoia pageetako euretatik Amarren, ta Primizijaak bere ministruei, isten euskula geuretzat enparauba. Jesu Kristok itxi eutsan eleisiari eskubidia bere ministrueen dezenzija, mantenimentu, ta tenplu, ta osteruntzeko gauza biarretarako, karga, ta obligazinoia bere mendeko kristinaubeei imiñteko. Begiraturik bada, leenago Jangoikuak agindu ebanari, ta biar zan gustijari, eleisa-ama santiak imiñi euskun obligazinoe estuba, Jesu Kristok emon eutsan eskubidiagaz balijauta, amarren, ta primizijaak zuzen pageetako, bere bostgarren mandamentuban ikasten dogun legez. Emendik ezagututen da, amarren ta primizijaak zuzen ez pageetia dala ukatutia legez Jangoikuari bere ministro, ta tenplu santubeentzat eskatuten deuskun zatija, berak emoten deuskun osotik; edo ezpageetia legez errentia bere herederu ministro, ta tenplubei. Berak egingo deutsee bada eguneen baten justizija, bere mesediaz aaztuta dagozan pagatzalle txaar askori. Ez bada pensau amarren primizijaak dirala borondate utseko emokari batzuk, ezpada obligazinoe txito andi, ta estukuak. Wiclefek esan, edo eskribidu eban, amarrenak zirala limosna utsak, ta kondenauba izan zan Konstanziako Konzilijo santuban; azkenik au, ta beste utsegite asko gaitik, ill ta gero, agiñdu zan hereje onen azurrak eleisatik atera, ta kanpora botateko.

AGEDAK: Eleisako mandamentu baten gañian neuk bere badaukat zer itandu gauza bat. Ikusi dot inos, jostun edadiak obligetan ebana, jua bere biar modura baseerrira baru egunian, ta etxeke andriak esaten, ez egijala barurik egiñ, ta alan baruba austen; jakiñ gura neuke zer egiñ alakuan.

AITAK: Edadian sartu zaitianian, lelengo konsultauko dozu zeure konfesoriaz, zeñek esango deusun nos, nun, ta zelan egin biar dan

baru. Gauza jakiña da, inoren esana gaitik ezin galdu leijala eleisiak aginduten daben baruba, osteruntzian obligazinoia euki ezkeru; ta alakuan baruba galduteko konseju emoten dabeenak, eurak bere egiten dabela pekatu, baita galduten dabeenak bere. Leenago da arimia mundukueen esan gustijak baño. Orregaitik, baserri pobre batsubetan jazo deiteke alimentu aiñ gitxi egotia, ta indar bagia, zeñda jostunak ez dituban obligauko barubak; ta orduban ez eurak galdubagaz, ta ez bestiak konseju emonagaz, egiñgo dabee pekatuik. Ez da izaten mantenimentu bardña erri guztietan, ez da erri bateko etxeetan bere, alan gustientzako beste erregelarik eziñ emon nei, ezpada konsulteetia kura, edo konfesoriaz, zeñek begiraturik erriko alimentu, ta etxeetako oi daguan gitxi gora beerako diferenzijari, emongo deutseen epai ziurra; ta gero zuzen jarraitu bere esanari. Sabelak asko engañetan dau.

LUISEK: Sabelaren engañubak aitatu ezkeru, esan egizu zerbait ordikerijaren gañian.

AITAK: Ordikerija da gizatasunaren lotsaarija, diño San Krisostomok. Ta zer gauza lotsagarrijagorik, Jangoikuak emon deuskun errazoia galdu, ta animalijaak baño bajubago legez jartia baño? Animalijaak eureen moduban dabiltz, ta gizon ordija alboruzka, begijak gorrituta, buruba illunduta, sustanzijarik ezetan ez daukala. Batari emoten deusa ordikerijak aserrera, bestiari lujurijara, bestiari jokora, tratura alpererijara. Zenbat eskandalu emendik, etxe barrurako, ta kanporako? Juizijo puska bategaz begiraturik ordi bati, izan biar leuke beste gustieen eskarmentu, ta erre-medijua. Ez dituzu inos ikusi honra, fiesta, eztegu, erija, ta eureen debozinoeko batzaarretatik doiazanian, bideetan kabiu ezin dirala, prakaak jaso ezinik, berba bakotxian txistu urtika, keetatik urtenda lako begijakaz, ume gustijak bere burula egiten deutseela? Ahi! ta gizonak ekartia atara bere buruba! Baña deungeena da, ordijak geijeenez ez ezagututia eureen pekatuba. Akordeetan nas, diñuee, orduko gauzaakaz, ez jatan galdu errazoia. Baña ume bost urtekuak bere akordeetan dira eureen gauzaakaz, errazoe argirik euki ez arren. Amesetan bere akordau oi da gauza askogaz, ta ez dago zentzunik. Konfesinoe bat egiñ biar balitz alakuan, zelan egiñ ondo examiña? Zelan ezagutu pekatubaren kaltiak, ta prestau ondo egiteko? Beste batzuk esango dabee, deskuiduan ardaauk igaro zitubala. Jazo dekijo norbaiti, uste бага, gorputz aldi txaarreen bat gaitik, ardaauk galdutia, baña alakua ondo eskarmentautu geldituko da. Barriz ez, ekan-duz daukana. Alan deskuido oneek geijeenan batzubei jazoten jakeez, ta beste batzubei inos bere ez. Eta zelan deskuidauko ez dira, baldin, asko lekutan sartu ditianian, ezpadakijee zenbat edaaten dabeen? Zuk nire



eskutik, ta nik zuretik, darueez edaaten hordu osuak, ta azkenik apartee-tan dira alkar ordituta. Ordikerijaren beste zirkunstanziya bat da, zaarra-go, ta naijago izatia. Zaarrak estamangu otza oi daukee, ta agaitik nai dabee berogarrija; baña zertxubait igaro ezkeru, estamangu otzak ez daukan legez inñdarrik, beriala igaroten jakee burura ardauren lañua; ta au ez dau askok ezagutu gura. Edanagaz berotuta, aaztuten dira urtiakaz, ta aurrera daruee sailla, baita panparrerija bere ugari. Ikusiko dituzu agura makar, inños ezetako abilidadarik izan ez dabeenak, edan samartu ezkeru, konteetan ameseko egitada, ta parrasterija gustijak. Oh ardaa! Zelan burla egiten dozun zeugana zaleegi egiten diranakaz! Oh itxutasuna! Ordikerijak kanseetan dau naturalezia, ta laburtu bizitzia, asko itoten dira ibaijetan, beste batzuk kolpeka amaitu bideetan, ta orregaitik ez dago eskarmenturik, ta emiendarik, Infernura artian.

HISTORIJAREN JARRAIPEN TA ERAKUSTE ALDI X

Beste gauza gustietan legez, guraso zorijoneko oneek, imiñi ebeen ardura andija, eureen seme alabeen estadubaren gañian. Jangoikuak emonda, bazitubeen ondasunak, edozein aldetatik lagunduteko eureen akomodora. Leenaz agerturik Luisek bere borondatia, eleisatik jarraituteko, ikasi eban Gramatikia. Baña jakite arren gustieen borondatia, ta artu egijeen ondo penseetako denporia, berba egiñ eutseen egun baten modu onetan.

AITAK: Antxiñatik daukadaz josita biotzian, neure seme, ta alabaak, predikadore jakitun bati entzun neutsazan berba oneek: Jakiñ biar da, ziñuan, estadu bat baño geijago dirala; edo eleisatikua, nai erlijinoian, nai andik kanpora; edo donzellatasun garbitasunekua, dirala mutill, dirala neskaitillak; edo ezkontzakua. Jakiñ biar da, Jangoikuari jaokala estadu batera dei egitia, nor berari jarraitutia, ta gurasuei bakarrrik, alegiñez lagun egitia. Zelan gustitik biar, ta ondo dan munduban, Jangoikuak batzui deituten deutsee eleisatik, beste batzubei birjidadetik mundubaren erdijan, nai konbentubetan exenplurik argijeena emotera, ta beste batzui matrimoniotik, eurak, ta baditubee ondorengua zuzendu ditian bera alabeetara. Nor berak begiratu biar dau ondo, ze estatutara dei egiten deusan Jangoikuak bere barruban, ta eskatu berari biotzetik grazija, utsik egiñ ez daijan estadubaren eskojigaan, izanik aiñ inportanzija andiko gauzia arimarako; ta da txito ondo konfesore jakitun, ta birtuosoren bategaz konsejeetia. Baña gurasuak ezin galerazo deikijuee seme alabei nai dabeen estadubari jarraitutia, ta ez lagundutia al dabeen moduban, da pekatu txito astuna. Oraindik astunagua da artu eragitia nai ez dabeen estaduba, edo atara obligau gura izatia; zemai, ta gogortasunakaz. Baita da geijeenez peligru andiko gauzia, ta arimako kalte andijak oi dakartzana, seme alabei luzatu eragitia asko estaduba artutia, batez bere ezkontuteko borondatia agertu ezkeru. Zenbat adiskidetasun deunga; zenbat pasinoe argaleen atsegiñ, ta guraari geisto artu oi dabee askok edadia ta borondatia euki, ta gurasuak eureen interes, edo oraindik agiñdu guria gaitik luzatuten deutseezanian ezkontzaak? Zer egingo dabee, diñue, oraingo ezkondu ezkeru? Ta nik diñot, zelako bizi moduba eukiko dabee ezkontuten ezpadira? Jangoikuak esan eutsan Moisesi, goisago estadu au artu eragiteko bere mendekuei. Ahi, zenbat pekatu erremedijauko litzaatezan, alan egiñgo



balitz! Guraso batzuk, eurak egiñ gura izaten dabee seme alabeen estadu-bagaz, Jangoikuak bakarrik egiñ biar dabena. Ikusirik daukeen familia diñuee, au izango da etxerako, bestia eleisarako, bestioni emongo deutsagu ofizijo bat, ta bere moduban bizi dedilla, alan enparaubakaz. Ta bada-kizu gurasuak, gurako ete daben Jangoikuak eleisarako zubek etxerako izenteetan dozun ori? Zenbati, erreñu, ta maiorazko andijak tokau arren, ta seme, edo alaba bakarrak izan arren, deitu deutsee Jangoikuak, gustijari itxita, eleisa, ta erlijinoetik jarraitutera? Ta badakizu eleisarako nai zendukian ori, deituten ete daben atara Jangoikuak, ala matrimoniora? Oh zenbat sazerdotek, arturik estadu andija, Jangoikuak atara deitu baga, gurasuen erruz, edo luurreko interesak gaitik, kondeneetan ditubeen eureen, ta beste askoren arimaak! Baña zegaitik diñuee batau etxerako? Nagusiyeena dalako, etxe edo aziendia jatorkolako, biargiñago dalako, edo itxura obia daukalako? Zegaitik, bestiori eleisarako? Biarrian atzeria, ta makala dalako, azienda edo doterik ez daukalako, edo kapellanijeen bat jatorkolako? Zegaitik bestiori bere moduban izateko? Argala edo geiso keillia dalako, biar gogorrik ezin dabelako, edo ezaiñago dalako? Ta Jangoikuak ezpadaukaz alan señaletuta? Ez da onetara jaramonik egiten. Oh, bokazinoe ederrak! Munduko interesak, gurasuen burutazinoe, ta pasinoiak, erabagiten dabee seme alaba askoren estaduba. Agaitik ikusten dira sarri alako ezkontza modubak; eleisaan ministro alperrak; ta birjiniadeko estadu borondate bagiaz, ta izen utsekuagaz, askorentzat lujurijako lazubak. Seme alabaak, eurak Jangoikuari ondo eskatuta, biar bada, konsultaut, erabagi biar dabee eurei onduen konbeni jakeen estaduba, esan konfiantzaz gurasuei, onetan billdurti, ta lotsaorrek izan baga, ta firme, ta sendo egon Jangoikuak deituten dituban estadubari jarraituteko, guraso, senide, Infernu, ta mundu gustija eureen kontra jagi arren, interes, gurasueen negar, ez esa mesei jaramon baga. Jangoikuaren deija leenago da beste gustijak baño. Oraingiñokuak predikadoriaren berbaak. pensau bada ondo, ta konsultau zeuben estadubaren gañian, ez jatzu galerazoko, lagundu baño. Jaokan estaduba artutian, dago askorentzat salbazinoeko bide erraza, ta ez jaokanari jarraitutian, kondenezinoerako arrisku txito andija.

LUISEK: Aita ona, ni beti nago sendo, gatzetxutatik artu nituban asmuetan, sazerdote izateko. Ez nau poztuten aziendiak, ez munduban izan nengijan konbenienzijak, ta gomunteetan nasan bakotxian sazerdoten estadu andijagaz, sentietan dot neure biotzian egarri andi bat, altara santubetara elduteko. Izan arren aiñ andijak estadu onen obligazinoiak, Jangoikuak emoten deust konfianza sendo, ta bero bat, bere laguntasuna-

gaz konplietako. Konsultau nas sarri, neure konfesoriagaz, ta probeeta arren esan deust: Luis, nai dozu izan sazerdote, eraz bizi izate arren, errenta andireen batzuk espera dituzulako, edo beste luurreko intereseen bat gaitik? Jakiñ egizu, sazerdote baten obligazinoe andijak, ardura andija eskatuten debeela, kondenuko ezpada. Askoren kontuba emon biarko dabela, arimeen karguba artuten dabena. Deungia bada, Infernuban bertan izango dabela lekurik txarreena. Naijago zendukedaz ikusi berdugu, zeinda ez sazerdote ardurabagako, ta mundubagaz naastaurikua. Baña baldin izan gura badozu benetan sazerdote, aingerubak baño ofizijo altubagua artu, gura badozu izan garbitasun, ta birtute guztien ispilluba, pobreen aita errukiorra; gura badozu nekatu ondo pekatari triste Jesu-Kristoganik aldenduta Infernuko bidian duazanak, diabrubak lazauta daukazan askatu, konsolau, gozatu, ta bide zuzen penitenziakora erakarten; gura badozu izan orazinoe zalia, ta sarri erregru bizijak negarrez zuzendu zerura batez bere pekatari geisueen konbersinoe egijazkuak gaitik; izan zaite zeure, ta beste askoren zorijonian. Baña estudijau biar da asko. Jakiturija gitxi daukanak sarri uts egiñgo dau konfesonarijuan, ta frutu gitxi atera, igon arren pulpitan. Jakiturija, ta birtutia, bijak biar ditu arimeen karguba artuko dabena. Oba da bada zerbait luzatu estudijue-tan, zeinda ez arin aringa ordendu, ta abade tonto bat izan, nor bera, ta beste asko kondeneetako. Erantzun neutsan, neure ustez, biotzetik. Ez nabill luurreko ondasun ariñeen billa, kontentu nas bizi izateko duiñagaz, ta badot enparaurik, pobriak izango dira nire herederubak, ta au, ez illda gero, eruan ezin neizanian, ezpada geijago bizi nasan artian. Billatuten dodana da, neure, ta beste arimeen salbazinoia; bada ikusirik munduko jenteen itxutasuna; pensaurik infernuko betiko tormentubetan, zeintzuetara duazan asko, ta asko, argituten ezpadira, sentietan dot neure biotzian erruki aiñ andija, zeinda uste dot edozein neke, ta tormentu igaroko neukiala, ta bizitzia bera galdu, arima geiso okertubak zuzendute arren. Azkenik bada esan eustan konfesoriak, jarraituteko desio santubei, ziralako, dudu baga, Jangoikuaren deijak.

AITAK: Neure semia: bedeinkatuba izan dedilla Jangoikua. Esleidu bazaitu bere ministrotzat, nok galerazo leizu? Ezin ezetan atsegiñ geijago euki ginai, zuri atarako lagun egitian baño. Estudijau egizu ondo; pozik gastauko dot, egin zaitian, dirubak baño geijago balijo daben, jakiturijaren jaube. Nik zuretzat neukan aziendia, baña zure biotzak billatuten ditu luurreko azienda laburreen gañetik ondasunak.

INESEK: Neure aita: natortzu aizta Agedaren konpañiaan, bijeen estadubaren gañian berba egiten. Onk diño erabagita daukala monja sar-



tutia, ta nik, ainbeste balore ez badaukat bere, ez dot gura Jesu Kristo baño beste espororik, ta birjinidadeko estaduban amaituko ditut neure egunak. Astiro pensau, Jangoikuari erregutu, ta ondo konsultaut gatoz borondatia agertutera.

AITAK: Jangoikuak emonak zara neure alabaak, ta luurreko gurasuak ez daukagu eskubiderik ukatuteko beretzat eskatuten zaitubanak. Ageda: zuk isten gaituzu gustiz, baña txito, ondo egiña da, Jesus bakarrik, ta geijago maitetutia gaitik. Ezin eskojidu zendukian estadu obarik, munduko peligrubei iges egin, zeure arimia salbau, ta Jangoikuari gusto emoteko; zure orazinoe, ta obra onak, izango dira guretzat bere, mesede andikuak. Zuk Ines, ez gaituzu gustiz isten, ta nai badozu biziko zara geugaz, ta gure faltaan nebaren bategaz, edo deritzazun moduban, bada izentauko jatsu dote, edo bizi modurako biar dozuna, ta ez gitxiago ezkonduko baziña baño. Gauza lotsagarrija da guraso kristinau batentzat arpegi obia erakutsi, ta dote ona emonik ezkonduen danari, edola bere bardintasunagaz ez lagundutia bere moduban estadu, eder, garbi, ta obiaguari jarraituten deutsanari. Bijok jarraitu nai deutzazun ezkeru birjinidadeko estadubari, bakotxak, Jangoikuak deitu zaituban moduban, gura deutsubeet zerbait esan bere gañian. Ez dago loriaren edertasunik, eguzkijaren argitasunik, ez lirijueen zuritasunik, arimako garbitasunagaz bardindu leijanik. Ponderizinoe gustijak ez dira asko arima garbijarentzat, diño Espiritu Santubak. Oniko arimaak ziran ikusten zitubanak, San Juanek billdots eder, edo Jesu Kristoren ur urrian zeruban, jarraituten eutseela ebillen leku gustietara, ta esaten deutsee Jesusen leleenkarijak. Orregaitik San Ignazio Martirijak eskribietan eutsan Eroni, gorde egizala donzella garbijak Jesusen iduneko joijaak legez. San Zipriano martirijak esaten dau, dirala eleisa gustiko talderik ederreena. San Agustinek emoten deutsee luurreko aingerubeen izena. San Krisostomok diño, zerutik lurrera dagan desbardiñtasuna, ta oraiñdik andijagua, aurkituten dala birjinidadeko estadutik matrimoniokora; zenbat ederrago zeruba luurra baño, ainbat, ta oraiñdik ederrago birjinidadia ezkontzia baño. Zelako pozagaz bada gurasuok emon biar ez dogu libertade, ta laguntasuna estadu garbi, ta andi oni jarraituteko? Baña baldin guraso tonto, ta Jangoikuaren billdur bagaak, eureen interes, ta burutazinoiei baño beste gauzari begiratu baga, obligau gura balebee seme, edo alabareen bat beste estadurik artutera, ara emen jarraitu biar dabeen exenpluba. San Luis Gonzaga Mantuako prinzipia, markes baten semia, deitu eban Jangoikuak, munduko honra, ta ondasun gustijak itxi, ta Jesusen konpañiaan sartutera. Baña ze enbarazu, ta gerraak igaro biar ez zituban lizenzija logreetako? Itxuturik aita beragana, luureko amodijo laa-

rregi bategaz, iminita eukazan beragaz munduko esperantza gustijak. Entzun orduko, bialdu eban Italijako prinzipien palazijuetara, dibersinoiak otzituko eutseezalakuan bere asmua. Baña Luisentzat palazijuak eurak, ziran birtutiak sendatu, ta exenpluba zabalduleku leku txito egokijak, ta ez munduko usaiñik txikarreena irasteeko tokijak. Biurtu zan etxera juan zanian baño senduago. Billatu zituban aita gizon anditzakuak kendu eragiteko gogotik Luisi jesuita izatia; imiñi eutseezan oneek begijeen aurrian bere jaiotza, nobleza ta zirkunstanzijeetako zaldun gazte, azartu, ta eder bati, mundubak eskintzen eutsazan honra, entzute, ezkontza, aberastasun, ta anditasun gustijak; baña alperrik. Egun baten aurkituten zala Luis bere gelaan bakarrik Santo Kristo baten oiñetan etzunda, azote gogorak eskuban zitubala, odola erijola, ta negarrez eskatuten eutsala, arren berak alkantzau egijola gizonak ukatuten eutseen lizenzija, sartu jakon aita, ta ikusirik taiju atan, ezin euki izan zituban malkuak, ta bigundurik agiñdu eutsan emongo eutsala lizenzija, baña leleengo igaro biar ebal Milana etxeko gauza batzuk erabagi, ta garbitutera. Juan zan laster Luis ziudade atara, garbitu zituban gauza gustijak, ta biurtu zan pozik etxera. Baña ezaguturik aita, geruago ta geijago, Luisen iratzarritasuna edozer gauzatarako, damuturik emon eutsan berbiagaz dirautso; Luis, asko engañau ziñan, baldin sinistu bazeunstan itxiko neutsula erlijinoian sartuten. Ogeta bost urte dituzunian pensauko dozu orretan, baña artian, alperrik izango dozu nigaz. Luis, entzunik uste ez zituban berba oneek, etzun zan negarrez aitaren oiñetan, ta biotzik gogorreenak bigundu oi dituban modestija, ta humilldadiagaz dirautso: neure aita maitia, ez daijala Jangoikuak laketu ni zure borondaterik aldendutia; obedeziuko deusut, au da, itxarongo dot edade orretara artian, baña ontzat artu biar deustazu esatia, Jesusek bere Konpañiara dei egiten deustala, ta isten ezpadeustazu, aituten da oraindisek, bere borondatiari jarkiten zatxakoza-la. Ainbeste indar egiñ ebeen berba bigun oneek aitaren biotzian, zeñda oraturik Luisi laztanga egon zan samurtasunez mutututa legez malko gorijakak matrallaak bustiten eutsazala, ta arnasa puska bat artuta esan eutsan: Neure semia, edegi deustazu biotzaren erdijan zauri bat luzaro penazko odola emongo dabena; maite zaitut, ta zeuk merezi dozu; zugan neukazan imiñita neure familia gustijaren esperantzaak; baña aiñ ziur bazagoz Jangoikuak dei egiten deustala, eziñ gelditu ziñaidaz onezkeru; zuaz bada, neure seme laztana, Jangoikuak dei egiten deustun lekura. Au esanda sartu zan aita bere gelara negarretan biotza deskanseetara. Luis bere samurtu zan; baña laster, ta pozik juan zan Jesusen Konpañiara, urte gitxitan santu andi egitera, izateko gazte gustieen ispilluba, ta batez bere



garbitasuna maite dabeeneen anparu, ta zeruko abogadu andija. Exenplu onetan ikusten dira aldabatara, humilldade, ta sendotasuna; humilldadia, erregututian aitari, ta biar izan balitz itxarotian urte batzuk; ta sendotasuna, ez istian Jangoikuaren deija, ez palagu, ez luurreko interes, ez aitaren negar, ta ez beste gauza gaitik. Baña ze sendotasuneko exenplu obarik zuben santeenak baño? Uste dot, erakutsi neutsuzula gaztetxutan eureen bizitzaak.

INESEK: Bai umetan erakutsi zeunstan, ta ondo gorde dot neure gogo, ta biotzian. Santa Ines, jaio zan Erroman, guraso noble, aberats, ta birtuosuak ganik. Emon eutseen aziera txito erretirau, ta Jangoikuaren billdur andikua. Ainbeste argitasun, ta grazijagaz bete eban Jangoikuak, zein da amar urte zitubaneko zan birtuteen exenplurik argijeena. Naturaliaki apaindu eban edertasun andijagaz, ta zabaldu zan asko bere famia amairu urte zitubaneko. Egun baten ikusirik Erromako gobernadoriaren semiak, gustija beragana itxuturik, erabagi eban bere esposatzat artutia, ta bialdu eutsan erregalu andi bat, bere borondatia agertubagaz batera; baña zurtuta gelditu zan ikusirik atzera biurtu jakola bere erregaluba artu бага, ta Inesek ez ebalu gura bere esposotzat. Imiñi zituban asmo gustijak beraganduteko dama onen borondatia; baña alperrik. Juan jakon ikustera eskintsari, ta labankerijaz beterik; ta sendotasunik andijeengaz dirautso Inesek: Zuaz emendik tentatzallia; ez zaite kansau, artu gura izaten beste esposo illgo ez dan bati eskiñirik daukadan eskuba. Jakiñik gobernadoriak zer igaroten zan, ta gusto emon nairik bere semiari, uste izan eban berak errazto lograuko eutsala ezkontza aa, ta deiturik beragana esan eutsan, bere, ta semiaren borondatia zala, onen esposa bera izatia, ta munduban espera eukian fortunarik andijeena jo ebalu. Erantzun eutsan Inesek: badakit mundurako honra andi bat egiñ gura jatana, baña badaukat nik neure esposua; maitiago dot garbitasuna munduko koroe gustijak baño, ta berau da neure esposuak eskatuten deustan dote bakarra. Arrituta gelditu zan gobernadoria berba oneetara, ta an eguan kaballero batek esan eutsan, Ines zala kristinauba. Orduban gobernadoriak esan eutsan Inesi; ogeta lau hordu emoten deustudaz penseetako, eskojiu daizun, edo izatia Errroma gustiko leleengo damia, edo tormenturik andijeenetan bizitzia galdutia. Ez dot denporarik biar penseetako, dirautso Inesek; erabagita nago Jesus baño beste esposorik ez artuteko. Beriala berdugu gogorrek, katee, ta grilluz beteta, datoz bere billa; baña ez dau ezek billdurturen Ines. Gura deutseez eskini eragiñ inzenuak Jangoiko palsuei, baña atarako ez dira asko gustieen indarrak. Eruaten dabee emakume galdubeen leku atsitu, ta illunera, ta zeruko txinpart batek argituten dau gustija.

Bakarrik azartuten da urreratutera gobernadoriaren seme lotsabagia, ta jausten da illik donzella garbijaren oiñetan. Billdururik gobernadoria, eskatu eutsan Inesi, arren biztu egijala bere semia, ta begijak jaso zitubaneko Inesek zerura jagi zan difuntuba diadarrez: Guzurrezkuak zirala jentillen Jangoikuak, ta ez eguala beste Jangoikorik, kristinaubak adoretan ebeena baño. Onelako milagro, ta mesede aiñ andiagaz, erakutsi zan gobernadoria Inesen bando; baña jentilleen sazerdotiak, sorginkerijatzat emonik milagrua, arrotu ta biztu ebeen jentia, ta azkenik beste juez bateganik atera ebeen Ines sutan erreetako sentenzija. Subak gorde eutsan lotsia Inesi, ta ez eban erre aise otzak baño geijago; baña au bere sorginkerija izan zala esanik, agiñdu ebeen samia ebateko. Eskatu eutsan Inesek Jesusi, arren artu egijala bere bizitziaren sakrifizijua, ta biurturik berdugubagana esan eutsan: ez zaite billdurte emoten niri eriotza bat, izango dana betiko bizitziaren asieria. Alan egiñ eban, ta bere arima garbija igaro zan laster, ta pozik, zeruko esposuaren betiko eztegetetara.

AGEDAK: Nire santiaren bizitzia zan oraiñ entzun dogunaren irudi bizi bat, ta alan luzatu бага, esango dot berba gitxitan. Jaijo zan santa Ageda Sizilijan, ta bere noblezia inguratuten eutseen ondasun ugari, ta edertasun gustizkuak. Sizilijako gobernadoria egin zan bere ezkongei amodijorik bizijeena itxutasunagaz. Ikusirik Agedaren sendotasun, iñok geijago egiñ ez eutsana, ez artuteko Jesu-Kristo baño beste esposorik, biurtu zan gobernadoriaren amodijua gorrotuan. Adorau eragin nai deutseez idoluak. Asten dira tormentubak. Sartuten dabee Ekuleo gogorrian; austen deutseez makilladaz azurrak; plantxa gorriakaz erreetan dabee; ebaten deutseez bularrak; baña Ageda beti dago sendo, ta garbi. Sartu ebeen alan kalabozuan, ta agerturik bertan San Pedro apostoluba konsolau, ta osatuta itxi eban. Alan prestau zan tormentu barrijetarako. Agiñdu eban gobernadoriak, billosik sutan sartuteko, lekurik gogorreentatik tataras erabiliteko; baña, asi ziraneke, agertu eban zerubak bere aserria. Luur ikara andi batek ondatu zituban palazijo asko, ta billdururik gobernadoria iges egiñ eban. Biurte ebeen Ageda karzelara, ta egiñ eban orazinoe au: Jangoiko altsu, ainbeste miserikordijagaz txikitatik maitetu nozuna, artu egizu arren nire arimia zorijonekuen egon leku gloriakoz orretan; au da azkenik eskatuten deustudan mesedia, ta benetan zure ontasunian itxaroten dodana. Amaitu orduko berbaak itxi eban bere arima garbija betiko esposuaren eskubetan, ogeta bat garren urtian.

AITAK: Orra bada nun ikasi daikezun biar dan sendotasuna, Jangoikuaren deije jarraitu, ta garbitasuna gordeetako. Maitiago ez dabenak birtute au, beste luurreko gauza gustijak baño, ez dauka lekurik Jesusen



esposeen artian. Geijago: ez daguana prest bizitzia, ta edozer gauza leenago galdutera, pensamentu, nai edozein azinoe, edo egitada loiri biotzian leku emon baño, ez da Jesusen seme ez alaba maitia, ta alan ez dau izango beragaz parterik zerubetako erreinuban. Estaduba artu bagako gustijak (dana dala, gero artuko dabeena) ikasi biar dabee exenplu onetan, zelako sendotasunagaz portau biar dan nora ezeko okasinoerik estubee-netan. Alan, ez andi izeneko, estaduko, edo aberats, edo ugazabeen errespetoz, ez sari, ta zemaijak gaitik, ez ezkontzako esperantza, ta berbaak gaitik, lekurik emon leijueela garbitasunaren kontrako gauzari. Iges egin biar da okasinoetik, albada, ostian diadar egiñ, Jangoikuari eskatu, ta ill leenago leku emon baño pekatari, ta juan zuzen zerura. Garbitasuna Jangoikuaren amorez gordeeta arren illten dana, da martiri egijazko bat, eriotziagaz batera zerura igaroko dana. Oh garbitasun egijazkuaren sari andi ta betikuak! Alargun, ta ezkondu gustijak bere bardin aitu biar dabee eurentzat doktrina au, eureen estadu santubei jaokeen moduban. Ez dauka pekatubak inos bere atxakijarik Jesusen aurrian, zeñek galdu eban bizitzia gure amorez, ta gaukazan obligauta geuk bere geure bizitzaak galdutera, bere amodijuak aginduten deuskuzan okasinoietan. Ez dago bada inor garbitasuna maitetu biar ez dabenik, ta daukazan peligrubak gaitik, ardurarik andijeena imiñi biar ez dabenik ondo gordeetan. Aiñ da barriz delikauba arimako garbitasuna, zeinda sarritan begirakune bategaz galduten da, diño San Anbrosoiok. Alan galdu ebeen leleengo Dabidek, Israelgo Juezak, ta beste askok. Zer izango da bada, urteten bada arroturik mundu zoruaren begijetara? Geijenian, eguzkijak edur zurija legez, mundubaren aise epel, ta itxaaskorrek desegiten dau arimeko zuritasun eder au. Ahi, arima errukarri, aiñ gitxi estimeetan dabeenak Jesusek emoniko doterik ederreena! Zelan agertuko ete dira bere aurrian galdu dabeenak joiya garbija nasaitasuneko simaurtzeetan? Eskuka, oratute, begirakune, berba, ta ibillera lotsagarijakaz, atsituten ditubeenak eureen, ta beste askoren arimaak? Jesus garbija: zuk ikusten dituzu gabaz, ta egunaz, etxe, bide, plaza, baso nai beste zurkulubetan; baño eurak ez zaitubeen legez zeu ikusten, ez dira billdurtuten; baño, arako donzella garbijeen koru ederragaz inguraturik, deituten dituzunian zeure juizijo zuzen, ziatz, ta gogorre-ra; arako, zeru, ta infernu guztijaren aurrian agertu biar ditubeenian eureen egitada isill, nai agiri, asmo ta pensamentu gustijak; ze lotsaari, ta negarra eruango ez dabee infernura. Aizta batek, bestia, lagunak, laguna, auzua, ta ezagunak ikusi doiazala betiko zerura, garbitasuneko koroe ederrak jantzita, ta nor berak jatsi biar betiko infernura! Au da pensamentu

bat, fedia ondo biztuta sarri eukiko balitz, desterrauko litukiana betiko gure pekatu gustijak.

AGEDAK: Beste tesoru gustieen gañetikua, duda бага, arimako garbitasuna; baño zer egingo dau galdu ebanak?

AITAK: Ara emen santa Maria Ejjipziakoren exenpluba. San Zosimo monje, Palestina gustijan bere penitenzijaak gaitik aiñ entzuna, ebillen Jordango ibaija igarota, basamortu andijak aztertuten, jakinik ango leza, ta zulueta bizi oi zirala monje santu asko. Egun baten, errezuban eguala, ikusi eban urrinetik keriza modu bat igesi joiala. Asi jakon jarraituten, ta zerbait urreraturik dei egiñ eutsan, gelditu ekijola Jangoikuaren izenian. Obedezidu eutsan, baño sarturik zulo baten dirautso andik: Aita Zosimo, bota egijozu mantuba pekatari triste oni, baldin nai badozu berba egiñ, ta zure bendizinoia artu daidan. Entzunik Zosimo, bere izenagaz berba egiñ eutsala, ezagutu eban persona santaren bat aurkitu ebana, ta bota eutsan pozik mantuba. Orduban, ondo eztalita, urten eban zulutik emakume batek, aillagiña penitenzijaz sikatuba, eguzkijagaz baltzituba, denporeen gogortasun, ta indriskaz azala kallu biurtuta, zeinda geijago zirudijan amesetako begitazinoe, edo beste munduko gauza bat, kriatura bizija baño. Jarri jakon belauniko Zosimo, ta dirautsa berak: Aita, aaztu da sazerdotia dana, ta emon biar deustana neuri bendizinoia, eskatubagaz Jangoikuari munduko pekatariarik andijeena gaitik? Erregutu eutsan Zosimok esan eijola nor zan, ta arazinoe aldi bat egiñda esan eutsan: Ni nas emakume triste bat, Ejjiptuko naturala. Amabi urtekua iges egin neban neure gurasueen etxetik, libertadian bizi izate arren. Igaro nintzan Alejandriara, nun entregau nintzan mundubaren olgantza, ta banidadiaren itxutasunetara. Ikusirik egun baten jente asko urreratuten zala itxas-baztertera ontzijan sartutera, itandu neban nora juazan, ta entzunik Jerusalem na ebeela Kurutze santiaren exaltazinoia zelebreetara, burubak emon eustan eurakaz juatia, ta alan egiñ neban. Jerusalem bizi nintzan Alejandriako moduban munduko banidadiakaz erotuta. Eldu zanian Kurutzia- ren egun santuba juan nintzan bestiakaz batera eleisako atera, baño sartutera egiñ nebanian, ikusten ez neban esku batek atzeratu ninduban. Asi nintzan indarra egiten sartuteko, ta zenbat indar geijago egiten neban, ainbat atzeraago botaten ninduban. Edegirik arimako begijak, ezagutu neban, ez nebala merezi adoretia Jesusek gure Erredenpazinoia egiñ eban Kurutzia, ta lotsaari, ta damuz beterik, alde egiñ neban plazako bazter batera. Emen askatu zan nire biotza negar, ta zotin ugarijakaz. Jaso nituban alako baten begijak, ta ikusirik Ama Birjiniaren imajiña bat, indarra artuta asi nintxakon esaten: Ama miserikordiazkua, errukitu zaite arren



kriatura zorigaistoko onegaz; bada izanik zu pekatarijeen anparuba, ta ni luurreko pekatariarik andijeena, esan lei daukadala beraarizko eskubide modu bat zure laguntasuna eskatuteko; egizu bada arren, adarau daidala nik gaur, nire arimia salbeetaarren, Jesusek padezidu eban kurutzia; emoten deusut berbia, beriala gero igaroteko basamortu batera, bizitza gustiko negar, ta penitenzijagaz, neure arimia garbitutera. Orduban artu neban konfiantziagaz jua nintzan eleisara, ta sartu eragozpen baga. An, kurutze santiaren oiñetan auzpazturik, neure begijetako malkuakaz ezkotu neban ugari luurra. Gero, zuzendurik Ama birjiniagana, esan neutsan: Ama errukiorra, zu zara, Jangoikuaz ostian, nire arima konbertiu dozuna; zuga bada, Jesusen urrengo, imiñten dot neure esperantzia. Agindu neutsun mundubari istia, ta prest nago zure borondatia egiteko; izan zakidaz lagun neure salbazinoeko bidian. Beriala entzun neban urriñetik legez esaten jatala, igaro egizu Jordango ibaija, ta aurkituko dozu deskansuba. Alan egiñ neban, konfesinoe jeneral baten ondoren, ta berrogeta zazpi urte dira aurkituten nasala basamortu onetan, ta ikusi ez dodala zeu baño beste personarik. Mantenido nas bedar, ta sustraijakaz. Eskatu eutsan gero Zosimori, urrengo eguben santu egunian eruan egijola gure Jauna, komulgau nai ebalako, ta eldu zanian denporia, ikusirik Zosimo ibaijaren alde batian, etorri jakon aringa oiñaz uraren ganetik, bide liorretik legez. Komulgauta, emon eutsazan Jangoikuari esker gozuak, ta esan eutsan. Zosimo, azkenik eskatuten deusut beste mesede bat, ta da, urrengo Garizumaan etorri zaitiala leleengo ikusi nenduzun lekura, nun aurkituko nozun Jangoikuak nai daben moduban. Juan zan Zosimo denpora izentaban, ta aurkitu eban illda, albuan eskribiuta eukala: Aita Zosimo, enterrau egizu karidadez Maria pobriaren gorputza, bada ill zan Barijaku santu egunian, komulgauriko bijaramonian. Ara santa Maria Ejiptziakaren bizitzako jazoera labur batzuk. Neskatiilla, edo dama arro onek, bere apañdurija, edertasun, ibillera, ta nasaitasunakaz egiñ zituban ots andijak munduban, ta ez kalte txikarrak arimeetan, baña berrogeta zortzi urte osuetako negar, ta baru gogorraz, arri bategaz bularra zaurituten ebal, billosik, eur, nai eguzki, bere edertasuna biurturik itxusitasunik andijeenera, garbitu zituban Jesusen amorezko iturrijan bere pekatubak, ta irabazi eban betiko zeruko koroe ederra.

AGEDAK: Penitenzija gogor orreek ez dirudijee aiñ egokijak pekatari asko bide onera zaletuteko, zein da bildurtu, ta atzeratuteko.

AITAK: Jakiñ biar da penitenzija, edo dala salbeetako duiñekua, edo santidadian aurreratutekua. Salbeetako asko da bizitza geisto, ta bere okasinoe urrekuak itxi, konfesinoe on bat egiñ, konfesoriarik emondako peni-

tenzijaak kunpliu, ta bizitza barri graziazkuan irautia. Orregaitik onetarako biar oi dira gorputzaren mortifikazinoeren batzuk, geijago, edo gitxi-jago, zenbat bizijago edo makalago diran pasinoe, ta leenagoko ekandu txazarrak. Baña pageetako gustiz pekatubeen zorraz, ta santidade andira elduteko, egiñ ditubee gizon, ta emakume askok entzun dituzun ta beste alako penitenzija asko. Ez orregaitik pensau, penitenzijarik gogorreenak isten ditubala Jesusek atsegiñ ta konsuelo baga. Maria Ejiptziakok berak esan eutsan Zosimori, askoz atsegiñ andijaguak artu zitubala bere biotzak basamortu atako gogortasuneen artian, munduko banidade, estimazinoe, ta olgantzia gustietan baño. Esperantzia, ta amodijua dira atsegiñaren sustraijak. Eta zelan izango ez da gozua zeruko betiko atsegiñaren esperantzia? Zelan izango ez da, gozo baño gozuagua Jesusen amodijua? Ahi probauko balebee bere biotzeko ur estitsubaren puskabat pekatubaren ur atsitubakaz ekandubak! Eta zelan itxiko litukeen betiko!

JABIERREK: Aita, natorzu neure arreba Sinforosagaz geure estadubaren gañian berba egitera. Jangoikuak deituten daben estaduba izanik bakotzak artu biar dabena, guk uste dogu matrimonio santura deitu gaitubala, ta gatoz zuri borondatia agertu, ta zure baija, ta konsejubak artutera. Ez dogu zure, ta amaren lizenzija baga pausurik emongo onetan.

AITAK: Sakramentu andi, ta santuba da matrimoniokua, ta ez da erraz konteetan zenbat santu andi izan dira estadu onetan patriarkeetatik asi, ta oraiñ artian. Egijia da karga astunak daukazana, baña ondo pretauta, intenzinoe onagaz artuten badozu, Jangoikuak emongo deusut gustirako laguntasuna. Nik ez deusubeet lotuko borondatia, baña ez litzaate errazoa zubek gurasueen barri baga ezkontzagiñen ibilltia, ta gitxiago berbarik emotia. Zubei tokeetan jatsu gurasuei agertutia borondatia badaukazu iñoganako, ta guri lagun egiñ, ta bitaarteko ibilltia, zuben akomoduba egiteko. Gurasuei zor jakeen errespeto, ta nagusitasunaren kontra uts egiten dabee, eureen barri baga ezkontzaak egiten ditubeenak. Gurasuak, alegiñez gusto emon biar deutsee seme alabei, borondatia daukeenagaz ezkontzaak egiten, baldin ezkontzia ezpada txito desbardin, lotsaarizkua, ta bizitza txaarreen bat egiteko arrisku andikua. Ostian, konseju, ta errazoiakaz balija deitekez gogotik kenduteko, obareen bat espeera badabee, baña ez zemai, ta gogortasunakaz. Onetan uts egiñ oi dau guraso askok. Seme edo alabiaren borondatiari jaramon baga esan oi dabee; urlija da ona gurarako, edo aiñ lekutan sartuko dot neure seme, edo alabia; gura ezpadau, nai dabenak lagundu deijola bestegaz egiteko. Edo diñuee, gurian sartuko danak biarko dau onenbeste dote, ta begiratu baga jenijo, bizi modu, ta ezkondu biar dabeneen borondatera, egin, edo



desegiten ditubee ezkontzaak, interes utsa gaitik. Beste guraso batzuk uts egiten dabee libertade laarregi emonagaz. Ez dabee ardurarik imiñten; denporaz jakiñ eureen borondatia, ta eurak gurasuak trateetako seme alabeen akomodua; ezpada diñuee, edadeko dira, ta nai dabeenian erremedijauko dira; zer emon andirik bere ez daukagu, ta nai dabeena egingo dabee. Agaitik izaten da ainbeste nasaitasun, ainbeste ezkontzako berba ariñ, ta ondo pensau bagaak, pasinoe utsekuak, ta sarri guzurrezkuak. Sarri egiten dira onelakuen ezkontzaak, fiesta ta alkarregaz nasaitasunetan oi dabilztan okasinoietan. Amodijo argalak eragiten ditu, ta sarri laster garbatu. Zenbat bidar emoten ditubee mutillak guzurrezko berbaak, gaur bati, ta gero beste bati? Ta oh, neskatilla tonta, simple, ta gatz bagakueen kondizinoia! Beriala sinistuten dabee, ta mudau bere ez dala egingo mutilla, ta beste mutillik munduban ezpaltz legez, pensau бага, itandu бага, emoten dabee eurak bere berbia. Ganadubeen tratubak obato pensauta egiten dira. Baldin bada, ezkontzako berbia naasteetan bada labankerija, ta nasaitasunaren asmua dakarreen gauzaakiñ, señaia guzurrezkuak, edo amodijo argalak ondo pensau бага, erasua dala. Iges enbustetubak ganik, milla juramentu egiñ arren. Ez arimarik mantxau, ta demoniuari entregau, dan ziurrenak balira bere ezkontzako berbaak. Garbija dalako, ez dau sekula iñok iñor atxakijau ezkontuteko, borondatia euki ezker. Baña alan balitz bere, leenago da arimia, beste gauza gustijak baño. Ezkontzako berba, ariñ emon, ta damutubetatik, urteten ebeelako auzi, ta beste kalte askok, urten eban Karlos IV. lege batek aginduten ebala, ez leisako, ez bestelako juezak admitiu eijeela esposaleen gañeko demandarik, baldin persona, atarako lizenzija eukeenak izatiaz ostian, esponsal, edo ezkontuteko berbaak eskritura publikuagaz egiñak ezpaziran. Orregaitik aozko berbaak, ez dabee balijo, beintzat luurreko justizijagaz obligeetako ezkontzara. Ahi, goguan ondo sartuta baleukee lege au emakume sinis errazak! Jangoikuaren billdurak ezpada, engañauta gelditu ez ditianekuak, librau-ko lituke okasinoe askotatik. Badira beste uts egite batzuk bere gurasuetan akomodubetako denpora; batari emon dote andija, eureen gogokua dalako, ta besteei sinpleza bat baño ez, gustijak bardin eureenak ezpalira legez. Beste batzuk, ondo eukijak izan arren, eukijago ta maitiago dabeelako, emoten deutsee gitxi akomodurako, ta ez deutsee lagunduten jatorkeen moduban. Asiera pobria nekez gero jasoten da. Illten diranian itxiko deutsee, ezin aldian eruan izan ebeelako. Ez da au esatia, gurasuak gustija seme alabei emonda, gelditu ditiala eurak aiñ бага, ezpada zekentasun бага porta ditiala, okasinoiak, ta semeen amodijuak eskatuten daben moduban. Bardiñian, errazoe geijago da, semiak gurasuen premiñan gel-

ditutia, gurasuak semeenian baño. Ara jazoera bat. Juan Kontxiak ezkontu eban seme bat, eukan gustija emonda, ta etsigi zan beragana. Baña laster ezagutu eban, semiaren leenagoko berba onak ziralta eukana atera artekuak. Ez eukanian zer emon, gustija zan astuntasuna, ta desprezjua. Negar egiten eban gau ta egun, egiñ eban tontakerija, ezer бага geldituetan, ta eskarmentubak emon eutsan ondo izateko argitasuna. Adiskide bati eskatu eutsan diru pillo bat egun batzubetarako, ta eurakaz bere gelaan sartuta, asi zan konteetan, ta ots eragiten entzuago zan moduban. Semia, ta erreña asi ziran, sentiuta zelata, ta poztu ziran ikusirik zenbat diru kontauta sartu zituban kutxaan. Urrengo egunian itandu eutseen, norenak zituban ainbeste diru, ta erantsun eutseen: Nik seme bat baño geijago ditut, ta daukadaz dirubak gordeta onduen porteeetan jatanarentzat. Emendik aurrera, gustija zan aita ondo artutia. Zer gura eban, zer palta jakon. Ill zan, ta beriala pozik juan ziran kutxara semia ta erreña, edegi ebeen, ta ez ebeen beste gauzarik topau, ezpada makilla trosko bat, ta paper bat esaten ebana. *Nik Juan Kontxia, azkeneengo testamentu onetan aginduten dot, kutxa onetan dauan makilla onegaz galantak emoteko, bere burubagaz aaztu, ta daben gustija semei emoten deutseen guraso eruari.*

XABIERREK: Ez daukazu zetan billdur izan aita, gu ibilli gariala, ta ez ibilliko gariala ezkontzagiñen geurez. Zuk eskiniko deuskuzuz, ta guk konbeni jakuzan edo ez pensau, ta erabagiko dogu, ta proponiu zuri, iñor goguan sartuten bajaku. Andik aurrera, zeuk tratau, ta enparauba geure onian egiño dozu.

AITAK: Egunak dira aiñ Etxaguntzako gurasuak berba egiñ eustala bere seme alabaakaz, ta zubekaz trukadia egiteko; leenago bere izan dira konbenienzijaak, baña ez neure ustez onelakorik. Zubek ondo dazauzuz, ta erri gustijak ao batez alabeetan ditu, eureen juizijo, ta ontasuna gaitik. Pensau orregaitik ondo, ta libertadez esan zeuben borondatia. Nik esaten deusudazan gauzaak ez dira zuben billdur nasalako, ezpada jakin daizun munduko barri, dala konseju onak emoteko, dala iñosko denpora, biar bada zuebek guraso izan zinaindezalako, alan bada oraiñ bere aztertuko deusudaz ezkontzako berbaak emonda gero oi diran uts egitiak. Estadu santuba artu biar danian, al bait onduen prestau biarrian obra on, ta sakramentubeen grazijagaz, erakarteko eureen gañera zeruko bendizinoiak, erakarten dau askok Jangoikuaren madarikazinoia. Oi dira ezkontgeijak, atxakija modu askogaz, alkarregaz trateetan dabeenak peligrandijagaz, ta sarri murmurazinoerako bidia emoten dabeela. Edozer sinpleza gaitik luzatuten dira ezkontzaak, ta artietan or, ta emen dagoz, edo dabilz alkarregaz batera, ta bestera. Ezkontzaak egiñ orduko pensau biar da



ondo, ta egiñ ezker laster akomodau. Sarri, illak, edo urtiak leenago trautau oi daukeez, baña nekez izango dira peligru andi baga. Dago batzuben artian kostunbria, juateko ezkongejak ferija, edo saldu lekureen batera; nobijiak eskojietan dau beretzat jantzija, ta nobijuak pagau. Gurasuak eurakaz juan arren peligruba dauka alkarregaz ibilltiak, asko da pensamentu loi borondatezko bat arimia galduteko; ta gurasuak ezpalijuaz eurakaz, edo juan arren beti presente ezpadaukeez, peligruba izango da andijagua. Beste persona tonto batzuben artian dago eureen moduko oitura tonto bat; bigarren eleisdejeen gabian dua nobijua bota arduagaz nobijia, ta bere gurasuak konbideetara. Kleitu ederreko konbita da donzella ezkongei batentzat ardaozko konbita; baña ori da gitxieena; usauta egongo dira plaza agirijetan edaaten. Oh Jesus ona! Edan ondo, guraso, ta enparaubak, ta nok ezagututen ez ditu dagozan peligrubak? Biar bada alde egiten dabee, edo luak artuten ditu guraso berotubak; eskepera agiño baño ezpada bere urteten dau nobijiak agur egitera. Ahi, zenbat arrisku! Ze guraso modu dira, onelako kostunbriak kenduten ez ditubeenak? Gero bere izango da denporia honrau, ta prestubak izateko, ta konbitak artuteko, gurasuen izenekuak badira, ta nobijiari, honrarik badauka ez jako ondo egiten alako konbit burlagarri, ez beste tratuturik orduban eukitia. Abrahan Patriarka santubak, ez aurkiturik gustiz goguan sartuten jakon donzella honesta, ta birtuosarik, bere seme Isaak justubaren esposatzat, bialdu eban maiordomuba senidiak eukazan erri urriñ batera, eskojietara, berak emon eutsazan señaliak eukazan donzella bat; Maiordomubak egiñ eban txito ondo agiñduba, ta Jangoikuak alan nairik, esleidu eban Rebeka eritxon bat. Ekarren beragaz, ta urreraturik errira, ikusi ebeen zaldun bat, ta ezaguturik Maiordomubak esan eutsan: ara berorren esposo geija. Ozta entzun eban Rebeka eder, baña modestiak, beriala mantu, edo belua imiñi, ta ezaldu eban bere arpegija. Oh, ezkongei garbi, ta honestiaren señaile argija! Exenplu, goguan sartuta beti donzella garbi gustijak euki biar leukeena! Baña zetarako ekarri bakarrik justubeen exenplubak? Irokes barbaro, ta jentileen artian, dirauskubee historiija ziurrak, betiko lotsaarrijagaz geldituten zirala ezkongejak, alkarregaz berba egiñ, edo traeteetan ikusten bazitubeen. Eta, egon leite premiñarik geijago esateko Euskal Erri, ta kristinau zaarren artian, tonto batzuk sartu, ta nasaitasunak zabaldu gura dituban kostunbre lotsagarrijeen kontra?

XABIERREK: Aita, ez eukeen asko zer pensau zuk eskini zeunskuzan akomodubak, izanik desiau gendukezan oneenak, orregaitik arturik astija, ta informiak, dirautsugu gura dogula tratau daizuzan, nai dozun denporarako. Zurtuten nas entzunik, ezkongei jeen artian oi diran artu emon, ta

peligrubak. Baña zer geijago beñ entzun neutsana baño atso bati? Ikusirik ezkongei batzuk, esan eban; orreek Jangoikuaren aurrerako ezkondu-ta dagoz.

AITAK: Orra noraagiño eldu leitian kristinaubeen ez jakiña! Oh diabrubaren doktriña! Ezkondu-ta dagozala Jangoikuaren aurrerako sakramentu santuba artu baño leenago! Kristinaubeen artian entzun deite eskandalu andijagoko gauzarik? Zetarako da bada sakramentu santuba? Onen antzekua da modureen baten beste esakune au; jazoten da nosbait ezkondu baño leenago agertutia pekatuba, ta gero ezkondu-ta, ta esan oi da orduban; Ah! Ez dauke lotsaririk, idiak ziran, ta eurak erremedijau ebeen. Ezer ezpalitz legez pekatuba, munduko kaltiak erremedijau ezkerro! Baña ahi! Erremedijau ete ebeen Jangoikuaren aurrerako pekatu andija? Askok ez beintzat eureen bizitza gustijan; ta sepultetan dira eureen pekatu ta gusti infernuban. Ez dira ondo damututen, pakatubaren bidetik alkantzau ebeelako ezkontzia; Poztuten ditu atera ebeen mundurako interesak, ta inportanzija gitxiko gauzatzat begiratuten deutsee Jangoikuaren ofensa andijari. Ahi tristiak! Ezagututen ezpadabee, pekatuba beti dala pekatu, edozeñegaz egiña izan arren; ta garbituten ezpadabee penitenzija sendo, ta biotzekuagaz. Dabid ezkondu zan bere pekatuko lagunagaz, kastigau zituban orregaitik irrima Jangoikuak; egiñ ebeen sendaro penitenzija, ta batez bere Dabid geisuak bere bizitza gustijan egiñ eban negar, kastigeetan ebala gorputza erruki baga. Bide batez esango deusut orain zerbait eztegebeen gañian. Eskritura Santako Historijeetatik dakigu, hebreotaarren artian bere egiñ oi zirala eztegebak. Lagunduten eutseen nobijuari bere mutill lagunak, ta nobijiari neskatillaak, baña, dala jaateko denpora an maijan, dala beste eukiten zitubeen dibersinoietan, aparte oi egozan neskatillaak mutilletatik. Emendik ikasi biar litzaate eztegebetako modestija. Baña zer jazoten da orain leku askotan? Banidadez, batuten da albait jenterik geijeen, edaaten da neurritik kanpora; an urteten dabee kantarik loijeenak, esaten dira berbarik zikiñeenak, egiten dira dantzarik naastaubeenak, ta esan lei, ardaa, ta lujurija baño beste gauzarik ez dabil-lela. Gurasuak biar bada barrez begira, edo alde egiñgo dabee libertade geijagogaz ibilli ditian; nosbait, ez dira faltako zaar tentadoriak. Oh, estadu barrijaren asieria! Desterrauko ez ete da nosbait, nasaitasun aiñ andija? Oh, zenbat laz tristetaz naastaurik dagozan mundubaren bazterrak!



HISTORIJAREN JARRAIPEN TA ERAKUSTE ALDI XI

Familija zorijoneko au akomodau zan ezin obato, baktxa Jangoi-kuak deitu eutsan estaduban. Ezkonduko ziranak ez ebeen bestiak baño ardura gitxiago imiñi arimaak ondo presteetan. Egiñ zitubeen konfesinoe jeneralak, premiñarik ezpeukeen bere, limosna, orazioe, ta baru batzuk. Gorde ebeen erretiro, ta modestija; ibilli baga umiak legez nundik alkar ikusiko ebeen; ta azkenik gois baten aldabatera ezkondu ta prementau ziran. (Enkargeetan dau eleisiak, ezkonduak alkarregaz ez bizi izateko prementau artian; au da lekurik geijeenetako kostunbria, ojala balitz gusetakua; aldabatera gustija egiñ ezkeru ondueen ta arazu gitxiagogaz erremedijeetan da). Eztegubak egiñ ziran bulla baga, ikusi ta entzuten ez zala personarik garbijeenak eskrupuluba egiñ eukian gauzarik. Jangoikuari eskerrak emoten bizi zan guraso au, egiñ eutsazan mesede andijak gaitik, ta probau gura izan eban bere sendotasuna. Bere ondo bizijaren enbidija eukeen batzuk egiñ eutseezan kalte andijak solo, ta basuetan. Geiso batek amaitu eutsazan ganadu asko, ta azkenik ill jakon bere benetako lagun, ta emazte bertuosia. Baña orduban ezagutu zan iños baño obato baso arteko jakitun onen biotzeko sendotasuna, ta luurreko gora beera ta desgrazijaak ezin azpiratu eukeela arima aiñ andija. Egiñik Jangoikuari gauza gustijeen sakrifizijua, ez jakon beste gauzarik entzuten, ezpada, Jangoikuak emon eustazan, berak kendu deustaz, bedeinkatuba izan dedilla bere izen santuba. Batu ziran emaztiaren gaubelara auzuetako lagun batzuk (ez jente buru ariñik, onelakueentzat ez zan aa etxe gustokua, ta eurak bere ez ziran eureen nai) ta dirautsee.

JUANEK: Gaubelia batutia gauza bitarako da; difuntubaren arimia gaitik Jangoikuari eskatuteko, ta baktxak konsidereetako zetarako jaijua dan, ta azkenik zer zor daben. Jangoikua beti dago deiez, ta abisuka. Bataren eriotzia, da besteei prest egoteko esatia. Arboliaren orrijak jausten diran legez negu antzian, alan gizonak banaka, biñaka, gustijok guaz sentitzaka luurrera. Ez daukagu munduban luzaroko bizi lekurik. Itxi biar da munduba, itxi biar da betiko, laster, ta nai, ta ez; denporia ez dago iños geldi. Gaba, ta eguna, bijak dira lapur modu batzuk gure bizitzako denporatik beti ostuten dagozanak. Zaarrak ez gaztiak dakijee nori lasterrago beteko jakon orduba. Andijak, ta txikarrak, pobre, ta aberatsak, gusti- jak bardinduko ditu eriotziak. Ez da izango arrezkeru beste desbardinta-

sunik, justu ta pekatarijeena baño. Bakotxari jarraituko deuskube geure obra on, edo txaarrak, Jangoikuaren juizioko tribunal andira (orduban arturik an eguan Santo Kristua eskuban asi zan esaten): Ara emen, zeñen oiñetan nire emaztiak emon dituban, ta nik emon gura nitukian neure azkeneengo arnasa, ta zizpurubak. Ara emen gure bizitza, ta eriotziaren jaube bakarra. Beroni zor deutsagu zeruko gloriheen esperantzia. Baña, oh juez justu, ta zuzena! Zorigaistokuak zure amodijuaren deijak desprezijeetan ditubeenak. Zorigaistokuak, eriotzako orduban zuri deitu, baña eureen bizitza deunga, ta biotz gogor leenago zure deijei jaramonik egiñ ez eutseenak gaitik, zeuk bere ordu tristian desprezijeetan dituzunak. Oh itxutasuna! Zu zara bizitza, ta eriotzako Jangoikua; eriotzaan gustijok nai zaitugu, ta bizitzaan gabiltz zure igesi! Eriotzaan miñik nasaijeenak eskatuten deustube miserikordija, eskurik zikiñeenak oratu, ta estututen zaitubee, ezpanik loijeenak laztanduten ditubee zure zaurijak, jenterik arro, eskandaloso, zure gauza santubak simplezatzat emoten zitubeenak, azkenik negar egiten dabee zure oiñetan. Orduban autortuten dabee gustijak munduko banidade, arrotasun, ta aragijaren labankerijaak, dirala engañu utsak, ta birtutia dala benetako ondasun, ta jakiturija; baña artietan adoretan da mundubaren idolo zorua betikua balitz lako pozagaz. Irazartu nai leukee lo egiteko denporaan. Odolezko malkuakaz negar egiteko itxutasuna! Gomunta zaite gazte denporatik zeure egilla, ta Jangoikuagaz, dirausku Salomonek. Bizitza deungiagaz gura leukee egiñ eriotza ona. Diabrubak urtetan deutsee pijadore, ta alan daukaz millinoiak arima engañauta beti geroko propositu onekaz. Lurreko atsegiñ ta ondasunak laster, baño laster, oraintxe, oraintxe; pekatu, ta okasinoiei itxi, ta bizitza on bat artu, gero, gero. Oh Jesus ona! Egizu arren oraindisek nai izan daigula, gero naiko doguna.

JABIERREK: Bijaramonian: Eldu da aita enterrurako denporia, baña oba izango da zu etxian gelditutia. Eleisako funzinoe, soñeko baltz, ta kantu tristiak, jaso leijeez zure biotzian sentimentu zeure osasunaren kaltian izan leitezanak.

AITAK: Ahi neure semia. Ez diñot naturaleziaren sentimentu guztijak amaturik dagozala nigan. Espiritu Santubak berak diño, egijozu difuntubari negar, irabazi edo merezi eban aiñaan. Alan Jangoikuaren Erri esleidubak egiñ eban negar Jakob, Jose, Moises, Makabeo, ta beste askoren eriotzetan; egiñ ebeen negar Dabid, Sareptako alargunak, ta Sunamitis ederrak eureen semeenian; San Gregorio Nazianzokok, ta San Ambrosiok eureen anae, ta adiskideenatan. Zenbat zizpuru samur bota ez zituban san Agustinek bere ama santa Monika ill zanian? Ez luzate arren,



diñot azkenik, Abrahan patriarka santubak egin ebala negar bere esposa birtuosaren eriotzaan. Ez da iñundik nire asmua bardindu nai izatia gizon santu oneekaz, ezpada adierazotia, naturaleziaren sentimentubak ez dabeela kenduten Jangoikuaganako konformidadia, ta artu deitekezala azkortuteko gu geijago, geure difuntu maiteen arimaakaz gomuntau, ta alegiñez sokorrietako. Naastau daigun orazinoia negar ta malkuakaz (orduban gelditu ziran puska bat isillik, samurtuta, aita semiak). Bere birtute, ta bizitza garbijaren gomuntiak, gozatu daikez gure biotzetako oiñaz ta sentimentubak. Jangoikuagan itxaroten dot bere kurutzia eruateko indarra. Guazan bada tenplu santuban entregeetara bere gorputza ente-rrauba izan dedin bere arimako birtute andijeei jatorkeen honriagaz.

JABIERREK: Enterru ostian. Lutuba daukagun ezkeron nai neuke jakiñ zetarako dan, edo zelan gorde biar dan.

AITAK: Lutubak esan gura dau negarra. Lutubagaz adierazoten dogu difuntubaren eriotziak emon deuskun sentimentu, ta doloria.

Lutu modu au ez bakarrik artuten dogu kristinaubak, baita jentillak bere; naturala dalako artutia naibagia adiskide, edo senideen eriotzeetan. Baña kristinaubeen artian, ez da lutuba naturaleziaren sentimentu utsa agertuteko. Erakutsirik fediak, gure erregu, ta penitenzijaak arindu, laburtu, edo kenduten ditubeela purgatorijoko arimeen penaak, amodijuak berak eskatuten dau, batez bere, geure senidiak ta adiskidiak padezietan badagoz, alegiñez sokorriu ta penaak kendutia, aterarik susko kartzela gogor atatik. Penitenzija, sakrifizijo, ta orazinoiak egiñ daikeguz, edo bizi-jak gaitik, (alan egiñ zituban Job santubak bere seme alabaak gaitik, Jangoikua errukitu zediñ eurakin, baldin pekatoren baten jausi baziran) edo difuntubak gaitik (egiñ dan legez denpora guztietan Jangoikua ezagutu dabeen jenteen artian). Ondo entzunak dira antxiña kristinaubak egin oi zitubeen penitenzija luze, ta gogorak, pekatu andiren baten jausten baziran. Autsa buruban, zaku zantarra, zilizijua soñian, baruba, ta baruba, gustija zan gusto lizituak bere kendu gorputzari, ta kastigeetia erruki baga. Gordeetan ebeen erretirua, ez bakarrik dibersinoe nasaijetatik (bada ori, beti, ta penitenzija baga egiñ biar dau kristinau egiazkuak), baita apartee-tan ziran olgantza inozenteetatik bere. Penitente oneei, leleengo graduban egozarian, esaten jakeen negarti, edo lutu dunak. Areen irudijan legez bada artuten zan lutuba difuntubeen arimaak gaitik, apliketean jakeezala orazinoe, penitenzija, erretiro, ta mortifikazinoe andijak. Erropako lutu-bari, ez jakon ainbeste begiratuten kolorera, zeinda humilldade, ta probrezara. Orain, uste dau askok, lutuba ez dala beste gauzarik soñeko bal-tza erabilitia baño. Baña zer deuta difuntubari gure erropako koloriagaz,

baldin baltzian bertan banidadia billatzen bada? Baldin mortifikazinoe, penitenzija, erretiro, ta obra onak apliketean ezpadeutsaguz? Oh guraso, senide difuntu askoren arimaak! Soñeko baltzakin dabilz bai zuben seme alaba, ta aidiak; alan kunpletan dabee mundubagazkua; baña ezkutau ziñan eureen begijetatik, baita gogotik bere. Lutuba soñian, nasaitasuna biotzian. Ikusi egizuz batzuk plaza, ta erromerije bere isten ez deutseela. Mundubaren zer esana gaitik dantzarik egiten ezpadabee oiñakaz, egiten dabee biotzakaz, egiten dabee begijakaz; askok, biar bada, damubago dau dantzan ezin egiña, zubek illa baño; bide, ta osteruntzeko okasinoietan, bardinduten ditubee lagunik nasaijeenak. Oh, zelan konteetan ditubeen lutuko egunak, kenduteko pozik zuben gomunta otzaren erlikijarik txikarreenak! Arima geisuk: erre zaite bai, erre zaite; subagaz garbitu egizuz, ta pagau pekatubeen erlikija, ta zorrak; bada ona begiraturik, zer ikusiko dozu zubentzat? Ez dot geijago esan gura. Oh aingeru eder, Jangoikuak arima gaisuuntzat izentaubak, eta ze barri tristiak eruan biar deutzazubee-zan mundu onetatik euretatik, askori, ta askori.

JABIERREK: Ez zara aaztuta egongo aita, ainbat lasterreen honraak egitian zeure emazte nire ama onari.

AITAK: Enterruko egunetik nago berbatuta, leleengo egun librian egiteko. Batzuk luzatu, ta luzatu oi ditubee honraak, jan edan andijakaz egite arren. Ez daukee errukirik difuntubaren arimia padezietan egon arren, eurak nai dabeen ospe, ta baralliagaz egiten baditubee gero. Honra askotan gasteetan da zorrak pageetako, edo familia akomodeetako biar litzaitiana. Gustija banidade arro bat gaitik. Batzuk badauke zegaz, ta egiten ditubee gastu andijak; beste batzuk ez euki arren, ez dabee gitxiago izan gura. Onek alde bitatik uts egiten dabee, ta bestiak bere bai bate-tik. Bada zer dauka zer ikusi jan edan laarregi, ta ordikeriak honriagaz? Eta nos ikusi oi da ainbeste ordi zeinda alako honra modubetan? Oh kostumbre lotsagarrija! Ez dot bada ikusi gura neure emaztiaren lutuko egun andija ordikerija, bulla, ta zantarkerijaz beterik; ta oraindisek aginduten deusut neu illten nasaneke, ez emoteko alako jan edan, ta Jangoikuaren ofensarako motiborik. Adiskide benetakuak ez dabee jan edaneen biarrik mezaak aterateko; Adiskide egiazkuak ezpadira, ta bai ardaurenak, bijuaz nai badabee tabernara meza dirubagaz, neuk aterako deusudaz neure emaztiari.

JABIERREK: Ez dago orretara errazozko zer erantzunik, ardantzi-ak orregaitik esango dabee prestubezkerijaz egiten dogula.

AITAK: Ez dakit nik, mundutaar tonto batzuk zer aituten dabeen prestubaren izenagaz. Zorrak pagau ez, etxiak ondatu, umiak erdi billo-



sik, zensua, ta arlotetasuna alde gustietatik, ta orregaitik honra, taberna, ta fiesteetan aurrereengo badabill pitxarrogez, gizon prestutzat dauke. Prestutasuna, nik aituten dot, leleengo bakotxari beria emotia, inoren kalte baga bizi izatia, projimo, batez bere premiñia daukana sokorrietia, kodiziosua ez izatia, ta bai samurra errazoiak eskatuten dabengan. Itxirik bada oraiñ alde batera, gizon ezkondu, euren familijaren lotsaari, ta artzeekua daukeen askoren kaltian, prestu izan nai leukeenak, begiratu bekijo arako mutill plazako bere buruba beste gustijak baño prestubagoztzat daukanari. Zenbat diru zabaldu ete dau pobreen artian bere zizku ugarijak? Zenbat konbit dugako emon ete dau? Ez dira gatz izango kontectan. Bere prestutasun gustija izango da fiesta baten edo bitan sei edo zortzi azunbre ardao gasteetia. Baña dugarik? Ez; ezpada, berak askoz gejago edateko inoren lepotik fiestatik fiesta ibillita. Orra zein prestutasun andija. Alakuak dira honra, ta mundu zoruaren okasinoietako prestutasunak. Esan daijeela bada edozer gauza, prestutasuna zer dan bere ez dakijeenak. Bizi gaitian inoren kalte baga, projimuari egiñ daijogun al dogun on gustija, ta pobriak euki daiguzan geure bando; Oneek dira prestutasunaren testigantzarik ziurreenak.

HISTORIJAREN AMAIJA

*Jabierrek emoten ditu emen bere aitaren
azkeneengo egun, ta eriotzako barrijak.*

Amaiturik emaztiaren honraak, alde batera iste arren luurreko arduaraak, arimakuei bakarrik begiratuteko, egiñ eban aitak testamentuba, ta erabagi zituban bere gauza gustijak. Ez zituban gura izan itxi arazu oneek, arimakuak ardurarik asko emon oi dabeen azkeneengo geisorako, ta kendu gura izan zituban, sarri, ezer egin baga, usterik gitxieenian illda, gelditu oi diran auzi, ta atralakeen peligrubak. Bizi zan, alargun egiiazko baten garbitasun, humilldade, ta birtutiakaz, egiñik gustieen exemplu. Iru-rogeta lau urtekua, artu eban kalentura gogor, geldi geldi oiñeen ganian ebillela sikatuten eban batek. Medikubak agiñdu eutsan ibillteko, ta neu izan oi nintzan bere pasietako laguna. Ez jakon arrezkero berba bat entzuten luurreko gauzeen gañian. Ahi, neure seme maitia ziraustan: ez da bardin esatia, entzutia, ta penseetia, zein da urretik begiratutia eternidadiari, eriotzako atectara elduten danian gizona. Zeiñ ona dan konzienziako bake, ta garbitasuna! Zenbat esker daukadan zer emon Jangoikuari, bere grazijakaz, aurkituten nasalako kezka baga! Egun baten ginoiazala, arbola arteko kerizpe batetik, asi jatan esaten: ezagututen dot neure semia, etxeko gustijok zabiltzala ni osatuko nasalako esperantzeetan sartu nairik, baña deustazun amodijua gaitik dirautsut, ez zaitiala arren dendatu kendu nai izaten neure gogotik daukadan pensamenturik gozueena, zein dan eriotzia. Ahi, zein errukarrija dan, nai ta ez etorri biar dabean gauza bat beti gogotik kendutian bere biotzeko atsegiñ, ta bagia imiñten dabena! Eta zelan uts egiten dabean onetara lagunduten deutseenak bere arimako kaltian! Adiskidetasun ta amodijo zintzuak ez dabee biar engañurik. Berbakuntza oneetan giñoiazala eldu giñan baso arte baten eguan hermita zaar, denporeen baten parrokija izanikora. Oraindik aurkituten ziran sepultura, ta difuntubeen azurrezko erlikijareen batzuk, ta esan eustan: Ara neure semia, nora etorri oi nintzan jakiturija ikasten, bakarrik etxetik urteten ikusi oi ninduzun askotan. Leku onetako isilltasun, ta batutasunak, baketurik zentzun ta pasinoiak, presteetan ebeen nire arimia alkanzeetako, munduko builleen artian letraubagei ezkuteetan jakeezan jakiturijako argitasunak. Emen, neure artian, igaroten nituban irakurrita neukazan erlijinoe santuko gauzaak, ta zurtuten nintzan ezin geijago gomun-



taubagaz, egozala gizonak, Jesusen mandamentu santubak desprezijau, eriotza ta eternidadiagaz aaztu, ta munduba ainbeste maite ebenenak. Sepultura, ta azur oneei egiten neutseen itaune asko luurreko banidade, ta aragijaren atsegiñeen gañian, ta neure biotzak artuten eban eurak ganako gorrotuagaz, alizatera batuko nituban leku onetara mundubaren seme alaba maite gustijak, testigu mutu onen aurrian itaune batzuk egitera. Ahi! Zer dago munduban zer aillagiña maitetu? Zer dauka gizonak zeri ainbeste arrotu? Eta, onetan amaitu biar dabeela mundubaren ospe, soñu, baralla, ta lora gustijak! Azken au izango dabeela erregiak! Emen ezkutau biar dabela laster gizon andijeen izenak! Ona biar dabeela, egun gitxi barru, emakume edergura, apañidu, ta arruak! Errazoez Salomonek, munduko atsegin, ta ondasun gustietatik igaro ezkeru, esaten deusku, ez ebala aurkitu eurretan, ezpada engañuba, ta azkenik espirituko mingotxtasuna. Ordutik laster gelditu zan oian jagi ezin zan moduban, ta ill osuak igaro zituban beti konseju onak emon, ta eternidadian penseetan. Gatzak, ta oe luziak zauritu eutseezan aragijak, ta noisian beñ artuten eben dolore aldi andijak, baña bere pazienzija, ta alegrijak zurtuten zituban ikusten eben gustijak. Egun baten ikusirik malkoz bete jatazala begijak, esan eustan exenplu au: Soldau bat kazaan ebillela, pistija baten ondoren urreratu zan baso illun batera; Entzun eban soñu, ta kanta ain ederra, zeñda sartu zan barrura, jakiñ nairik nor ete zan kantoria; baña zurtuta gelditu zan, aurkitu ebanian luurrian etzunda gizon bat burutik biatzera lepraz josita, aillagiña zauri, ta llagaz ustelduba, zeinda jausten jakozan aragijaren zatiak. Itandu eutsan Soldaubak norena izan ete zan berak entzun eban kanta eder, ta alegria; ta erantzun eutsan beria zala. Zelan, dirautso soldaubak, zelan ainbeste pena ta miserijaren artian alegrau ziñaindez sioñu aiñ ederrak kanteetako? Geisuak erantzun eutsan: Nik Jangoikuagana juateko daukat enbarazu bat, ta da bitaartian dagan luurrezko orma bat, zeñ dan nire gorputz ustela; ikusirik bada zatika jausijaz doiala orma au, alegrau, konsolau, ta gozatuten nas, laster neure jaubiagana igaroteko esperantziagaz, eternidadeko glorijeen herederu izatera.

Urreratubagaz eriotzia igarten jakon geituten jakola poza. Artu zituban sakramentu santubak konfesoría zurtuten eban debozinoiagaz. Konfesau, ta komulgau zan bein baño geijagotan, geiso luziak leku emon eutsalako. Komulgeetan zanian, luzaro geldituten zan bakarrik gelaan, iñor bere sartuten ez zala berak dei egiñ artian. Orduban esan oi zituban berbaak, batez bere Jangoikuaren amodijuaren gañian, agertuten eben bere biotzeko berotasuna. Egun baten, deiturik gustioi batera, esan euskun. Neure seme maitiak, eriotzako horduko berbaak, geijeenan oi dabee

indar modu bat, josita legez geldituteko entzuleen biotzetan. Ez dago eriotzako horduban txantzarik. Esan lei, arimiak berak geijago berba egiten dabela miiñak baño. Egijak urten oi dau orduban zintzo zintzo, ta garbi garbi. Dirautsubeet bada biotz biotzetik: Ondasunik andijeentzat gordeetako beti Jangoikuaren billdur santuba. Arerijorik andijeentzat pekatuba. Parkatuteko projimuari injurija gustijak Jesusen amarez, errukituten zarela eureen argaltasun, ta uts egitiakaz. Maitetuteko projimo gustijak, begiratu baga eureen esker on, edo txaarrera, ezpada Jangoikuak geuri deuskun amodijora, ta eskintzen deuskuzan sari amai bagetara. Biotz bigun, ta esku zabalak eukitekome, batez bere pobriakaz. Eleisa zale, ta mundu gorrotokuak izateko, ta alan erakusteko mendeko gustiei, esa mesei jaramon baga. Azkenik, bizi izateko, eternidadian damuko ez dozun moduban.

Artu eban laster konkortasun batek, ta egon zan alan horduren baten. Ikusirik edegi zitubala begiak urreratu nintxakon edaari bategaz, ta ozta aituteko berba motelagaz esan eustan: Neure semia, ez dot biar beste gauzarik neure Jangoikua baño. Urreratu eban ezpanetara, beti eskuban eukan Santo Kristua, ta bere laztan gozuan emon zituban azkeneengo anasaak, beti opa izan, ta Jangoikuari eskatu eutsan moduban.